

Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat | 2021

Imarisaa

Aaqqissuunna	9
Aallaqqaasiut	10
Immikkoortoq I:	16
1 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup suliassaqarfii	17
1.1 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup siunnersuisartutut inissisimaneq	17
1.2 Nuummi Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik	17
1.3 Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia	18
1.4 Kalaallit Nunaata Bruxelles-imi Sinniisoqarfia	20
1.5 Kalaallit Nunaata Washingtonimi Sinniisoqarfia	21
1.6 Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia	22
1.7 Public Diplomacy	23
1.8 Nunani tamalaani ataatsimeersuarnerni peqataaneq nunanillu allaniit tikeraartoqarneq	24
2 Naalagaaffiup nunanut allanut, illersornissamut aamma sillimaniarnermut ataatsimoorussamik politikia	26
2.1 Naalagaaffiup iluani ataatsimeeqatigiittarnerit	26
2.2 Danskít Nunanut allanut ministeriaqarfiannik suleqateqarneq	26
2.3 Allaffissornikkut Oqalliffik	26
2.4 Nunanut allanut ministeriaqarfiup Innuttaasunik Kiffartuussivianik aamma Internationale Operationsstab-imik suleqateqarneq	27
2.5 Nunarsuaq tamakkerlugu COVID 19-imik nappaalanersuaqarnera	28
2.6 Illersornissakkut isumaqatigiissut tullissaanut atatillugu misissueqqissaarneq	28
2.7 Danskít Illersornissamut ministereqarfiannik suleqateqarneq	28
3 Issittumi suleqatigiinneq	31
3.1 Issittumi Siunnersuisoqatigiit	31
3.2 Nunap Inoqqaavisa Allattoqarfiat (IPS)	31
3.3 Nungusaataangitsumik tunngaveqarluni Ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitaq (SDWG)	32
3.4 Arctic Circle	32

3.5 Arctic Circle Assembly	33
3.6 Kunngearfimmi nunaviup toqqavia pillugu suliniut	33
4 Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerat.....	35
4.1 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersoqatigiivi Ukiumoortumik ataatsimiinnerat	35
5 Europamiut suleqatigiinnerat – EU.....	36
5.1 Aalisarnikkut peqatigiinnissamik isumaqatigiissut	37
5.2 Ataatsimoorluni nalunaarut	37
5.3 OLT/Kalaallit Nunaat pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerannik / DOAG	37
5.4 Ilinniartitaanermut tunngassuteqartuni naalakkersuinikkut oqaloqatigiinniarluni ataatsimiittarnerit	38
5.5 OLT Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinerup iluani OLT.....	39
5.6 Nunanit nunasiaataasimasullu OCTA-mi suleqatigiinnerat	40
5.7 Brexit	41
5.8 Pilersaarutit EU-mut suleqatigiissutigineqarneri.....	42
5.9 EU’p Issittumut politikia.....	42
5.10 Puisinit tunisassianik EU-mi niuernermet inerteqqut pillugu pequssut.....	43
5.11 Kimberley Processens Certificerings Ordning (KPCS)	44
5.12 Arctic Futures Symposium.....	45
5.13 Tikeraarnerit ataatsimiinnerillu allat.....	45
6 USA-mik aamma Canadamik suleqateqarneq	46
6.1 USA-mik suleqateqarneq	46
6.1.1 Joint Committee.....	48
6.1.2 Permanent Committee	48
6.1.3 Pituffik pillugu isumaqatigiissut	49
6.1.4 Inuinnaat aningaasaatai	50
6.1.5 Amerikamiut sinniisuutitaqarfiat ammarneqarpoq	50
6.1.6 USA-mi Nunanut Allanut ministeri Mike Pompeo ataatsimeeqatiginera.....	51
6.1.7 Peqatigisat naleqquttut erseqqissuuneri/inerisaaffigineri	51
6.1.8 Kalaallit Nunaat nunap assingani Amerikap illoqarfiisa pingaarnersaanni	51
6.1.9 Harvard Kennedy Center's Arctic Initiative	52
6.1.10 Niuernikkut periarfissat	52
6.2 Alaskamik suleqateqarneq	52

6.3 Canadamik suleqateqarneq	53
7 Islandimik suleqateqarneq.....	54
7.1 Covid-19 Islandilu.....	54
7.2 Aaqqissuussinerni attuumassuteqartuni takussaaneq peqataanerlu	55
7.3 Nalunaarusiaq "Greenland and Iceland in the New Arctic"	56
8 Asiami nunanik nunanillu allanik suleqateqarneq.....	58
8.1 Ruslandimik suleqateqarneq.....	58
8.2 Japanimik suleqateqarneq.....	58
8.3 Kinamik suleqateqarneq	58
9 Nunarsuarmioqatigiit suleqatigiinnerat – NP.....	60
9.1 Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivi	60
9.2 NP isumaqatigiissutaannik eqqortitsinermut tunngasunik nalunaaruteqartarnerit....	60
9.3 Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffiitut ilisimasalinnik peqarnissaq	61
9.4 Nunat Inoqqaavi pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmioqatigiinnik 2014-imi ataatsimeersuartitsinerata malitseqartinneqarnera.....	61
9.5 Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiitut NP-ip Permanent Forumia	62
9.6 Nunat Inoqqaavisa Suliassaqarfiitut NP-ip Immikkut nalunaaruteqartartuat	62
10 Nunanik allanik niueqateqarnermi politiki.....	63
10.1 Nunat arlallit akornanni isumaqatigiissutit – World Trade Organisation (WTO).....	63
Immikkoortoq II:.....	64
Naalackersuisut nunani tamalaani akisussaaffeqarfimminni sulinerat	64
11 Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfia	65
11.1 Københavnimi aallartitaqarfimmi ukiumoortumik ukiortaami ilassinnitarneq, januar 2020	65
11.2 Naalagaaffiup iluani Københavnimi ataatsimiinnerit, januar 2020	65
11.3 Houstonimi uuliamik tunitsivissarsiuilluni nittarsaassineq, februar 2021	65
11.4 Naalagaaffeqatigiit Nuummi isiginnaarutitigut ataatsimiinnerat, juni 2020	65
11.5 Københavnimi Statsminister Mette Frederiksenimik ataatsimeeqateqarneq, august 2020	65
11.6 Alaskami guvernørimik ataatsimeeqateqarneq, August 2020	65
11.7 Pituffimut suliariumannittussarsiuussineq pillugu isumaqatigiissut, oktober 2020 .	66

11.8 Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi - oktober 2020	66
11.9 Statsministerimik ataatsimeeqateqarnek, november 2020	66
11.10 Digitalimik Sullissinermut Aqutsisoqarfik.....	66
12 Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfik.....	68
12.1 Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiit akornanni suleqatigiinneq.	68
12.2 Arjeplog pillugu isumaqatigiissut	68
12.3 Nunani Avannarlerni nakorsaatinik nalunaaqutsersuisarneq.....	68
12.4 CEDAW nalunaaruteqartarneq.....	68
13 Nunatsinni Nakorsaaneqarfik.....	70
13.1 Nordcan	70
13.2 FN-ip ataani nunat tamalaat akornanni peqqinnissaq pillugu suliniaqatigiiffik WHO (World Health Organization)	70
13.3 Nunani avannarlerni peqqinnissakkut sullissisut.....	70
13.4 Sammisat allat	70
14 Ineqarnermut, Attaveqatigiinnermut, Naligiissitaanermullu Naalackersuisoqarfik.....	71
14.1 Mittarfiit nutaat	71
14.2 Kalaallit Nunaat qulaallugu silaannartaq	71
15 Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik	72
15.1 Nunani tamalaani naliliinerit nutarterneqarneri NATNIPN 2019 & 2020-mi eqqaaneqartut	72
15.2 Sullississutit digitaliusut il.il. akileraaruserneqarnerat.....	73
15.3 CRS & FATCA paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq	74
15.4 Brexit – Avammut tunisinermut sunniutaasinnaasoq – Aalisarneq pillugu isumaqatigiissut pillugu UK-mik isumaqateqarnermik nalunaarut	74
16 Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik.....	76
16.1 Aatsitassanut suliassaqarfimmi ineriartorneq	76
16.2 Kalaallit Nunaata Aatsitassanut periusissiaa	78
16.3 Pilerisaarinerimut pilerisaarusiorneq aamma paasissutissat.....	78
16.4 Nunani tamalaani isumasioqatigiittarfinni peqataaneq	79
16.5 USAp Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfianik suleqateqarnek	79
17 Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik.....	81

17.1 NAFO	81
17.2 NEAFC.....	81
17.3 NASCO.....	82
17.4 EU-Kalaallit Nunaata Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat tassungalu atasut tapiliussat.....	83
17.5 Islandip Kalaallit Nunaatalu ataatsimoorlutik Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliaat.	84
17.6 Kalaallit Nunaata Savalimmiullu akornanni aalisarneq pillugu Isumaqatigiissut aamma isumaqatigiissummut 2021-mut tapiliussap naammassineqarnissaa	84
17.7 Kalaallit Nunaata Rusland-illu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 2021- imullu tapiliussap naammassineqarnera	85
17.8 Kalaallit Nunaata Norgellu akornanni aalisarneq pillugu Isumaqatigiissut aamma isumaqatigiissummut 2021-mut tapiliussap naammassineqarnissaa	85
17.9 Kunngeqarfinnik peqatigiinnik aamma Irlandip Avannaanik isumaqatigiissummut nassuiaat.....	86
17.10 Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeersuarnerat	86
17.11 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi	86
17.12 NA-FIG	87
17.13 Issittup Imartaani nunat tamalaat aalisarneq pillugu isumaqatigiissutaat.....	87
17.14 Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik (NAMMCO)	88
17.15 Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat (IWC)	89
17.16 Convention on International Trade in Endangered Species (CITES).....	90
17.17 Pinngortitap Allanngutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat (IUCN)	90
17.18 Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissioni JCNB .	90
17.19 Oslo-mi nannut pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat	91
17.20 Nannut pillugit Joint Commissioni (JCPB)	93
17.21 IUCN Polar Bear Specialist Group (PBSG).....	93
17.22 Nunani Avannarlerni Nerisat Nutaat (NNM)	94
17.23 CBird.....	94
18 Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik.....	95
18.1 Piumasaqaatinut killissaliussat pitsaanerusut	95

18.2 Aningaasalersuutissaqarnissaq.....	95
18.3 Nittarsaassineq aamma tuniniagassanik pilerisaarineq.....	95
18.4 Covid-19 pissutigalugu ikiorsiissutissat	96
18.5 Takornariartitsisarneq.....	97
18.6 Sermeq & Imeq	97
18.7 Kalaallit Nunaanni Avammut niuernermet siunnersuisooqatigiit Fejl! Bogmærke er ikke defineret.	
18.8 Urani	97
18.9 Suliffeqarnermut Naalackersuisoqarfik	99
18.10 Suliffeqarnermut suliassaqarfimmi ineriartortitsineq	99
18.11 Covid-19-ip suliffeqarnermut suliassaqarfimmut sunniuteqarnera.....	99
18.12 Fast-track-imi aqqissuussineq nutaaq.....	100
18.13 ILO-mut ataatsimiititaliaq.....	100
18.14 Sulisuunermut Ministerit siunnersuisooqatigiivi, MR-A.....	100
19 Isumaginninnermut Inatsisinullu Atuutsitsinermut Naalackersuisoqarfik	101
19.1 Inuit innarluutillit pillugit Nalagaaffiit Peqatigiit ataatsimiititaliaat.....	101
20 Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik	102
20.1 Isumaqatigiissutit ilaalerfiusut	102
20.2 Ilisimatusarneq.....	102
20.3 International Arktisk Hub	102
20.4 Avatangiisit, pingortitaq silallu pissusia	103
20.5 Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) – Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Suleqatigiissitaq	103
20.6 Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) – Killeqarfiit qaangerlugit mingutsitsinermik alapernaarsuinissamut pilersaarut.....	104
20.7 Protection of the Arctic Marine Environment (PAME) – Issittumi imartani avatangiisinik illersuineq	105
20.8 Nunani tamalaani uumassusillit assigiinngissitaarneri	105
20.9 Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Isumaqatigiissut /Convention of Biological Diversity (CBD)	106

20.10 Nunat inatsiseqarfiisa avataanni uumassusillit assigiinngissitaarnerinik illersuinissaq piujuartitsiviusumillu atuinissaq pillugit FN-imi isumaqatiginninniarnit	107
20.11 RAMSAR-eqarfinnut isumaqatigissut (masarsoqarfinnik illersuineq)	108
20.12 Oslomi-Parisimi isumaqatigiissut (OSPAR)	108
20.13 Nunani tamalaani nersutininik nujuartanik naasunillu nungutaanissamut ulorianartorsiortinneqartunik niueruteqarneq pillugu isumaqatigiissut (CITES)	109
20.14 Píkialasorsuaq pillugu Canadap suleqatigineqarnera	109
20.15 Kalaallit inuusuttut nunarsuarmi uumassusillit assigiinngissitaarnerini anguniakkanut nutaanut tapiliussaata.....	110
20.16 Pingortitami ingerlatsineq pillugu USA-p suleqatigineqarnera	111
20.17 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiiffiat	111
20.18 IMO	112
20.19 Nukissiorneq	112
20.20 Nukissiorfiit.....	113
21 Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik .	114
21.1 Den Europæiske Union-ip aamma Kalaallit Nunaata akornanni peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut.....	114
21.2 GUX.....	114
21.3 Kultureqarneq Ilageeqarnerlu	115

Aaqqissuunera

Naalackersuisut Nunanut Allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat ukiumoortumik saqqummersittarpaat. Nalunaarusiap Naalackersuinikkut immikkoortorta qarfinni ataatsimut suliniuteqarneq takutittarpaa aammalu siunissamut qaninnerusumut naatsorsuutigineqartut naatsorsuutigineqarlutik.

Nalunaarusiaq marlunnut avinneqarpoq: Immikkoortoq siullermi suliat nunanut allanut tunngassutillit eqqartorneqarput. Immikkoortup aappaani immikkoortorta qarfinni nunanut allanut tunngassutillit suliat nassuiaatigineqarlutik, suliniutigisat nunarsuarmioqataajartuinnarnitsinnik annertusiartuinnartumik sunnerneqariartorput.

Aaqqissuunera naammassivoq juli 2021.

Aallaqqaasiut

Kalaallit Nunaat tassa Issittoq.
Nunagisatsinnilu najugarisarpur silallu pissusia
inuunitsinnut toqqammaviliisuulluinnarpoq.
Pissutsillu tamakku tassaappur inuiaat Kalaallit
inuunerannik inuiaqatigiittullu
aaqqissugaanerannik ilusilersuisuusut avammullu
attaveqarnitsinnut aalajangiisuusut.

Nunat tamalaat akornanni politikikkut
suleqatigiinnermut peqataanissap
pingaaruteqassusia naqissuserneqarpoq
nunarsuatsinni tuniluunnersuaqalernerup
nalaani. Tuniluunnersuaq nunat tamalaat
akornanni aarlerinartorsiorfiuvoq nunarsuarmi
nunanik tamanik eqquisimasoq, nunarput
ilanngullugu, aarlerinartorsionermullu
aaqqiissutissat siumugassaappur nunat tamalaat
akornanni suleqatigiinnermi. Issittoq, tassungalu
ilanngullugu Nunarput pillugu soqutiginnineq
annertusiartuinnarpoq, soqutiginninnerlu
tamanna suli annertusiartuinnarpoq, naak Covid-
19 pillugu tuniluunnersuaqaraluartoq.
Tuniluunneq suli qaangiuteqqajannigilaq, ukiorlu
2020-mi aamma 2021-mi nunat tamalaat
akornanni suleqatigiinneq annertuumik
kalluarsimavaa.

Issittumut soqutiginnineq tamanna annertuumik
eqqumaffigisariaqarparput, nunattalu
sunneeqataasarnissaata, ersarissuunissaata
nunallu tamalaat akornanni soqutigisatta
ersarissuunissaat qulakkeertariaqarparput.
Qulaatiinnarluta allat uagut sinnerluta
aalajangiisarnerat ingerlaannarsinnaanngilaq,
tamannalu pinngitsoortissagutsigu,
pingaaruteqarpoq Nunarput
illersorneqarnissamut sillimaniarnermullu
politikki eqqarsaatigalugu eqeersimaartuussasoq,
tamannalu aamma nunat tamalaat akornanni
siammasinnerusoq isigalugu suleqatigiinnissamut
atuuppoq.

Nunanut qaninnerusumik suleqatigisatsinnut
akuunerput attatiinnassavarput
ineriartorteqqillugulu. Kalaallit Nunatsinniit
nunanut tamalaanut tunngassutilinnut suliaqartut
suli annertunerusumik avammut
attaveqartalerput, periarfissat
unammillernartullu siunitsinniittut pillugit
suliniuteqarnerput annertusassavarput. Nunanut
allanut pissusissamisoortumik
suleqateqartarnerput ineriartortikkutsigu, nunat
tamalaat akornanni suliaqarnitta Kalaallit
Nunaata politikikkut aningaasaqarnikkullu
ineriartornera qulakkiissavarput. Tassunga
tunngatillugu Naalakkersuisut immikkut
niuernikkut attaveqartarnissaq
pisortatigoortumillu isumaqatigiissusiortarnissaq
pisariaqartoq pimoorullugu sammineqassasoq
kissaatigaat.

Kalaallit Nunaat namminersorluni
pimoorussisumik malunnaateqartumillu nunat
tamalaat akornanni ataatsimiittoqarpat,
oqallittoqarpat ataatsimeersuartoqarpallu
akuusassaaq, aalajangigassani nammineq
isummatta ilaatinneqarnissaat
qulakkeerneqassammat.

1996-imi Kalaallit Nunaata qallunaat
naalakkersuisui sinnerlugit Issittumi
Siunnersuisoqatigiit pilersinneqarnerannut
nalunaarut atsiorpaa.
Tamatuma kingorna Namminersorlutik
Oqartussaqaarneq pillugu inatsiseqalersimavugut
aalajangikkallu Kalaallit Nunatsinnut
tunngassuteqartut Kalaallit Nunaanni
aalajangiivigineqartarnissaannut piumasaqarneq
annertusiartuinnarsimavoq. Tamanna
pissutigalugu Naalakkersuisut Naalagaaffiup
iluata issittortaaniinnerput pissutigalugu
pingaartippaat suliassani ilaaginnaratik
namminneq attaveqartalissasugut namminerlu
misilittagaqqortusissasugut Issittumi

Siunnersuisoqatigiinnut aallartinanut siuttutut peqataasarnitsigut.
Oqalugiaatissat atsiortarnerillu sinnerluta allanut imissutigiinnarsinnaajunnaarpavut.

Kalaallit Issittumi innuttaasuupput.
Issittumi suleqatigiinnerup iluani Artic Circle Assembly-mi aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinneq Nunatsinnut qitiusuuvoq pingaaruteqartuullunilu. Naalakkersuisunut pingaaruteqartuuvoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit suleqataanissaq, tassami Issittumi inissisimaffeqarpugut qallunaallu Naalagaaffiata iluani Issittumi inissisimaffeqartuulluta, uagullu Kalaallit Issittumi najugaqartuuvugut.

Inuiaat Kalaallit tassaapput tassaajuassallutillu inuiaat Issittumi najugallit, Nunarput, avatangiiserput inuiaqatigiillu tamakkununga tunngassutilinni susoqassappat taakkuusarput pineqartut. Tamannali ajoraluartumik pisortatigoortumik piviusumillu sunneeqataanissatsinnut malunnartinneqarsimangilaq, aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiit iluanni. Politikerit atorfilittallu Kalaallit uagut issittumi politikksamut tunngassutilinni tassaasariaqarput sunniisartussat. Allat taamatut iliortinneqassappata tamanna demokrati eqqarsaatigalugu inorsarnerujussuartut oqaatigineqartariaqassaaq.

Kalaallit Nunaat Issittumi suleqatigiinnerup iluani naalakkersuisut nalunaarutigisartagaannik atsioqataasarnissaa aallartitanullu siuttuusarnissaa avaqqunneqarsinnaanngilluinnarpoq. Kingullertigut pissutsit ineriartornerat qujanartumik tassunga toraariartulersimapput, tamannalu pitsaasuvoq, kisianni naammanngilaq. Issittumi politikikkut sunniisinnaassuserput

saniatigut annertusarneqassaaq sammisami tassani allaffissornikkut qaffassaanikkut, Nunanullu Allanut Tunngassutilinni Naalakkersuisoqarfiup iluani Issittoq pillugu Silaannaallu Pissusianut Tunngassutilinni immikkoortortaqarfinnik pilersitsinikkut.

Taamatutaaq suliassani aggersuni Naalakkersuisut Kalaallit Nunaat pillugu silap pissusianut periusissaq suliarissavaat, taamatullu UNFCC-p ataani Parimisi isumaqatigiisummut Kalaallit Nunaata ilanngussinnaanera qulaajaavigalugulu nalilersussavaat.

Amerikamiut pisortaqrifiisa nutaat Issittoq pillugu silaannaallu allanngoriartornera pillugu aamma piujuartitsinissaq ukkataralugu soqutiginneqqilernerat iluarinaqaaq. Ineriartorneq pitsaasoq tamanna ingerlaannassappat naalagaaffiit pineqartumilu innuttaasut qanittumik suleqatigiinnissaat pisariaqarpoq.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit siulittaasortaavi russit aamma tikilluaqquagut. Ruslandip siulittaasuunermi nalaani salliutitassatut pingaartitatit sisamat tusarliussimavaat. Issittumi inuk, tassunga ilanngullugit nunap inoqqaavi, Avatangiisinik innarlitsaaliuineq, tassunga ilanngullugu silaannaap allanngoriartornera, Inuiaqatigiit inooriaasiat aningaasaqarnerlu, aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiit nukittorsarneqarnissaat. Tamakku tamarnik uagut pingaartitatsinnut eqqaanartorujussuupput, russillu siulittaasuunerat tamanna pillugu ilippanaateqarpoq, ingammik issittumik innuttaasut malunnartumik isiginiarneruleramikkut, Issittumilu Siunnersuisoqatigiit nukittorsarneqarnissaa pingaartimmasuk.

Tassa Issittumi suleqatigiinnerup iluani

malunnartumik allannortoqalerpoq, ukiunilu aggersuni suleqatigiinnissaq kinguneqarluassasoq ilimanarpoq. Pissaanilissuit marluusut akornanni Issittoq pillugu suleqatigiinneq eqqarsaatigalugu pitsaanerulissasoq soqutigineqartoq malunnarpoq, ineriartorneq taamaattoq Kalaallit Nunatsinnit tikilluaqqunaqaaq.

Taamaattoq nammineq naliliinera naapertorlugu isumannaallisaanissaq pillugu politikkeqarnissaq siunertaralugu oqallilluni naapittarfissamik pilersitsisoqarnissaa ujartuisoqartariaqarpoq, Issittumi Siunnersuisoqatigiit avataanni nunat tamalaat akornanni naapittarfinni. Issittumi Siunnersuisoqatigiit nunat tamalaat akornanni naapittarfiuvoq ukiuni kingullerni 25-ni Issittumi nunat akornanni eqqissisimasumik suleqatigiinnermik aqutissiuisuusimasoq. Suli qulequtarpasuaqarpoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit aqutigalugit suleqatigiissutigisariaqakkatsinnik. Taamaattoq aamma eqqumaffigisariaqarparput Issittup iluani isumannaallisaanissaq eqqarsaatigalugu allannortitertoqalernera. Tassani Kalaallit Nunaata kissaatigaa sakkutuuaaneq sakkutuulersornerminngaanniit pingaarnertullugu sammineqassasoq, isumannaallisaanikkullu politikkimini unammillernartut sakkutuujunngitsut isumagissagaat ujartorneqartariaqartoq.

Issittumi isumannaallisaanikkut politikki pillugu ajornartorsiutit piiminaassiartuinnartut pillugit oqallinnissaq pisariaqartuuvoq. Tamakku pillugit oqalliffik naapertuuttoq 2008-mi Ilulissani pivoq. Naalakkersuisut Issittumi eqqissinissaq isumannaallisaanerlu anguniarlugu nunat tamalaat akornanni oqallinnissamut qaaqquisussatut neqerooruteqartarnini suli ammasuutippaa.

USA-mik suleqateqarneq

USA Nuummi juunip qulinganni 2020-mi

aallartitaqarfivimmik ammaaqqippoq. Kalaallit Nunaata USA illoqarfimmi pingaarnersatsinnut tikilluaqqaa, taamatullu ammaaneq ineriartorneuvoq tikilluaqqunartoq USA-p Kalaallillu Nunaata imminnut paaseqatigiinnerunissaannut aqutissiuisussa. Nunavissuup ataatsip iluani eqqarleriippugut, soqutigisavullu assigiissuupput. USA-p allartitaqarfisik siulleq ukiut 67-it matuma siorna matummassulli ammaaqqinnissaanut aalajangersimanerat pissusissamisoorpoq.

Naalakkersuisut aningaasaliisarnerup iluatigut, niuernikkut ilinniartitaanikkullu annertunerusumik suleqateqalernissaq qilanaaraat, tamatumalu iluani suliniutit assigiinngitsut pillugit suleqatigiilernissamut. USA niueqatigisassatut kissaatigaarput, niuernerup aningaasaliisarnerullu iluani isumaqatigiissutissat qulakkeerutissat pisariaqartut pilersinnissaat aamma qilanaaraarput.

Kiffartuussinissamik isumaqatigiissut pillugu isumaqatiginninniarnissaq

Pituffik/Thule Air Base pillugu kiffartuussinissamik isumaqatigiissut qarasaasiakkut aqutit atorlugit qaffasissumik pisortatigoortumik ataatsimiinnikkut oktobarip 28-anni 2020-mi inaarutaasumik naammassineqarpoq. Tassani allakkiat sisamat isumaqatigiissutigineqarput, taakkulu ukiorpaalunni USA-p, Danmarkip Kalaallillu Nunaata akornanni isumaqatigiinniarsimanerit inerneraat.

”Common Plan”, Kalaallit Nunaat – USA

Oktobarimi isumaqatigiissummi allakkiat ilaat tassaavoq Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni illugiilluni niuernissamut aningaasaliinissamullu isumaqatigiissut atsoqatigiinnikkut isumaqatigiissusiaasoq. Isumaqatigiissummi tassani illugiilluni niuernikkut aningaasaliisarnikkullu suleqatigiinnissaq annertusarneqassasoq

isumaqatigiissutigineqarpoq, tassunga ilanngullugu pisortatigoortumik aningaasarsiornikkut politikikkullu Oqallittarfik pilersinneqassasoq, niuerneramik, aningaasaliisarnermik aammalu niueqatigiinnerup aningaasaliisarnerullu iluani pissutsinik unammillerluarsinnaanerusunik pilersitsisoqassasoq. USA-p Kalaallillu Nunaata akornanni inatsisit ilanngaaserinikkullu pissutsit maannamut atuuttut akimmiffiusinnaasut qaangerniarlugit suli suleqatigiipput, kalaallit tunisassiaat tunisassioortuulu niuerfintut annertunerusumik periarfissalertinniarlugit. USA-p aamma U.S. Export-Import Bank (Amerikamiut avammut tunisassioernermit akiitsorallarsinnaanerlu pillugit siunnersuisoqatigiiffiat), U.S. International Development Finance Corporation (Amerikap ineriartortitsinissaq pillugit aningaaseriviat) atulersaarpai Amerikap Nunattalu niueqatigiinnikkut suleqatigiinnissaat annertusarniarlugu.

Aammattaq Kalaallit Nunaata oqartussaaffigilersimasaanni makkuusuni; aatsitassaqarnermi, nukissiteqarnermi, takornariaqarnermi ilinniartitaanermilu Kalaallit Nunaat USA-lu illugiillutik suleqatigiinneq ingerlatissavaat. Isumaqatigiissut taamaasilluni, upernaakkut 2020-mi soorlu nalunaarutigineqartoq, innuttaasut sakkutuujunngitsut akornanni suleqatigiiffissatut pisortatigoortumik akuerisaasutut isigineqassaaq. Isumaqatigiissut tip taamaasilluni periarfissat nutaat ammassavai, tassunga ilanngullugu Nunatta Amerikallu Avannaata iluani aningaasarsiornikkut piviusumik pilersitsilluni attaveqalerneq. Ingammik umiarsuakkut toqqaannartumik attaveqalernerup niueqatigiinneq annertunerusoq ammassavaa, niuernikkut nutaamik peqateqalernermik kinguneqartumik.

Kiffartuussinissamut isumaqatigiissut pillugu apeqqutip aaqqiivigineqarnissaa tamaat isigalugu Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni nutaamik suleqatigeqqilernissamut qitiusumik tunngaviusussatut isigineqartariaqarpoq.

Islandimik suleqateqarneq

Naalackersuisut kissaatigaat, Reykjavíkimi aallartitaqarfik aqqutigalugu, Íslandimik suleqatigiinneq pioreersoq ataavartillugulu ineriartortinneqassasoq, assinganillu politikikkut niuernikkullu attaveqatigiinnerit nukittorsarneqassasut. Tassani anguniarneqarpoq tamanna pissasoq ilaatigut pisortatigoortumik niueqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissusiortoqarneratigut.

Naalackersuisuttaaq naatsorsuutigaat ukiuni kingullerni misilittagaalersimasut naapertorlugit atituumik oqallittoqassasoq, tassani ilaatigut Islandimiut nalunaarussiaat "Greenland and Iceland in the New Arctic" toqqammavigalugu.

Asiap Kangisissuani aallartitaqarfittaassaq

Niuernikkut attaveqaatit Asiamut tunisassioerfintut annernut attuumassutillit suli annertusarneqarput, ingammik Kinamut Japanimullu. Nunarput pillugu paasisimasaqarnerup oqaloqateqartarnerullu qulakkeernissaa pingaaruteqartuuvoq, aamma Asiap Kangisissuani tunisassioernerup annertusinissaa ilimagineqarmat, tamatuma nassatarisaanik nunarput suleqatigiinnissamut ersarinneruleqqullugu, maanna Kalaallit Nunaata Asiap Kangisissuani aallartitaqarfissaa pilersinneqalerpoq. Inatsisartut ukiakkut 2020-mi ataatsimiinnerannit aalajangigaq tunuliaqutaralugu, maanna 2021-mi ukiami Beijingimi aallartitaqarfissaa qangali eriniginarsimasooq ammarneqaraluttualerpoq.

EU-mik suleqateqarneq

Naalackersuisut EU-mik suleqateqarnissaaq

pingaartittorujussuaat, pilersaarusiornikkut niuernikkullu suleqatissatut pingaaruteqartuummat. Ukiuni kingullerni Naalakkersuisut Bruxellesimi aallartitaqarfiit aqcutigalugit, EU-mik isumaqatigiissuteqarnerput naapertorlugu suleqatigiinnitta ataavartinnissaa qulakkeerniarlugu sulissuteqarsimapput. Tamatumani anguniarneqarsimavoq ilinniartitaanerup iluani EU-p 2021-mit 2027-mut aningaasatigut missingersuutaa naapertorlugu aningaasat pissarsiassat qulakkeerneqassasut, suleqatigiissutissallu minnerit allat aamma qulakkeerneqarsinnaasut. Angusassaq inaarutaasumik angutserlugu pisussat ataasiakkaannguit amigaataalerput, aningaasatigullu missingersuutit taakku imaannaanngitsut unammillernartoqartarsimapput, taamaattoq maannamut angusavut neriulluarfigalugillu iluarisimaarpavut.

Siunissami aallartitaqarfissat

Naalakkersuisut aallartitaqarfiit pitsanngorsarneqarnissaat qulakkeerniarpaat, nunanut tamalaanut pingaartitatsinnut naapertuunnerusunngoqqullugit. Kalaallit Nunatta EU-mut ataatsimoorussamik isaaveqarnissaq kisimi pingaartuunngilaq, aamma allatigut saqquminerunissarput nalilersortarlugulu eqqumaffigisariaqarparput.

Tuluit nunaannik niuernissaq pillugu isumaqatigiissut

Tuluit Nunaat aalisakkanik pisisartutut pingaaruteqartuuvoq. Brexit sioqqullugu akitsuusigaanngitsumik nioqquteqarfiusimagaluarpoq. Tamanna ukiuni qulikkaani arlalinnigortuni avammut tunisassiornitsinni atuussimavoq. 2018-imili Kalaallit Nunaat Tuluillu Nunaat siunissami niuernikkut periusissaq pillugu pisortatigoortuunngikkaluamik isumasioqatigiittarsimapput, ukiorlu qaangiuttoq

Kalaallit Nunaata Tuluillu Nunaata akornanni pisortatigoortumik ataatsimiittoqartarsimavoq. Piffissami kingullermi ineriartorfiusoq tassaavoq Tuluit Nunaat pisortatigut isumaqatiginninniarnissanut piginnaatitaanermik inissiiniarneq ingerlaneranik nalunaaruteqartut, neriunarporlu tamanna Tuluit Kalaallillu Nunaata akornanni niueqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissusiornermik kinguneqarumaartoq. Taamaattoqassappat, pernaataasumik aatsaat Nunatta nunallu allap akornanni pisortatigoortumik niuernissaq pillugu isumaqatigiissuteqartoqassaaq. Maanna anguniarneqalerpoq 2021-2022-mi Tuluit niuerfiannut isernissamut qulakkeerisussamik inaarutaasumik aqqissuussisoqarnissaa. Tamanna anguniarlugu Nunanut Allanut Tunngassutilinni Naalakkersuisoqarfik Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmik qanimut suleqateqarpoq. Sulissutit tamakku ilinniarsiulluarsiimaqaat, nunanillu allanik isumaqatigiissusiortalernissamut aqcutissiuisuupput. Taamatut anguniarneqarpoq nunat eqqaamiorisavut niuerfiillu pingaarnerit, s.i. Island, USA, Canada, Kina aamma Japan niuernikkut isumaqatigiissusiorfigissagivut. Aamattaaq anguniarparput EU-mut maannamut attaveqarnerput annertusarniarlugu siunissami niuernikkut isumaqatigiissusiorfigissagipput.

Niuernikkut soqutigisavut nukittorsarniarlugit Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut, Niuernermit, Silallu Pissusianut Naalakkersuisoqarfimmi Nunat Tamalaat akornanni niuernikkut allaffimmik pimoorussillutik sulisoqartumik pilersitsiniarpugut. Niuernikkut pissutsit allanngorsimapput naleqqussartariaqarpugullu. Niuernernullu periarfissat nutaat saqqummertarput. Tassunga atatillugu pisariaqarluinnarpoq nerisassiornermut neqilianullu nakkutilliinermut oqartussaanerup tiginissaa, niueqatigisassavut

toqqaannarnerusumik
niueqatigilertarniassagatsigit.

Nunanut Allanut tunngasutigut
naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu
nassuiaatip matuma ukiumi qaangiuttumi
pisimasut pillugit annerusumik
nalunaarusiaavoq. Tamanna isumaqarpoq
nalunaarusiami uani immikkoortut ilaat
qinersivimmi uani Naalackersuisut
politikkiannut ersersitsinerusutut
oqaatigineqarsinnaanngimmata, taakku
Naalackersuisut siuliannit
ikaarsaarsimasuummata. Piffissami
aggersumi suliassani politikki Naalackersuisut
maanna atuuttut ingerlatissavaat.
Isertuunneqanngilaq Naalackersuisut nutaat
siunissami Kalaallit Nunaanni uranisiornissaq
unitsinniarmassuk, taamatullu uuliasiorneq
qalluinissamullu akuersissuteqarneq.

Taamatut oqaaseqarlunga, uanga
Naalackersuisullu oqallinnissap pisariaqartup

ajunngitsullu nunanut allanut
politikkeqarnissatsinnik ilusilersueqataasussap
ingerlanneqarnissaa peqataaffigissallugu
qilanaaraarput. Avammut soqutigisavut
qulakkeertariaqarpavut, nunatullu nunanut
allanut politikkeqarnermi anguniagassat pillugit
tapersersoqatigiittariaqarpugut.

Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut, Niuernermut,
Silallu Pissusianut Naalackersuisoq
Pele Broberg
Nuuk, juli 2021

Immikkoortoq I:

Naalackersuisut nunanut allanut, sillimaniarnermut illersornissamullu naalackersuinikkut ataatsimoortumik ingerlatsinerat

1 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup suliaasaqarfii

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik, tassunga ilanngullugit Bruxellesimi, Washington DC-mi aamma Reykjavikimi sinniisoqarfiit, suleqatigisatsinnut nunarsuarmioqatitsinnullu naleqqiullugu Kalaallit Nunaata soqutigisaanik tapersersuilluni suliaqarpoq. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup nunarsuarmioqatitsinnik suleqateqarnermini patajaanneq, sulianik tunngaveqarneq sullerissuunissarlu qulakkiissallugit anguniagarai.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Naalackersuisunut nunanut allanut tunngasutigut ingerlatsinerini pingaarnerusutigut ataqatigiissaarineq, attaveqarneq aamma siunnersuineq isumagisarai. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup suliaasaqarfii pingaarnertit qulequttani ataani allassimasuni katersorneqarsinnaapput:

- Issittumi suleqatigiinneq
- EU
- NP
- Nunat avannarliit suleqatigiinnerat
- Nunat inoqqaavi
- Naalagaaffiit marluk akornanni suleqatigiinneq
- Nunanut allanut sillimaniarnikkullu politiki
- Nunanik allanik niueqateqarnermi politiki
- Nunamut imaanullu oqartussaassuseqarneq
- Nunanit allanit aallartitanik attaveqarnermut aqqissuussinerit

1.1 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup siunnersuisartutut inissisimanera

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik naalackersuisoqarfinniit assigiinngitsunit piunaffiqineqaraangami naalackersuisoqarfiit assigiinngitsut oqartussaaffiini assigiinngitsuni

nunanut tamalaanut attaviit pillugit siunnersuillunilu ikiuuttarpoq. Siunnersuineq tassaasinnaavoq nunat tamalaat akornanni oqallittarfinni qanoq suleriaaseqartoqarnersoq, nunat tamalaat akornanni inatsisit imaluunniit suliami aalajangersimasumi suliamut tunngasumik siunnersuineq.

1.2 Nuummi Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup sulineranut ilaapput nunanut allanut tunngasut, tassunga ilanngullugit nunani avannarlerni aamma nunat avannarliit killerni suleqatigiinneq, nunani tamalaani kattuffiit, suliniaqatigiiffiit ingerlatallu allat Kalaallit Nunaannut sunniuteqartut. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik suliani Kalaallit Nunaata soqutigisaqarfiini Danmarkimi nunanut allanut ministeriaqarfimmik suleqateqarpoq. Suleqatigiinnerup nunarsuarmi susassareqatigiikkiartorfiusumi Kalaallit Nunaata annerpaamik peqataanera, iliuuseqarnera sunniuteqarneralu qulakkiissavaa.

Naalackersuisut nunanut allanut tunngasunik naalackersuinikkut ingerlatsinerimi soqutigisaat Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup inerisassallugit, ataqatigiissassallugit illersussallugillu akisussaaffigai. Naalackersuisoqarfik aamma Naalackersuisut nunanut allanut attuumassuteqarfiini ataqatigiissaarinerimik atassuteqarnermillu isumagisaqarpoq aamma sillimaniarnermi illersornissakkullu politiki pillugit suliani Naalackersuisunut siunnersuisuulluni.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Nuummi 14-inik, Bruxellesimi sisamanik, Washington D.C.-mi Reykjavikimilu marlunnik sulisoqarpoq, ukiullu naannginnerani Beijingimi marlunnik aamma sulisoqalissaaq. Tamatuma saniatigut

Reykjavíkimi, Bruxellesimi, Washington DC-mi aamma Nuummi suliffimmi sungiusartunik atorfinitsitsipput. Kòbenhavnimilu Naalackersuisoqarfik 12-inik sulisoqarpoq.

1.3 Kòbenhavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia

Kòbenhavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia, Savalimmiut Sinniisoqarfia aamma Islands Ambassade peqatigalugit Nordatlantens Bryggemi inissisimapput. Nordatlantens Brygge Kalaallit Nunaannit, Islandimit, Savalimmiunit Danmarkimillu ataatsimut pigineqarpoq.

Kalaallit Sinniisoqarfiat 2020-mi Sinniisoqarfimmi suleriaqqinnissamut periusissamik akuersipput. Periusissiami ilaatigut allaqqavoq *Kòbenhavnimi Kalaallit Sinniisoqarfiat suliassaqarfinni assigiinngitsutigut Kalaallit Nunaannik sullissivoq namminersulivinnissamut aamma aningaasarsiornikkut inerisaanerunermut pitsannorsaataasussanik.*

Sinniisoqarfik tullinnguuttunik anguniagaqarpoq:

- Namminersorlutik Oqartussat Danmarkimi sinniisuattut ataatsimiinnernut ilanngussisarneq.
- Nunarsuarmioqatinik suleqateqarneq pillugu siunnersuineq paasissutissiinerlu.
- Suliffitsinnik, kulturitsinnik, immikkut piginnaasatsinnik oqaatsitsinnillu

assigneqanngitsunik suliqaarnissaq aamma ammasumik paasititsiniaanissaq.

- Soqutigisatsinnut sapinngisamik annerpaamik sunniuteqarnissamik qulakkeerinninnissaq.
- Danskít oqartussaasuinut, Folketingetimi kalaallinut ilaasortanut, Danmarkimi kalaallit illuinut nunanilu allani aallartitanut aamma Danmarkimi, universitetini, inuiaqatigiinni suliniaqatigiiffinni, suliffeqarfinni peqatigiiffinnilu sinniisoqarfinnut siunnersortitut suleqatigisartakkatullu pingaartinneqarnissaq.
- Kalaallit Nunaanni atorfeqarnissamut aqqutissiuisoq.
- Danmarkimi kalaallit atorfeqarnerannut tunngassuteqartunik siunnersuinissaq.
- Kalaallinut isumannaallisannikkut akuersinernut tunngatillugu oqartussaaneq.
- Naalackersuisunut, Namminersorlutik Oqartussani sulisunut sulinerminni angalasunut imaluunniit Kòbenhavnimiikkallartanut atugassanik allaffeqartitsinissaq ataatsimiiffissaqartitsinissarlu.
- Kandidatitut ilinniartunik sinniisoqarfimmi sulisoqarnissamik qulakkeerinninnissaq.

Ataatsimut aningaasartuutit Niuernermut Nunanullu Allanut Naalackersuisoqarfimmi aningaasaliissutit malillugit akilersorneqarput. Nuummi Naalackersuisoqarfiit/Aqutsisoqarfiit sinnerlugit sulianik suliarinninnermut tunngatillugu sulisunik atuineq Naalackersuisoqarfinnit/Aqutsisoqarfinnit akisussaasunit akilerneqartarput. Namminersorlutik Oqartussani apríili 2021-mi suliassaqarfiit allanngortinneqarneranni Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfianit Niuernermut Nunanullu Allanut Naalackersuisoqarfimmut nuunneqarpoq. Sinniisoqarfiup pingaartumik Kòbenhavnimi naalagaaffiup allanut attaveqartarneranut

tungasut suliarisarpai, tassunga ilanngullugit Kalaallit Nunaat qitiutillugu paasisutissiinarluni ataatsimiisitsisarnerit, ilisimatitsisarnerit isumasioqatigiissitsisarnerillu. Savalimmiut Sinniisoqarfianik suleqateqarnikkut ukiut tamaasa danskinut nunarsuarmi aallartitanut 100-t missaanniittunut kiisalu Nunanut Allanut Ministereqarfimmi aqutsisunut aaqqissuussisarpoq, taakkunani Nunanut Allanut Naalakkersuisoq Naalakkersuisut politikianik paasisutissiisarluni. Nunarsuaq tamakkerlugu coronamik nappaalanersuaqarnera pissutigalugu 2020-mi aaqqissuussineq taamaatinneqarpoq. Ukiut tamaasa siulittaasoq Kunngikkunnit, Naalakkersuisunit, aallartitanit (ambassadørkorps) kiisalu ingerlatseqatigiiffinni Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartuni aqutsisunit aallartitanut ukiortaami ilassinnilluni aaqqissuussisarpoq. Tamatuma saniatigut suleqatigisartakkat kulturikkullu atassutit ilassineqarput. Nunarsuaq tamakkerlugu coronamik nappaalanersuaqarnera pissutigalugu 2021-mi ukiortaami ilassinninnissaq taamaatinneqarpoq.

Sinniisoqarfik aamma Kalaallit Nunaanni pissutsit pillugit Danmarkimi nunanilu tamalaani immikkoortunut ilisimatitsisarpoq, tassunga ilanngullugit inuiaqatigiinni ineriartorneq aamma isumannaallisaanikkut Kalaallit Nunaannit isiginiarneqartussat. Nunarsuaq tamakkerlugu coronamik nappaalanersuaqarnerata nalaani ilisimatitsisarnerit taakku videokkut ingerlanneqartarput. Suliat taakku eqqumanerunissamut aamma Kalaallit Nunaata nunarsuarmioqatinit nunanit tamalaanit annertunerusumik isigineqarnerulernissaanut iluaqutaassapput. Danmarkimi aallartitanut attaveqarneq oqaloqatigiinnikkut, ilisimatitsinikkut, isumasioqatigiinnikkut, ataatsimeersuarnikkut ilassinninnikkullu pisarpoq. Tullinguuttuni suliat ilaat Sinniisoqarfiup aaqqissuuttagai

peqataaffigisartagaalu allaaserineqarput.

Sloveniamiut aallartitaat suleqatigalugu Sinniisoqarfimmi Nordatlantens Bryggemi marsi 2020-mi Atlantikup Avannaamiut filminik festivaleqarneranni filmi piviusulersaarut "The Last Ice Hunters" takutinneqarpoq. Festivalimi tassani filmip piviusulersaarutip "Håbets Ø"-p ilassutaatut Sinniisoqarfik oqallinnermut peqataavoq.

Marsi 2020-mi Atlantikup Avannaamiunut filminut ulloqartitsinermi filmip "The Last Ice Hunters"-ip takutinneqannginnerani Sinniisoqarfimmi pisortaq oqalugiarpoq.

Sionratigut Nunanut Allanut tungasunut Naalakkersuisoq juuli 2020-mi Københavni USA-p nunanut allanut ministerianik Mike Pompeomik ataatsimeeqateqarpoq. Pompeop tikeraarnerani Steen Lyngep Naalakkersuisut nunanut allanut tunngatillugit pingaarnersugaat Sinniisoqarfimmut ilisimatitsissutigai.

Sinniisoqarfimmi pisortap Naalakkersuisut sinnerlugit ukiakkut 2020-mi USA-mi Sakkutuunut Timmisartortartunut ministeri aamma USA-p Issittummi ataqatigiissaarisua ataatsimeeqatigisarpai. Ministerimik aamma ataqatigiissaarisumik ataatsimeeqateqartarnerni Sinniisoqarfimmi pisortap Naalakkersuisut politikii pingaarnersugaallu ilisimatitsissutigai.

US Department of the Air Force

Novembari 2020-mi Sinniisoqarfimmi pisortaq Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfianit sinniisoq peqatigalugu suliffeqarfiit suliffeqalernissamut sungiusarfiusut pillugit nunap immikkoortuinik Arubamik aamma Mayottemik video atorlugu ataatsimiinnermi peqataavoq.

Maaji 2021-mi ukioq taanna aprilimi Inatsisartunut qinersineq pillugu Sinniisoqarfimmi pisortap aallartitat 40-t sinneqartut ilisimatitsissuteqarfigai. Ilisimatitsineq qineqqusaarutaasut, qinersinerup inernera aamma Naalakkersuisoqatigiinnut nutaanut tunngavoq. Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut, Niuernermut Silallu Pissusianut Naalakkersuisoq, Pele Broberg, ilisimatitsineq sioqqullugu video atorlugu inuulluaqqussuteqarpoq, taannalu ingerlateqqinneqarpoq.

Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut, Niuernermut Silallu Pissusianut Naalakkersuisoq, Pele Broberg, maaji 2021-mi aallartitanut immiut ilisaritippoq.

Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut, Niuernermut Silallu Pissusianut Naalakkersuisoq, Pele Broberg, maaji 2021-mi Københavnimut tikippoq. Pele Brobergip USA-mi nunanut allanut ministeri Anthony Blinken naapeqatigaa.

1.4 Kalaallit Nunaata Bruxelles-imi Sinniisoqarfia

Sinniisoqarfik Europæiske Union-imi Danmarkip Aalajangersimasumik Aallartitaata, Danmarkip Belgiami Ambassadiata kiisalu Savalimmiut EU-mut Missioniata illuutaanni allaffeqarpoq. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Bruxellesimiittoq Kalaallit Nunaata soqutigisaanik aamma EU-p suliffeqarfiini ilaannikkooriarlunilu Europami pisuni naleqquttuni takussaatisinissamik suliaqarpoq. Suliassani pingaarnersaq tassaavoq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassutaanut tunngatillugu Naalakkersuisut siunnersornissaat.

Aamma sinniisoqarfiup suliaasa annerit ilagaat Kalaallit Nunaata EU-mi nunat ilaasortat nunasiaatigisimasat suliniaqatigiiffianni, OCTA (Overseas Countries and Territories Association to the EU) ilaasortaaneranut soqutigisaanillu isumaginnineq.

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani sulisut tassaapput sinniisoqarfimmi pisortaq aamma fuldmægtigi/immikkut siunnersorti aallartitaqarfimmi allatsitit taaguuteqartoq. Sinniisoqarfimmi aallartitat marluullutik nunanut allanut attaveqartitsisutut inissisimapput. Aammattaaq marlunnik illoqarfimmit atorfeqartoqarpoq, allatsi EU-milu pilersaarutini nutaani ataqatigiissaarisooq. Tamatuma saniatigut 2002-mili aamma aalajangersimasumik suliffimmik misiliisumik atorfinitsitsisoqartarsimavoq. Suliffimmik misiliisoqartitsineq imatut aaqquissuunneqarsimavoq ukiup affakkaartumik nutaamik atorfinitsitsisoqartarluni. Piumasaqaatigineqarpoq suliffimmik misiliisut

tamarmik universitetimi bacheloritut angusisimassasut aamma kandidatitut ilinniarnermi suliffimmik misiliinertik atorsinnaassallugu.

Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Facebook-imi atorluakkaminik qupperneqarpoq "Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia". Quppernermiippot sinniisoqarfiup sulineranik, pulaarnerusinnaasunik, Bruxellesimi saqqumilaarnermik aamma EU/Bruxellesimi pisunik Kalaallit Nunaata EU-mut isumaqatigiissutaanut attuumassuteqakkajuttunik nutaarsiassat allaaserisat. Aammattaaq ilaannikkut allaaserisat itinerusumik sammisaqartut nutaarsiassat, "BXL-imit" nassiunneqartarput. Kiisalu sinniisoqarfik aamma Twitter-imiippoq, sinniisoqarfik tuluttut paasissutissanik saqqummiussisarluni.

Aalajangiisartunut isumaqatigiinniarnerrillu naammassineqarnissaanut sunniuteqarnermut naleqqiullugu sinniisoqarfik pingaaruteqarluinnartuuvoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaannut piffissap qiteqqunnerani nalilersuineq, taamaalilluni Kalaallit Nunaata EU-mik isumaqatigiissutaasa nutarterneqarneri Kalaallit Nunaannut sapinngisamik annertunerpaamik pissarsiffiunissaat qulakkeerneqarluni. Isumaqatigiissutit pingaarnerit sinniisoqarfimmit sammineqartartut tassaapput; EU-p, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni politikikkut ataatsimut nalunaarutaat (2020-imi nutarterneqartoq); OLT-imik aqqqissuussineq aamma EU-p Kalaallillu Nunaata peqatigiinnermik isumaqatigiissutaat, 2020-imi marluullutik naasut aamma OLT/Kalaallit Nunaat pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerannik ataatsimut allanneqartumit taarserneqartussat, kiisalu aalisarneq pillugu isumaqatigiissut.

Brexit-imut naleqqiullugu Sinniisoqarfik, Nunanut

Allanut Naalackersuisoqarfik peqatigalugu Kalaallit Nunaata EU-mi soqutigisaasa, kiisalu Tuluit Nunaannut, ukiuni aggersuni qulakkeerniarlugit suliassaqarpoq. Kalaallit Nunaata Tuluilu Nunaata niuernermit isumaqatigiissutissaata inissinnissaa sulissutigineqarpoq.

Issittoq EU-p Bruxellesillu ullormut oqaluserisassaani pingaarneruleqqissimavoq. EU-p Issittumut politikkaa 2016-imeersoq maanna nutarterneqalerpoq. Nutarterneqarnikoq 2021-mi ukiarmi saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Issittumut tunngatillugu periarfissat unammilligassallu nutaat pingorsimammata aammalu EU 2016-imiilli silap pissusaa pillugu politikksaminik nutaamik saqqummiisimanagerata kingunerisaanik nutarterinissaq pisariaqalersimavoq: Mingutsitsinnginnerusumik ingerlatsilernissaq (The Green Deal). Issittup eqqissimasuunissaa aammalu saqitsaassutit oqaloqatigiittarnikkut aqqiiffigineqartarnissaat EU-p soqutigisaasa suleqataaffigerusutaasalu annertunersaraat. Sinniisoqarfiup suliassaata ilagaa EU-mi Issittoqarfiullu akornanni.

1.5 Kalaallit Nunaata Washingtonimi Sinniisoqarfia

Kalaallit Nunaata Washington DC-mi sinniisoqarfia pisortatigoortumik september 2014-imi ammarneqarpoq. Washington DC-mi sinniisoqarfik Bruxellesimisulli Danmarkip ambassadeqarfianut atasunik nammineq ineqartinneqarpoq.

Danmarkip nunanut allanut atassuteqarnikkut sinniisoqarfiini kalaallit nunaata sinniisoqarfii namminersorneq pillugu inatsimmi paragraf 15-imi malittarisassaqartinneqarput. Kalaallit nunaata sinniisui Nunanut allanut ministeriaqarfimmit nunani pineqartuni

aallartitaapput, kisianni paragraf 15 malillugu kalaallit nunaata sinniisoqarfii Kalaallit Nunaannit tamakkiisumik tiguneqarsimasuni suliassaqarfinni namminersorlutik suliaqartuullutik.

Suliassaqarfinni sammisanilu, Danmarkimi naalagaaffimmit piginnaatitaaffigineqartuni, assersuutigalugu illersornissamat sillimaniarnissamilu politikimi.

Sinniisoqarfik Nuummi Nunanut Allanut immikkoortortami ilitsersuutit aallaavigalugit suliani aalajangersimasuni sulivoq. Ulluinnarni sinniisoqarfik nunanut allanut periusissiami aamma sinniisoqarfik pillugu aningaasaqarnermut inatsisip oqaasertaani allanneqarsimasut anguniakkat kissaatillu tunngavigalugit sulisarpoq. Sinniisoqarfiup Kalaallit Nunaata soqutigisai taamaattumillu naalakkersuisoqarfiit tamarmik soqutigisaat isumagisarai naalakkersuisoqarfinniilli assigiinngitsuniit paasissutissanik, ikiortissanik ilitsersuutinillu pissarsiniartuartartussaalluni, akisussaaffigisat pineqartut sammineqartut apeqquataatillugit, kiisalu aamma Nunanut allanut naalakkersuisoqarfimmiit.

2016-ip naanissaata tungaanut Sinniisoqarfik ataasiinnarmik aallartitamik sulisoqarsimavoq, Sinniisoqarfiup pisortaa. Sulianik suliaqartartussamik januar 2017-imi atorfinitsitsinikkut sinniisoqarfik Bruxellesimi Sinniisoqarfittut angitigilerpoq sinniisoqarfimmi pisortaqarluni kiisalu allattoqarluni. Aallartitat marluullutik nunanut allanut attaveqartitsisutut inissisimapput. Ukiaq 2017 aallarnerfigalugu Washington DC-mi aamma aalajangersimasumik suliffimmi sungiusartumik ilinniartoqartarneq atulersinneqarpoq, soorlu Bruxellesimi taamaattoq, aamma 2019-mi allatsimik atorfinitsitsisoqarpoq.

USA-mi issittoq pillugu eqqartuineq annertusiartuinnartumik soqutigineqalerlunilu

pingaaruteqaleraluttuinnarpoq, aamma kalaallit nunaata isumai soqutigisaalu siaruartinnissaat isumaginissaallu siunertaralugu Amerikap Avannarliup nunataani sinniisoqarnissaq Kalaallit Nunaata soqutigisaraa.

Politikiinnaanngitsumi aammali niuernermi, aningaasaqarnermi, kulturikkut ilisimatusarnernilu ingerlataqarfiit ineriartortinnissaat pisariaqarlutik Kalaallit Nunaat aamma Kalaallit Nunaanni periarfissat piusut Amerikami aalajangiisartunut Amerikamilu niuffaffinnut ersarinnissaat pingaartuummat.

Washington DC-mi sinniisoqarfimmi pisortaq 2015-ip naanerani aamma Canadamut piginnaatitaalerpoq, taamaattumik sinniisoqarfiup Amerika Avannarleq tamaat sammisaralugu. Washington, DC-mi Sinniisoqarfik USA-mut aamma Canadamut annertunerusumik pissutsinik pilersitsinissamat peqataavoq taamaalillunilu politikikkut, niuernikkut, ilinniartitaanikkut illuatungeriinnut iluaqutit pillugit attaveqatinik aalajangersimasunik pilersitsisoqarluni.

1.6 Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia

Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia pisortatigoortumik ulloq 20. oktober 2018-imi ammarneqarpoq. Reykjavikimi sinniisoqarfik sinniisoqarfinnut allanut sanilliulluni namminerisamik ineqarpoq, danskit ambassadeqarfianut atassuteqanngitsumik. Tamanna malunnartumik nammineernerusumillu politikikkut ilisarnaateqartitsivoq.

Sinniisoqarfik Nuummi Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmiit ilitsersuutit aallaavigalugit sulianik aalajangersimasunik suliaqarpoq. Ulluinnarni sinniisoqarfik kalaallit-islandimiullu ataatsimut nalunaarutaanni Joint Declaration-imi 2013-imeersumi allassimasut anguniakkat kissaatillu kiisalu nunanut allanut

periusissiami aamma sinniisoqarfik pillugu aningaasanut inatsimmi oqaasertaliussat tunngavigalugit sulivoq. Sinniisoqarfiup Kalaallit Nunaata soqutigisaanik taamaattumillu naalackersuisoqarfiit tamarmik soqutigisaannik isumaginnippoq aamma taakku akisussaaffii apeqqutaatillugit naalackersuisoqarfinit assigiinngitsuniit paasissutissanik noqqaasinnaalluni, ikioqqusinnaalluni ilitsersuutinillu pissarsiniarsinnaalluni.

Aallartinneraniit 1. februar 2019 tikillugu Sinniisoqarfiup inuttaraa aallartitaq ataaseq, sinniisoqarfiup pisortaa, nunap allanut attaveqaataatut inissisimasoq. Reykjavikkermiumik allatsimik atorfinitsitsisoqarpoq sinniisoqarfiillu allat assigalugit suliffimmi sungiusarnissamik aaqqissuussisoqarluni.

2018-imi Reykjavikimi sinniisoqarfiup ammarneqarnera Kalaallit Nunaata ineriartortinnissaa pillugu Naalackersuisut pingaarnersiugaanik piviusunngortitsinnermut siunissami ungasinnerusumi iluaqutaassaaq, tassunga ilanngullugit Islandimik maannakkut suleqatigiiffiusut aserfallatsaaliorderi aamma politikikkut niuernikkullu atassutit nukittorsarneri aamma Kalaallit Nunaanni piusunik periarfissat takussaalersinneri, island-imi oqartussanut nalinginnaasumillu island-imi niuerfintut.

Kalaallit Nunaata Reykjavikimi sinniisoqarfia, Savalimmiut sinniisoqarfia assigalugu, danmark-ip aallartitaqarfiata ataani inissisimavoq aamma island-imi nunanut allanut atassuteqarnermi ileqqulersuutini nalunaarsuiffimmi namminersortutut inissisimalluni, tamannalu aamma isumaqarluni pisortatigoortumik sinniisoqarnikkullu politikikkut arlalissuarnik suliassaqartoq.

Sinniisoqarfik aamma Reykjavikimiinnissatsinnut

iluaqutaasinnaasuni suliani naalackersuisoqarfintut ingerlaavartumik ikiuuttarpoq, tassunga ilaallutik aalisarneq, uumasunut nakorsaqrarneq, assartuineq, avatangiisit, ilinniartitaaneq, ilisimatusarneq, nukissiorneq, peqqissuseq, kulturi takornariaqarnerlu pillugit suleqatigiinnerit. Tassani sinniisoqarfik Islandimi nunanut allanut ministeriaqarfimmik nunallu allat ambassadeqarfiisa aaqqissuussinerinik il.il. ataatsimiinnerni arlalinni peqataasarpoq.

Sinniisoqarfiup aamma kalaallit nunaanni aamma Islandimi inuussutissarsiorturnut niuernikkut avammullu niuernermut tunngasunik apeqqutini ikiuuttarnissani naatsorsuutigaa. Issittumi Siunnersuisoqatigiit, Nordisk Ministerråd-i aamma Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivi aamma Islandimi oqallisigineqartuni qaffasissumiipput, sinniisoqarfillu Naalackersuisut peqatigalugit ataatsimiinnerit taakku ingerlaavartumik salliutittarlugit piffissamilu aggersumi taamaattuassalluni.

1.7 Public Diplomacy

Public Diplomacy, aamma "soft power"-imik taaneqartartoq, pisariaqaleraluttuinnarsimavoq tusagassiuutini assigiinngitsuni paasissutissat ingerlateqqinneqartartut tunngavigalugit kikkulluunniit pingaartumik paasiniaasalermata isummersortalerlutillu. Public Diplomacy Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmit pingaartumik atorneqartarpoq Kalaallit Nunaata nunani allani suliarisai suliarnilu pingaartumik nunanut tamalaanut tunngasunik kalaallit isumaat pillugit ilisimatitsissuteqartarnermut.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Naalagaaffiup allanut attaveqarnera atorlugu sulinera aallaaviatigut pingaarnertut marlunnik siunertaqarpoq. Siullertut susassaartunut

sunniinikkut Kalaallit Nunaata sunniisinaaneranik annertusaaneq. Aappaatut Kalaallit Nunaata nunani tamalaani tusaamaneqarnerata annertusarnissaa Naalagaaffiup allanut attaveqarneranik sulinerup siunertaraa. Kalaallit Nunaata avammut pitsaasumik kiinnertarnera ilaatigut Kalaallit Nunaata nunani tamalaanut isigineqarneranut sunniuteqarsinnaanerannullu, nunanut allanut tuniniaaneranut, takornariaqarnermut aamma aningaasaliisussarsiornermullu pingaaruteqarsinnaavoq.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik twitterprofil-eqarpoq @GreenlandMFA, tassani Public Diplomacy-mik suliaqarneq annertunerpaamik suliarineqartarluni. Tassuuna oqariartuutit assilluunniit suliarineqartunit Naalackersuisup Nunanut allanut tunngasunut, Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup sulisuinut imaluunniit ilaannikkut Namminersorlutik Oqartussani allanut akisussaasup peqataaffigisaanik agguanneqartarput. Taamatut Naalackersuisoqarfik Facebook-imi kinaassutsimut ilisarnaateqarpoq@[Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik](#), assingusumik siunertalik, taannalu @GreenlandMFA-mi aamma takuneqarsinnaavoq.

Taakku saniatigut ilisimatitsinerit allat soqutiginaatillit allanit saqqummiunneqartarput. Washington DC-mi sinniisoqarfiup immikkuullarissaq Twitter-konto @Greenland in USA&CDA USA-mi Canadamilu Kalaallit Nunaata Public Diplomacy-mik sulineranut atorneqartussaq pilersinnikuuaa. Bruxellesimi Sinniisoqarfiup aamma pilersippaa Twitter-konto @GreenlandEU aamma Facebook-imi konto @Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia atorlugu. Kingullermik Reykjavikimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata Twitter konto @GreenlandRepRVK aamma Facebook konto @Reykjavikimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia

pilersissimallugit.

Twitter-ip saniatigut Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Naalackersuisut nittartagaanni www.naalackersuisut.gl immikkut nittartagaqarpoq nutaarsiassiisarfialu tamakkununga tunngasuni nutaarsiassanut pingaarutilinnut atorneqartarluni. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup ilaatigut nittartakkakkut Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat aamma Nunat Avannarliit pillugit Nassuiaat ukiut tamaasa qallunaatut kalaallisullu aamma Kalaallit Nunaata nunani tamalaani isumaqatigiissutaat assigisaallu nunanit tamalaanit quppersagaq aamma ilanngullugu saqqummersittarpai. Kiisalu Kalaallit Nunaata Bruxellesimi, Washington DC-mi aamma Reykjavikimi sinniisoqarfii taamatullu Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Nuuummi allaffeqarfia sulinermik misiliisartoqarnermik pilersitsipput, tassani ilinniagaqartut Naalackersuisut nunanut allanut tunngatillugu naalackersuinikkut ingerlatsinera ilinniartarlugu.

1.8 Nunani tamalaani ataatsimeersuarnerni peqataaneq nunanillu allaniit tikeraartoqarneq

Nunanit tamalaaneersut ataatsimeersuarnernut peqataasernerit tassaapput Kalaallit Nunaanni naalackersuinikkut ingerlatsineq kalaallillu pingaartitaat taamatullu Kalaallit Nunaat nunanut tamalaanut oqaluttuaralugit saqqummiussisarnissamat periarfissat. Minnerunngitsumik periarfissat maani nunatsinniittut soqutigineqalersinniarnissaannut periarfissaavoq, takornariaqarfissatut inuussutissarsiuqarfissatut aningaasaliiffissatut taamatullu suleqatigisassatut.

COVID-19 pissutigalugu nunanit allanit tikeraartoqarnerit nunani tamalaanilu

ataatsimeersuarnerni peqataaneq
annikinnerunikuupput.

2 Nunanut allanut, illersornissamut aamma sillimaniarnermut ataatsimoorussamik politiki

2.1 Naalagaaffeqatigiit ataatsimiittarneri

Statsministerip, Lagmand-ip aamma Naalackersuisut Siulittaasuata akornanni naalagaaffeqatigiinni ataatsimiittarnerat tullerriiarluni naalagaaffeqatigiit immikkoortuini ukiumoortumik ingerlanneqartarpoq. Naalagaaffeqatigiit kingullermik ataatsimiinnerat juni 2021-mi pivoq. Kalaallit Nunaanniit ataatsimiinnermi annertusisami peqataapput Naalackersuisut siulittaasuata Naalackersuisorlu Pele Broberg.

Peqatigisaanik Statsministeriap naalackersuisoqarfiani pisortap, Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfiani pisortap aamma Lagmand-ip allaffiani naalackersuisoqarfimmi pisortap akornanni atorfilittatigut ataatsimiittarput.

2.2 Danskit Nunanut allanut ministeriaqarfiannik suleqateqarneq

Danskit nunanut allanut ministeriaqarfiata aamma Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup akornanni Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartuni suliassaqarfiit arlallit iluanni suleqatigiittoqartarpoq. Nunanut allanut ministeriaqarfik aamma Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaannut aamma Issittumut attuumassuteqartuni nunani tamalaani aaqqissuussinerni peqatigiillutik akuttunngitsumik peqataasarput.

Allaqatigiinneq pingaartumik nunanut allanut ministeriaqarfiup Issittumut aamma Amerikap avannarliup immikkoortortaanut (ANA) pisarpoq, taanna Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik nunanut allanut tunngasunik sulianik nunanut allanut

ministeriaqarfimmi ataqatigiissaarisuulluni.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmi aqutsisoqatigiit aamma nunanut allanut ministeriaqarfimmi aqutsisoqatigiit Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik sillimaniarnermi nunanullu allanut tunngasunik politikikkut suliat pillugit ingerlaavartumik oqaloqatigiittarput. Tamanna pingaarnerusutigut pisarpoq atorfilittat ingerlaavartumik oqaloqatigiittarnerinut kiisalu danskit aamma kalaallit tungaanniit naalackersuisut akisussaasut akornanni ataatsimiinnissat piareersarnerinut, malitseqartittarnerilu tapiliunneqarlutik.

2.3 Allaffissornikkut Oqalliffik

Nunani allani Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiini sulisui aallartitat Namminersorlutik Oqartussat aamma danskit nunanut allanut ministeriaqarfiata akornanni isumaqatigiissutaat naapertorlugu sulisitaasarput. Sulisitaanermi aningaasartuutit Nunanut allanut ministeriaqarfiup immikkut aallartitatut aaqqissuussinermi tunngaviit naapertorlugit Namminersorlutik Oqartussanit akilerneqartarput.

Allaffissornikkut Oqalliffimmi aalajangersimasumik ukiumoortumik ataatsimiittoqartarpoq allaffissornikkut apeqqutit, tassunga ilanngullugu sinniisoqarfinni suleqatigiinneq, kiisalu allaffissornikkut suleqatigiinnermi isumaqatigiissutip nassuiarnissaa pillugu apeqqutit eqqartorneqartarlutik. Allaffissornikkut oqalliffimmi ilaasortat tassaapput Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmi pisortaq aamma Nunanut allanut ministeriaqarfimmi Suliffeqarfimmut Innuttaasunullu Kiffartuussivimmi (COO) pisortaq. Ataatsimiinnerit aalajangersimasumik nikittaaneqartumik Danmarkimi aamma Kalaallit

Nunaanni ingerlanneqartarput.
Allaffissornikkut suleqatigiinnissamut
isumaqatigiissut illuatungeriinni
kukkunersiorneqarpoq.

2.4 Nunanut allanut ministeriaqarfiup Innuttaasunik Kiffartuussivianik aamma Internationale Operationsstab-imik suleqateqarneq

Danskit nunanut allanut ministeriaqarfiata
Innuttaasunut Kiffartuussivia tassaavoq nunani
allani angalanerit nalaanni danskit
naalagaaffianni innuttaasut tamaasa inuttut
ajornartorsiulernerini ikiorsiivik, assersuutigalugu
napparsimaneq, toqusoqarnera,
paarnaarussaaneq, passip annaanera il.il.
Tamanna nalinginnaasumik Kunngaqarfiup
Danmarkip Ambassadeqarfii aqutugalugit,
taanna ilaqtutanut, napparsimmavimmut,
eqqartuussissuserisumut il.il. atassuteqartarluni.
Danskit nunanut allanut ministeriaqarfia
anigaasaqarnikkut ikiuussinnaanngilaq, aamma
"ambassadeqarfiup akiligaanik angerlamut
angalasoqarsinnaanngilaq" ilaqtutaniit
imaluunniit anigaaserivimmiit
akiliisoqarnissaanik
qularnaveeqqusiisoqarsimanngippat.

Konsulikkut ikiuinnermut danskini oqartussat
tamakkiisumik akisussaapput, aamma kalaallit
innuttaasut angalaneranni.
Ukiuni kingullerni Nunanut allanut
ministeriaqarfiup Innuttaasunik Kiffartuussivianik,
ullumikkut 30-t missaannik sulisoqartumi
ingerlaavartumik oqaloqatiginnittoqartarpoq.
Ajunaarnersuaqartillugu Københavnimi
Internationale Operationsstab-i (IOS) Nunanut
allanut ministeriaqarfiup Innuttaasunut
Kiffartuussivianit aggersarneqartarpoq,
oqartussanit assigiinngitsunit, angalatitsivinnit
aamma sillimmasiisarfinniit sinniisut tassaniipput,
sukkasuumik assigiiaartumillu paasissutissanik

attuumassuteqartunik ingerlatitseqqinnissaq
qulakkeerniarlugu. Ajunaarnersuaqarfiusumi
ilaqutaqaraanni ilaqtutat sianerfigisinnaasaanik
pilersitsisoqarsimavoq.

Den Internationale Operationsstab tassaavoq
pisortani oqartussat, tassa Nunanut allanut
ministeriaqarfik, Statsministeriaqarfik,
Illersornissamut ministeriaqarfik,
Upalungaarsimanermut Aqutsisoqarfik, Politiit
kiisalu ingerlataqartut namminersortut tassunga
ilanngullugit angallassisartunut
sillimmasiisarfinnullu sinniisut.

Bruxellesimi 22. marts 2016-imi pisuni
peqqarniisaarniartut saassussinerisa
malitsivigisaanik Namminersorlutik Oqartussat
aamma Nunanut allanut ministeriaqarfiup
ajornartoornermi upalungaarsimaneq pillugu
suleqatigiinneq aqqissuuteqqinniarlugu
toqqarsimavaat. Københavnimi Kalaallit Nunaata
Sinniisoqarfia ullumikkut Internationale Operative
Stab-imi aalajangersimasumik ilaasortaavoq,
nunanilu allani ajornartorsiulernernut tunngasut
paasissutissat tamarmik Københavnimi
Sinniisoqarfimmit Nalaakkersuisut Siulittaasuata
Naalakkersuisoqarfianut aamma Nuummi
Nunanut allanut naalakkersuisoqarfimmut
ingerlateqqittarlugit.

Malitseqartitsinnermut, politikikkut
ilisimatitsinnermut kiisalu kalaallit nunaanni
innuttaasunut ilisimatitsinnermut Nunanut allanut
naalakkersuisoqarfik Naalakkersuisut
Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani
Tusagassiivik suleqatigalugu akisussaasuvoq.
Ajornartorsiulernerni pisariaqartillugu ulloq
unnuarlu paasissutissanik
ingerlatitseqqiisoqartarpoq.

Atatillugu Nunarsuaq tamakkerlugu COVID 19-
imik nappaalanersuaqarneranut atatillugu IOS-imi
sulineq pillugu Naalakkersuisut ataavartumik

ilisimatinneqartarput.

2.5 Nunarsuaq tamakkerlugu COVID 19-imik nappaalanersuaqarnera

Nunani tamalaani ingerlatanik unitsitsineq kinguartitsinerlu

Nunani tamalaani ingerlatat aqqissuussinerillu arlalissuit unitsinneqanngikkunik kingusinnerusumut kinguartinneqarsimapput. Tamanna suliassaqarfinni tamani atuuppoq, tassunga ilanngullugu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni, Naalagaaffiit Peqatigiinni, nunat marluk akornanni ataatsimiittarneri aamma EU-mi. Nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaqarnerani allanngornerit apequtaatillugit nunani tamalaani ingerlatassarpasuit ukiami imaluunniit 2022-mi ingerlanneqartussanngorsinnaapput.

Nunarsuaq tamakkerlugu COVID 19-imik nappaalanersuaqarnerani ingerlatat

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik aamma Danmarkimiit nunanut allanut angalanernut ilitersuutinut kiisalu nunanit allaniit Danmarkimukarnissamut ingerlaqqillunilu Kalaallit Nunaannukarnissamut periarfissat pillugit kalaallit nunaanni innuttaniit saaffiginnissutit akissuteqarfiginissaanut atatillugu Nunanut allanut ministeriaqarfimmut attaveqartarpoq. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik aamma naalagaaffimmi innuttaasumi Kalaallit Nunaanniinnerinut tunngasunik nunanit allaniit noqqaassutinik suliqartarpoq. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik aamma nunani avannarlerni innuttaasut angerlartinnissaat pillugu nunani avannarlerni suleqatigiinnermi peqataavoq.

2.6 Illersornissakkut isumaqatigiissut tullissaanut atatillugu misissueqqissaarneq

Illersornissakkut isumaqatigiissut tullissaata piareersarneqarneranut atatillugu misissueqqissaartussat nunanut allanut sillimaniarnermilu politiki kiisalu Kunngeqarfiup Sakkutooqqarfiullu unammilligassaat kingunerluutigisinnaasaallu paasiarnissaat misissoqqissaassavaat. Kalaallit Nunaat Savalimmiullu Atlantikup avannaa issittorlu pillugit sammisat assigiimmik peqataaffigisarpaat kisianni allani alaatsinaattutut inissisimallutik. Kalaallit Nunaaniit Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik peqataavoq. Illersornissakkut isumaqatigiissut tullissaa tak. 2019-imi januarimi ilassutitut isumaqatigiissummi maluginiarneqarpoq, Wales-imi anguniakkat naatsorsuutigerusunneqartut (2% BNP-mi anguniakkat). Misissueqqissaartussat sapinngisamik misissoriikkat nalunaarutillu pioreersut nangissavaat, soorlu nunanut allanut tunngasut misissueqqissaarnerit ilaatinneqarsinnaasut. Misissueqqissaartut tamatuma saniatigut nunanut allanut sillimaniarnermilu politiki pillugu tamanut ammasumik paasissutissiinnermi tapersiissapput. Illersornissakkut isumaqatigiissut tullissaata piareersarneqarnera ilaatinniarnissaa siunertaralugu misissueqqissaarneq 2022 aallartinnerani naammassineqarsimassaaq. Nalunaaruteqarnermut atatillugu misissueqqissaarneq tamanut ammasuussaaq.

2.7 Danskit Illersornissamut ministereqarfiannik suleqateqarneq

Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik sillimaniarnermut illersornissamullu politikikkut suliassanut tunngasunik Naalackersuisunut siunnersuinissamut Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik pingaarnertigut akisussaavoq. Taamatuttaaq Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik danskit sakkutuuisa

nalinginnaasumik Kalaallit Nunaanni suliaqarnerannut tunngatillugu akisussaasutut oqartussaavoq. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaanni oqartussat aamma Illersornissamut ministereqarfiup akornanni toqqaannartumik suleqatigiiffippassuaqarpoq, pingaartumik upalungaarsimanermut, Ujaasinermut Annaassiniarnermullu, aalisarnermik nakkutilliinermut il.il. Namminersorlutik Oqartussani naalackersuisoqarfinit ataasiakkaanit isumagineqartunut tunngasut.

Issittumi Sakkutuut

Nunanut allanut naalackersuisoqarfiup aamma Nuummi Issittumi Sakkutooqarfiup akornanni suleqatigiittoqarpoq. Issittumi Sakkutooqarfik tassaavoq Danmarkimi Sakkutuut pisortaata ataani ataatsimut sakkutuunik aqutsisoqarfik. Issittumi Sakkutooqarfik Kalaallit Nunaanni aamma Savalimmiuni sakkutuunut tamanut kiisalu Danmarkimi ikiorsiisartumut annikinnerusumut aqutsisuvoq. Illersornissamut ministereqarfik aamma Pituffimmi atasuteqarnermut ataatsimik officereqarpoq. Kalaallit Nunaata sineriaani sumiiffinni pingaaruteqartuni Issittumi Sakkutooqarfik sakkutuunut sakkutuut timmisartuinut mittarfeqarlunilu sakkutooqarfeqarpoq kiisalu qimussimik alapernaarsuisut Sirius. Issittumi Sakkutooqarfiup sakkutuujunngitsunut sammisumik suliassanut arlalinnut akisussaaffeqarpoq. Assersuutigalugu Kalaallit Nunaata eqqaani imaani Joint Maritime Rescue Coordination Centre-tut (JMRCC) ujaasinermut atatillugu suliniutinik Issittumi Sakkutooqarfik ataqatigiissaarisuvoq. Suliassat allat, Issittumi Sakkutooqarfimmit ataqatigiissarneqartut tassaapput Kalaallit Nunaanni imaatigut aalisarnermik alapernaarsuineq, imaani avatangiisinik nakkutilliineq kiisalu Kalaallit Nunaanni immap assinganik uuttuinermik suliaqarneq. Kalaallit Nunaanni Politimesteri sinnerlugu Avannaarsuani aamma Tunup

avannaani nunami allanngutsaaliukkami Sakkutuut qimussertartut Sirius politiitut oqartussaapput.

Issittumi Sakkutuut taamaalillutik Islandimi sinerissami alapernaarsuisutulli tunngaviusumik suliassaqartuupput.

Issittumi ataatsimut piorsaanissat

Illersornissaqarfimmi piginnaasanut nutaanut 1,5 mia. kr.-t Folketingip immikkoortippai. 2019-imi januaarimiit illersornissakkut isumaqatigiissummut ilassutitut isumaqatigiissut, 2023-imi sakkutuunut saniatigut 1,5 mia. kr.-nik pissarsiaqaataasoq aallaavigalugu piginnaasanut nutaanut aningaasalersuisoqarpoq.

Venstreninngaanniit, Dansk

Folkepartininngaanniit, Radikale

Venstreninngaanniit, Det Konservative

Folkepartininngaanniit aamma Liberal

Allianceninngaanniit naalackersuisunik

Illersornissamut isumaqatigiissuteqaqataapput

taakku issittumi Atlantikullu avannaani

Illersornissaqarfiup piginnaasaasa

nukittorsarnissaa pillugu tunngaviusumik

isumaqatigiissusiorput 2019-imi ilassutitut

isumaqatigiissummit 1,5 mia. kr.-inik

atuutilersinneqartut. Issittumi Atlantikullu

avannaani immikkut iliuuseqartoqarnera

sakkutooqarnikkut iluaqutaanissaa partiiniit

kissaatigineqarpoq. Kalaallit Nunaat

pineqartillugu isumaqatigiissummik

atuutilersitsinissaq Naalackersuisunit

isumaqatigininniaassutigineqassaaq.

Kangerlussuarmi Mittarfimmut tunngatillugu tunngaviusumik isumaqatigiissut

Naalackersuisut Joint Committeemut 2018-imi Kangerlussuaq sakkutuujunngitsut

mittarfigiunnaassagaat nalunaarutigimmassuk,

Qallunat Nunaata tungaaniit

isumaqatigiissusiornissaq pisariaqalersimavoq.

Sionratigut Ineqarnermut

Attaveqatigiinnermullu Naalackersuisoq Karl

Frederik Danielsen, sionatigullu Nunanut Allanut Naalakkersuisoq Ane Lone Bagger aamma Illersornissamut ministeri Trine Bramsen 2023-p kingorna Kalaallit Nunaanni mittarfiit nutaat naammassineqarpata Kangerlussuarmi Mittarfiup Sakkutuunit atorineqarnissaa pillugu 18. september 2019-imi tunngaviumik isumaqatigiissuteqarput. Sakkutuut issittumi suliassanik suliaqarsinnaanissaat siunertaralugu Sakkutuut timmisartuata Kangerlussuup mittarfianik atuiinnarsinnaanissaa pisariaqarpoq. Naalakkersuisut danskillu naalakkersuisui tamanna tunngavigalugu Sakkutuut Kangerlussuarmiiginnarsinnaanerat mittarfimmillu atuiinnarsinnaanerat, mittarfillu inunnik angallassinermut atugassarititat nalinginnaasut malillugit atorineqaannarsinnaanera pillugit isumaqatigiissimapput. Taakkua saniatigut mittarfimmut kalaallit piginnittuunerannik allannguisoqassanngitsoq isumaqatigiissutigineqarpoq mittarfillu Sakkutuunit qanoq atugassanngortinneqarnissaa pillugu ilusilersuisoqarnissaa siunertaralugu suliaq ataatsimoorussa qallartinneqarsimalluni. Misissuineq suli ingerlanneqarpoq.

Tunngaviumik isumaqatigiissut tamanna suli atuutiinnassanersoq Naalakkersuisut suli isummerfiginngilaat, taamaattoq ilimagisariaqarpoq sakkutuuaanissaq kissaatigineqarmat, tamanna pissutigalugu "Pituffittut" assingusumik sakkutooqartittut mittarfeqalernissaq qallunaat tungaannit pilersinneqassasoq ilimagineqartariaqanngitsoq.

3 Issittumi suleqatigiinneq

3.1 Issittumi Siunnersuisoqatigiit

Issittumi Siunnersuisoqatigiit siunnersuisartuupput Issittumi naalagaaffiit arfineq pingasuusut uku ilaasortaaffigisaat; USA, Canada, Island, Norge, Sverige, Finland, Rusland aamma Kunngearfik Danmark, tassunga ilaallutik Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut. Issittumi Siunnersuisoqatigiit maannakkut issittumut tunngassuteqartunut nunat tamalaat oqallittarfiattut pingaarnerpaatut isigineqarput.

Taakku saniatigut Issittumi Siunnersuisoqatigiit arlalinnik alaatsinaanneqarput Issittumi Siunnersuisoqatigiit ammasumik ataatsimiinnerinik nakkutillisartunik suleqatigiissitatigullu Siunnersuisoqatigiit sulinerannut ikiuuttarsinnaasunik. Kalaallit Nunaat Kunngearfik sinnerlugu suleqatigiissitani *Conservation of the Arctic Flora and Fauna (CAFF)* aamma *Sustainable Development Working Group (SDWG)*-mi aallartitanut qullersaavoq. Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut siulittaasuusarneq naalagaaffiit issittumiittut arfineq pingasut akornanni nikerartarpoq. Kunngearfik Danmark 2009-2011-mut siulittaasuusimavoq, taamaalillunilu 2025-2027-mut siulittaasooqqissalluni. Massakkut Island siulittaasuuvoq, 2021-milu Ruslandimit paarlanneqassalluni.

Senior Arctic Officials (SAO) atorfillitanik issittumi nunani tamaneersunik inuttaqarpoq Issittumilu Siunnersuisoqatigiit suliaannik ministerit ataatsimiinneranni ukioq allortarlugu pisartuni piginnaatitsinikkut ataqatigiissaarisuullutik.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik SAO-tut inissisimasarpoq, nalinginnaasumillu SAO-mi ataatsimiinnernut tamanut ukiut marluk sisamallunniit pisartuni peqataasarluni.

Islandip 2019-2021-imi Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut siulittaasunngornera

Island Rovaniemi Finlandimiittumi ministerit ullormi 7. maj 2019 ataatsimiinneranni siulittaasunngorpoq, tullianillu ministerit maajimi 2021-mi ataatsimiinnissaat tikillugu siulittaasuussalluni. Islandimiut siulittaasut atuuffianni pingaarnersiukkat sisamat makku sammeneqassapput; issittumi imaani avatangiisit, silap pissusaa aamma pinngortitamut illersuilluni nukissiornikkut aaqqiissutissat, Issittumi inuit inuiaqatigiillu aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiit nukittunerusut. Pingaartitat sisamaasut Islandip siulittaasuunissaanut tunngaviussapput.

Ukiami 2020-mi imaq pillugu suleqatigiinnissaq qitiutillugu immikkut ataatsimiittoqarpoq, tassani saqqummiussisoqarpoq oqallittoqarlunilu, imaanut tunngasut, matumani avatangiisit, uumassusillit assigiinngisitaarnerat il.il. isumagineqarneri oqallisigineqarput. Oqallinnerni issittumi imartaq qitiutinneqaannarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

3.2 Nunap Inoqqaavisa Allattoqarfiat (IPS)

Nunap Inoqqaavisa Allattoqarfiata (IPS) nunap inoqqaavisa sinniisaasa (Permanent Participants) Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut peqataanerat tapersersugaraat, taamatutaaq Inuit Circumpolar Council (ICC).

Allattoqarfik Tromsømi Issittumi Siunnersuisoqatigiit allattoqarfianni inissisimavoq, namminersortunilli siulersuisoqarluni ilaannakuusumillu Danmarkimit aningaasalersorneqarluni. Maanna allatseqarfiup pisortaa Anna Degteva russit nunap inoqqaavisa peqatigiiffiannut Vepsimik taaneqartartunut ilaasoq.

3.3 Nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni Ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitaq (SDWG)

Namminersorlutik Oqartussani Nunanut allanut Naalakkersuisoqarfiup Nungusaataanngitsumik tunngavigalugu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiiffimmi (SDWG) peqataasarpoq, Kunngeqarfik sinnerlugu aallartitani siuttuulluni. SDWG-ip siunertaraa Issittumi piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermik siuarsaanissaq ilaatigut peqqinnissakkut suleqatigiinnikkut, kiisalu issittumi piujuartitsineq tunngavigalugu aningaasarsiornikkut, inuuniarnikkut, kulturikkut aamma avatangiisitigut ineriartornermut aamma nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik ataqqinnittumik issittumi inuiaqatigiinnik ataatsimut paasinninnissamut sakkussanik inerisaaneq. Taamaalilluni inuit Issittumiittut SDWG-mit soqutigineqarput, inuiaqatigiit ineriartortitaaneranni Issittumi nunap inoqqaavinik peqataalersitsinissaq akuliutsitsinissarlu tassani pineqarlutik. Nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19-imik tunillaassuuttoqarnera pissutigalugu SDWG-mi ataatsimiinnerit amerlanerit nittartakkatigut ingerlapput. Suliniutit suliarinerini aamma atuuppoq. Kalaallit Nunaat massakkut suliniutinik marlunnik co-lead-imi peqataavoq (suliniummik aqutsisutut avitseqatigiilluni), tassa "One Arctic, One Health" suleqatigiiffik uumasut, inuit, avatangiiseq peqqinnerlu ataqatigiissinneri soqutiginnittunit sulissutigineqartut suliarisarpaat aamma "Local 2 Global" eqqarsartaatsikkut peqqissuunissaq qitiutinneqarpoq. Suleqatigiissitat ilisimasallit marluk SDWG ikiortarpaa tapersersortarlugulu, matumani suliniutaanik. Aappaani peqqinnissaq pillugu, Arctic Human Health Expert Group (AHHEG) aappaalu inooqatigiinnut tunngasutigut, aningaasaqarnikkut kultureqarnikkullu (Social, Economic and Cultural Expert Group, SECEG).

Suleqatigiissitani ilisimasalinni marluusuni kalaallinik marlunnik qinikkanik ilisimasalittut issiasoqarpoq.

3.4 Arctic Circle

Arctic Circle Assembly (ACA) tassaavoq Islandip suliniutaa siusinnerusukkut Islandip præsidentianit Ólafur Ragnar Grímssonimit aallartinneqarsimasoq tassaallunilu Issittup siunissaa pillugu nunat tamalaat oqallittarfiat suleqatigiiffiallu annerpaaq. Taanna ammasuuvog nalaakkersuisunit, kattuffinnit, suliffeqarfinnit, universitetiniit, nutaaliorfinnit, avatangiisinut suliniaqatigiiffinnit, nunat inoqqaavinit allallu soqutiginnittunit Issittup ineriartornissaa pillugu peqataaffigineqartoq.

ACA-p iluaqutissartaa ilaatigut tassaavoq politikikkut tunngavinnik periutsinillu pituttorsimangimmat, kisianni nunat namminersortuunngitsut, nunap immikkoortui sinniisoqarfiillu tamarmik nunarsuup sinneranit ministeriunerit allallu sinniisoqarfiit naleqatigalugit ataatsimiittarfissuarni oqallittarfinniluunniit oqalliseqatigisinnaavaat.

Naalakkersuisut kalaallillu soqutigisallit amerlasuut siusinnerusukkut ACA-ni peqataasarsimapput, soorluttaarlu ACA-mi peqataasoqartartoq, 2019-imilu peqataasut Kalaallit Nunaanneersut aammaarluni amerlasoorpassuit peqataasimapput. ACA-mut kalaallit allat peqataasut ilisimatusarnermik, ilinniartitaanermik, angallannermik, suliffissuaqarnermik, aningaasaateqarfinnik allanillu suliaqartuupput.

ACA 2019-imi peqataasut 2000-t qaangerpaat, peqataasullu nunanit assigiinngitsunit 60-ineersuupput. Taamaamat ACA Naalakkersuisunut aamma Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartorujussuartut nalilerneqarpoq. Kalaallit oqalugiaataat ataatsimiinnerilu

attuumassuteqarsinnaasut tamarmik
www.arcticcircle.org
nassaarineqarsinnaapput.

3.5 Arctic Circle Assembly

Naalackersuisut ukiuni arlaqartuni tamat
ataatsimeersuarnerannut peqataasarsimavoq.
Tamat ataatsimeersuarnerat scenemi
annerpaami ingerlanneqarpoq
isiginnaartoqarnerpaallunilu. Covid 19-neqarnera
pissutigalugu Arctic Circle Assembly kingulleq
2019-imi Reykjavikimi pivoq. Arctic Circle Forums
Berlinimi, Tokyomi Nuummilu piffissamut
kingusinnerusumut kinguartinneqarput.

3.6 Nunaviup toqqavia pillugu suliniut

Nunaviup toqqavia pillugu suliniut Kalaallit
Nunaata sineriaaniit 200 sømilit avataanni immap
naqqanut piunasaqaateqarnissamut
periarfissiivoq, immap naqqata nunap
sananeqaataatigut 200 sømilip avataani immap
naqqanut ataqatigiinneri
uppernarsarneqarsinnaappat.
Kunngearfiup Kalaallit Nunaat sinnerlugu
Kalaallit Nunaata avannaani, avannamut kangiani
aamma kujataani (piunasaqaatit pingasut)
pillugit saqqummiussinerit ilai pingasut
tunniussimavai.
Saqqummiussineq tassaavoq ilisimatuussutsikkut
paasissutissatigut atortunik tunniussineq, immap
naqqani nunap sananeqaataatigut paasissutissat
katersorneqartut tunngavigalugit, nunaviup
toqqaviata 200 sømilit sinnerlugit avammut
nunap sananeqaataatigut isorartuneranik
uppernarsaasusaaq.
Saqqummiussineq tassaavoq ilisimatuussutsikkut
nalunaarsukkatigut atortut, Nunap toqqavia
pillugu ataatsimiititaliatut taaneqartumut
tunniunneqartut (the Commission on the Limits
of the Continental Shelf, "CLCS") NP Imaani
pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiisummi
aalajangersarneqartut suleriaatsit naapertorlugit.

Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliami
immikkut ilisimasallit, NP-ni nunanit ilaasortanit
aralanneersut, ilisimatuussutsikkut
paasissutissatigut atortunik attaviitsutut
nalilersuisussaapput, uppernarsaanerlu
tunngavigalugu nunap toqqaviata avammut
killinga qanoq titarneqarnissaanut
innersuussuteqassallutik.

Nunanut allanut naalackersuisoqarfiup
Inuussutissarsiornermut Nukissiornermullu
Naalackersuisoqarfik peqatigalugu sulinermi
tassani Kalaallit Nunaata peqataanera isumagaa.
Taamaattumik 2016-imi augustip qiteqqunnerani
New Yorkimi Naalagaaffiit Peqatigiit New Yorkimi
qullersaqarfianni Kalaallit Nunaannit
saqqummiussat pingasut
saqqummiunneqarnerini Nunanut allanut
naalackersuisoqarfimmiit aamma
Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut,
Niuernermit Nukissiornermullu
Naalackersuisoqarfimmiit peqataasoqarpoq.
Tassani Kalaallit Nunaanniit aamma Danmarkimiit
atorfilittatut aallartitat Nunap toqqavianut
ataatsimiititaliamut saqqummiussat ilaat
saqqummiuppaat, taassuma nunap toqqaviata
allineqarnissaanut Kunngearfiup piunasaqaatai
suliarissammagit.
Ullumikkut Kalaallit Nunaata nunaviup toqqavia
pillugu suliniummut peqataanera Nunanut
Allanut Naalackersuisoqarfiup ingerlataraa.

Naalagaaffippassuarnit paasissutissat
annertoorujussuit Nunap toqqavia pillugu
ataatsimiititaliami suliarineqarnissaminnut
utaqqissunneqareerput, taamaattumillu
ajornakusoorpoq siulittuutigissallugu qaqugu
Kunngearfiup immikkoortunut piunasaqaatit
tunniussimasai suliarineqalissanersut.
Suliarinninnertaa ukiunik arlalinnik
sivisussuseqarsinnaavoq.

Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliaq

piumasaqaatinut qaleriittunut isummissanngilaq,
taamaattumik Nunap toqqavia pillugu
ataatsimiitaliami suliarinninnerup kingorna
naalagaaffiit sineriallit ataasiakkaat qaleriittumik
piumasaqaateqartut killeqarfiliineq pillugu
isumaqatigiissutissanik nammineq
isumaqatigiinniartussallutik.
Ukiut tamaasa Arctic Ocean
Workshopeqartoqartarpoq taamatullu issittumi
naalagaaffiit sineriallit tallimat (A5)
atorfilittatigoortumik ataatsimeeqatigiittarlutik.
Tamakkunani nunat oqariartuutaasa qanoq issusii
assigiinngitsut oqariartuutigineqartunullu
piumasaqaatit inatsisitaasa nunamilu sumiiffinnut
tunngasortaasa qanoq paasineqarnissaat
saqqummiunneqartarput.

Kingulleq aamma aqqanilissaannik Arctic Ocean
Workshop ulluni 3-5 december 2019-imi
Colorado Springs-imi ingerlanneqarpoq, Nunanut
Allanut Naalakkersuisoqarfik peqataalluni,
tullianillu isumasioqatigiinneq december 2021-mi
Norgemi ingerlanneqarnissaa
naatsorsuutigineqarluni, tamannali nunarsuaq
tamakkerlugu COVID 19-mik
nappaalanersuaqarnera pissutigalugu
nalorninarluni.

4 Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerat

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiit suleqatigiinneranni Kalaallit Nunaat peqataavoq. Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiiffiat Kalaallit Nunaata, Savalimmiut Islandillu akornanni inatsisartuni ingerlatsiviuvoq Nunallu Avannarliit Siunnersuisoqatigiiffianni suleqatigiinnermut attuumassuteqarluni. Nunat Avannarliit Killiit Siulittaasoqarfiat ukioq ataatsimik siulittaaffeqarlutik nunat pingasut paarlakaajaappai. Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa nunallu avannarliit killiit naalakkersuisuisa akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarpoq, pingaarnerusutigut suleqatigiinnissamut sinaakkusiisumik. Nunat Avannarliit Killiit siunnersoqatigiivisa Nunat Avannarliit Killiit soqutigisaat sullisissallugit siunertarivaat, ilaatigut Atlantikup Avannaani isumalluutiniq kulturimillu illersuinissaq aamma Islandip, Savalimmiullu naalakkersuisui aamma Naalakkersuisut aqutugalugit nunani avannarlerni killerni soqutigisat ineriartortinnerini ikiuunneq (nunat avannarliit killiit naalakkersuisui) minnerunngitsumillu isumalluutiniq aqutsinerit mingutsitsinerit il.il. pillugit annertuumik ajornartorsiutit.

4.1 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersoqatigiivi Ukiumoortumik ataatsimiinnerat

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersoqatigiivi 6. november 2020-mi ukiumoortumik ataatsimiippat isigaluni ataatsimiinnikkut Islandip siulittaasoqarfiata ataani. Siunnersuisoqatigiit ukiumut ataatsimiinnerminni isumaqatigiissusiorput (1/2020) taannalu Nunat avannarlerni killerni ministerit suleqatigiinnissaannut aamma issittumut tungassuteqartunut ministerit suleqatigiinnerulernissaannullu kaammattuineruvoq. Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivini siulittaasoqarfik ulloq 11.

marts ataatsimiinnermini isumaqatigiissusiani malippaa, tassa nunani avannarlerni suleqatigiinnissamut ministerii Ålandip qeqertaani juni 2021-mi nunat avannarliit killiit ministerii ataatsimiinneranut atatillugu nunat avannarliit killiit suleqatigiinnermut ministerii kaammattuipput. Ataatsimiinnermi tassani nunat avannarliit killiit ministerii ataatsimoorlutik siunnersuisoqatigiiffiup isumaqatigiissutai aamma Siunnersuisoqatigiit isumaqatigiissutaat nunallu suleqatigiinnerat pillugit ukiumut naalakkersuisut nalunaarutaat malitseqartinneqarneri oqallisigai. Naalakkersuisut isumaqatigiissut 1/2020 suli isummorsorfiginngilaat, isumaqatigiissut isumaqatigiissutaasussaasullu allat Inatsisartut 2021-mi ukiakkut ataatsimiinneranni aatsaat suliarineqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.

November 2020-mi ukiumut ataatsimiinnermi Siunnersuisoqatigiiffik Savalimmiut Kalaallillu Nunaat Nunarsuarmi Peqqinnissamut Suliniaqatigiiffiup, WHO-mi peqataasartutut ilaasortatut qinnuteqarnerat tapersorsornera takutippaa.

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa ukiumi aggettumi Nunat Avannarliit Killiit sineriaani nunallu pigisaani inuusuttut atugassaritai qitiutinniarpai, taannalu aamma Siunnersuisoqatigiit 2021-mi sammisaqarluni ataatsimiinnissaani Qaqortumi ulloq 23. aamma 24. juni 2021-mi pisussami sammineqassalluni.

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini tulliani ukiumut ataatsimiinnissaat Savalimmiuni, Suðuroy-mi ulloq 31. august 1. september 2021 tungaanut ingerlanneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq taannalu savalimmiut siulittaasoqarfiata ataani inissisimassalluni.

5 Europamiut suleqatigiinnerat – EU

Kalaallit Nunaat Europamiut kattunneranniit 1985-imi aninerminiilli isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassuteqartunik arlalinnik isumaqatigiissuteqarsimavoq. Taassuma saniatigut Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia Namminersorlutillu Oqartussat qitiusumik allaffeqarfia EU-mik suleqateqarnerat annertuumik ineriartortinneqarsimavoq sulisullu piginnaanngorsarneqarsimallutik. Suleqatigiinneq ukiut ingerlaneranni aalisarnerup tungaatigut suleqatigiinnermiit, nunanut allanut ingerlatsinikkut suliniutitigullu iluaqutaasunik EU-mut kattunnernut, ilinniartitaanermut tunngasuni missingersuutitigut tapiissuteqarnermut minnerunngitsumillu EU-mik suleqateqarnerup ineriartorluarsimanerup malitsigisaanik isumaqatigiissuteqarnernut ineriartorsimavoq.

Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassutigisai tassaapput:

- Kalaallit Nunaata EU-mit aninera pillugu EU-mi isumaqatigiissummut tapiliusaaq
 - Aalisarnikkut suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut tassungalu atasooq aalisarneq pillugu tapiliusaaq
 - Politikkikkut peqatigiilluni nalunaarut
 - EU-mi Northern Periphery and Arctic Programmimi peqataaneq
 - Diamantinik suliarineqanngitsunik avammut niuernerq pillugu EU-mi Kimberleyimi suliami peqataanissaq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
- Uumasut nakorsaqaarneq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
 - Aatsitassanut tunngatillugu Letter of Intent – siunniussaqaarnermik nalunaarut
 - Nunat nunasiaasimasut EU-mut kattunnerat pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq, tassunga ilanngullugu EU-mi suliniutinut peqataasinnaaneq kiisalu aalisakkanik tunisassianik akitsuusersuinnginnissaq pillugu isumaqatigiissut
 - Ilinniartitaaneq isiginiarlugu suleqatigiinneq pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerat
 - EU-mi suleqatigiinnissamut sinaakkutit marluk OLT/Kalaallit Nunaat pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerannik ataatsimoortinneqassapput, taakkulu 2021-mit 2027-p tungaanut atuutissallutik.

EU-p sullissiviinit katillugit 330 million DKK missaannik nunap karsianut ukiumut tapersiinnikkut EU tassaavoq, nunatta karsianut annertunerpaamik tapiisartoq. Aningaasat Danskit Naalagaaffiannit tapersiissutit assigivallaanngilai pissutigalugu EU-mit aningaasat Kalaallit Nunaata imartaani aalisarsinnaanermut pisussaataitaaffimmut annertunerpaaq akiliutaammata. Taamak atassuteqarnerup saniatigut EU tassaavoq nunatsinnut suleqatigisaq pingaaruteqartoq. Tamanna aamma EU-mi suliniutinut nunatsinnit peqataaffigineqarsinnaasut iluaqutiginerinut aamma suliassaqaarfinnut attuumassuteqartunut allanut tunngatillugu, toqqaannanngitsumik missingersuutitigut tapiissutinik toqqaannartumik pissarsiffiuneq ajortunut tunngavoq. Nunatta EU-mi isumaqatigiissummi OLT pillugu Kapitali 4-mut ilanngunneqarnera suleqatigiinnissamut periarfissanik arlalinnik ammaassivoq, taamatuttaaq akitsuuteqanngitsumik eqqussisinnaanermut, Europæiske Investeringsbankimiit (EIB) taarsigassarsinissamut periarfissanut il.il. EU-mik suleqateqarneq pillugu isumaqatigiissutitigut inatsisitigullu sinaakkusiussat

arlallit EU'p ukiunut arfineq marlunnut missingersuutai malippai ukiunilu makkunani 2021-imiit 2027-imut atuuttussanngorlugit nutarterneqartussanngorlugit.

5.1 Aalisarnikkut peqatigiinnissamik isumaqatigiissut

Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni aalisarney pillugu isumaqatigiissummut atatillugu Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Aalisarnermut, Piniarnermut Naalakkersuisoqarfimmut (APN) ikiuuttarpoq. Kalaallit Nunaat EU-llu akornanni Piujuartitsisumik Aalisarney pillugu isumaqatigiissummik nutaamik isumaqatigiissusiorpoq, tassungalu atasut tapiliussat april 2021-mi atuutilersut. Aalisarney pillugu isumaqatigiissut pillugu paasissutissanut annertunerusunut immikkoortoq 17.4-imut innersuussisoqarpoq.

5.2 Ataatsimoorluni nalunaarut

Kalaallit Nunaata Danmarkillu Europa-Kommissionimik suleqateqarnissaannut ataatsimoorluni nalunaarut Naalakkersuisut Siulittaasuata, Kim Kielsenip, Europa-Kommission-imi siulittaasup, Jean-Claude Junckerip taamanikkullu ministeriunerusup Helle Thorning-Schmidt-ip ulloq 19. marts 2015-imi atsiortaat. Nalunaarutikkut siunertaavoq isumaqatigiissutinut tunngatillugu pisussaaffiit tamarmik peqataasunit pisussaaffigineqartut pingaarnerusutigit naalakkersuinikkut takuneqarsinnaalernissaat aamma suleqatigiinnerup ineriartortinnissaanut siunertarineqartut allatorneqarnissaat. Peqatigiinnissamik isumaqatigiissutip aamma aalisarney pillugu isumaqatigiissutip atortuulersinneqarnerat aatsitassallu pillugit suleqatigiissinnaaneq pillugu oqaloqatigiinnerit ingerlaqqinneri, kiisalu Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamut periarfissat, suliaassarfiit

suleqatigiiffissat tamakkuupput ataatsimoorussamik nalunaarummi atortuulersinneqartut. Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia kalaallit tungaaniit EU-p, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni ataatsimoorussamik nalunaarutip nutarterneqartup ilusilersornissaanut ataqatigiissaarisuvoq. Taamaakkaluartoq EU-mi aalajangiisarnerni pissutsit pisariunerusut nutaat nalunaarutip nutaap akuerineqarnissaannut akorngutaasinnaavoq. Paasissutissiissutigineqarsinnaavoq nalunaarut maanna atuuttoq ullormik atorunnaarfissaqanngimmat, taamaammallu nutaamik nalunaaruteqarnissaq pisariaqavissornani.

5.3 OLT/Kalaallit Nunaat pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerannik / DOAG
Nunat EU-mi ilaasortat nunasiaatigisimasaasa kattuffiat pillugu Siunnersuisoqatigiit aalajangiinerat, tassunga ilanngullugu EU-p aamma Kalaallit Nunaata Kunngaqarfiullu Danmarkip akornanni attaveqatigiinneq pillugu aalajangiineq" ("suleqatigiinnissamik aalajangiineq").

Siusinnerusukkut Kalaallit Nunaanut isumaqatigiissutip/ Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip/ Kalaallit Nunaannut aningaasalersuisarnermi atortup Kalaallit Nunaata ukiuni 7-imi EU-miit aningaasanik isertitaqarnissaa qularnaarpaa, aningaasat taakku 1,6 mia. DKK tikillugit annertussuseqarput Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermut politikip naammassineqarnissaanut atorneqassapput. Suleqatigiinnerup ingerlanerani aningaasat Kalaallit Nunaata ukiumut tigusartagai 200 - 230 mio. kr.-nit akornaniikkajuttarput. Ilinniartitaaneq EU-p Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiinnerup ataani

suliassa qarfiugaluarpoq. Piffissami 2021 - 2027 OLT-Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiineq ataatsimut allanneqartussaq nutaaq EU-p Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiinneranni qularnanngitsumik ilinniartitaaneq qitiutinneqaannassaaq allamillu suleqatigiinnermik annikinnerusumik aamma ilaqqinneqassalluni, taannalu suli aalajangerneqanngilaq. Suliassa qarfik nutaaq aallaaviatigut suleqatigiinnermik annikinnerusumik suliassa qarfiunissaq aningaasat ilinniartitaaneq pillugu suleqatigiinnerminngaanneertussaananeramik tunuliaquteqarpoq, taamaalilluni aningaasaliinernit nutaaninngaanneertussaananani. DOAG ataani EU-mik pilersitsineq taamaasillunilu suleqateqarneq ilinniartitaanerup suliassa qarfiandinngaanniissaaq Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit isumagineqartoq. Imikkoortuni akisussaasuusuni suliassa qarfiusinnaasuni allani - Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiup, Inuussutissarsiornermut, Niuernermut, Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup, matumani Kalaallit Nunaata sinniisoqarfiup, kiisalu Danmarkip EU-mi aalajangersimasumik sinniisoqarfiup suleqatigiinneranik ingerlanneqassaaq.

5.4 Ilinniartitaanermut tungassuteqartuni naalakkersuinikkut oqaloqatigiinniarluni ataatsimiittarnerit

Atorfilittatigut suleqatigiit akornanni ataatsimiinnerit ukiut marlukkaartarput, tassa naalakkersuinikkut oqaloqatigiinnerit - Bruxellesimi Kalaallit Nunaannilu nikittaallutik. Ilaatigut marts 2021-mi Naalakkersuinikkut oqaloqatigiilluni ataatsimiinnerit ukioq affakkaartoq nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19-imik tunillaassuuttoqarnera pissutigalugu

nittartakkakkut ingerlavoq. Ilinniartitaanermut innernerit, pingaarnerusutigut aningaasarsiornerup ineriartornera assigisaalu attuumassuteqartut kingulliit eqqartorneqarput, kiisalu suliniutinik aalajangersaanerit oqaasertalersorneqartussat pillugit suliat oqallisigineqarlutik. Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik ilinniartitaaneq pillugu suleqatigiinnerup pilersinneqarnissaanut naalakkersuinikkut oqaloqatigiinnermi ataatsimiinnermi susassa qarfimmi naalakkersuisoqarfittut akisussaasooqataasutut peqataavoq, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik (Kalaallit Nunaanni ineriartorneq aningaasaqarnikkut misissorneqarnerani suleqatigiinnerullu aningaasaqarneranut taperseeqataalluni), Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfik (Neqeroortitsisarneq pisiortornerlu pillugit politiki - nunap pingajuinut tapersiisutinik EU nuussigaangat attuumassuteqartarpoq), kiisalu Bruxellesimi Kalaallit Nunaat sinniisoqarfia Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut, Niuernermut Silallu Pissusianut Naalakkersuisoqarfik sinnerlugu EU-p Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiinnerup ataatsimut isiginnilernissamut ataqatigiinneranullu tapersiisarpoq. Tamatuma saniatigut Danmark peqataasarpoq, amerlanertigut Nunanut Allanut Ministeriaqarfimmit ataatsimik sinniisoqarluni imaluunniit EU-mi Danmarkimit aalajangersimasumit sinniisoqarfimmeersumik. Kommunit naalakkersuinikkut oqaloqatigiilluni ataatsimiinnerni peqataanerat ukiut kingulliit iseriartuaarsimavoq immikkoortutullu pitsaasutut isigineqarluni aamma Kalaallit Nunaata akornanni ilinniartitaaneq pillugu suliniutit pillugit paasissutissanik erseqqissunik tunniussinermik tapersiilluni. Taamaalilluni Europa-Kommission-i pingaartumik meeqqat atuarfiannut tunngatillugu

Kalaallit Nunaanni kommunini pissutsinik assigiinngiaarnerusunik, piviusunik tigussaanagerusunillu ajornartorsiutinik paasisaqqarpoq.

5.5 OLT Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinerup iluani OLT

OLT/Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinissap iluani OLT EU-p aamma nunat nunasiaasimasut 13-t akornanni kattunneq aalajangersarneqarluni, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaat. Kattunnermi OLT-mi ilaasortat aningaasarsiornikkut inuuniarnikkullu ineriartornerat siuarsarniarneqarpoq aamma OLT-p EU-llu akornanni aningaasarsiornikkut qanimut attuumassutit allanngutsaaliorneqarlutik. OLT-mi ilaasortat inatsisitigit tunngaviusutigit EU-mi nunanut ilaasortanut sisamanut atassuteqarput: Holland, Frankrig aamma Danmark.

Tuluit Nunaat EU-mit ilaasortaajunnaanginnerani Siunnersuisoqatigiinni aalajangernermi tuluit nunaanni OLT piffissami 2021 - 2027 ilaatinneqarput. OLT-mi ilaasortat annertuutigit namminersortuupput aamma EU-mi akitsuuserinnermut nunalluunniit iluani niuernermi ilaanatik nalinginnaasumillu EU-mi inatsisit avataaniillutik. Taamaakkaluartoq OLT-mi ilaasut tunisassiaat EU-p iluanut niuerutaasinnaapput. OLT-mut ilaasortat nunat siuarsagaangillat, kisianni annikitsumik aningaasaqarfiunermikkut, inukitsuunermikkut annikitsumillu allaffissornikkut aqutsiveqarnermikkut immikkut unamminartoqarlutik aamma EU-mut naleqqiullugit avinngarusimasuullutik. OLT-ni innuttaasut nunani EU-mut ilaasortaasuni naalagaaffimmi innuttaasutut naatsorsuussaapput taamaasillunilu EU-mi innuttaasuullutik, kisianni nunaatai nunasiaataalu EU-p nunataaningillat,

sumiiffinni taakkunani EU-p inatsisai atuuttariaqangillat OLT-t tamanna nammineerlutik aalajangersimangippassuk. Kattunneq pillugu isumaqatigiisummi immikkoortut ataatsimut soqutigisaqarfiusut isiginiarneqarput, ilaatigit silap pissusaata allanngornera, piujuartitsineq siunertaralugu siuariartorneq, uumasut assigiinngisitaartuuneri, ilisimatusarneq nutaaliornertu. Niuernermut tunngasuni OLT-miut EU-p iluani niueqatigiinnermut isersinnaaneranni akitsuusersorneqanginnissaat pisassiiffiqineqanginnissaallu pillugu isumaqatigiissut aalajangersarneqarpoq. OLT-Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinnermi 500 millionit EUR katillugit agguanneqartussatut siunniunneqarpoq (akinut ingerlaavartunut) taakku OLT-iit isumaqatigiissuteqarneranut piffissami 2021 - 2027-mi atassuteqarnermut atugassaassallutik. Taakkunanga 225 mio.-t EUR Kalallit Nunaannut tunniunneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq, 225 mio. EUR OLT-nut allanut agguanneqarlutik. Tamatuma saniatigit nunarsuup immikkoortuisa iluanni aningaasalersuinerni 15 mio. EUR-iusuni OLT-nut, matumani Kalaallit Nunaannut atugassanngortinneqarput. Aamma 22 mio. EUR-inik aningaasanik aalajangiinnermut nutaamut atatillugu teknikikkut ikiorneqarnissamut naapertuuttumut kiisalu 13 mio. EUR-inik agguarneqangitsunik ajornartorsiortoqartillugu ajunaarnersuaqartillugu atorneqarsinnaasunik immikkoortitsisoqarpoq. Kalaallit Nunaata OLT-unera aamma EU-p nunaata iluani OLT-mi innuttaasut killilersorneqarnatik angalasinnaapput soorlu EU-mi innuttaasut. Brexit kingunerisaanik tuluit nunasiaatai OLT-iiunertik annaavaat. Tuluit OLT-kkuisa EU-llu OLT-vi akornanni siunissami suleqatigiinneq OCTA-t Tuluilu OLT-iasa kattuffiat UKOTA

akornanni Paaseqatigiinnermik Isumaqatigiissummi (MoU) nanginneqaqqissinnaanissaa naatsorsuutigineqarpoq. Maannakkut illuatungeriit Paaseqatigiinnermik Isumaqatigiissusiorput (MoU) suli. Illuatungeriit missingiummik piareersigunik immikkut ittumik OLT-mi ministerit ataatsimiinnissaat isumaqatigiissutigissavaat, tassani tuluit nunaatai pisortatigoortumik OCTA torersumik naleqquttumillu qimassavaat taassumalu kingorna MoU atsiorneqarsinnaalissalluni.

5.6 Nunanit nunasiaataasimasullu OCTA-mi suleqatigiinnerat

OCTA nunanit nunasiaataasimasuniillu kattuffittut aningaasarsiornissamik siunertaqanngitsutut Belgiami 2002-mi pilersinneqarpoq. OCTA ilaatigut ilaasortaasa isiginnittariaasaat ataqatigiissartarpaat aamma Ataatsimiitsitaliap nunallu ilaasortat pillugit atasuteqarneq ataatsimut isummersortarlugit. Ilaasortat EU-mi nunanut ilaasortanut Frankrig, Holland aamma Danmark (Tuluit nunaat siusinnerusukkat aamma) OLT-iit attuumassuteqartuupput.

OCTA-mi pingaarnertut aalajangiisoqartarpoq ministerit ataatsimiinneranni, OCTA ilaasortaani sinniisut ataatsimiinnermut peqataasarput. Ministerit ataatsimiittarneri ukioq ataasiakkaartarpoq, Political Declaration aamma Administrative Resolutions ukiumut pisartoq aqqutigalugu kattuffiup politikikkut salliutassai aalajangerneqartarlutik. Ministerit ataatsimiinneranni siulittaasussat OCTA-mi aalajangiisartunut tulliusussat qinerneqartarput. Maanna Ny Kaledonien siulittaasoqarfiuvoq, Kalaallit Nunaat siulittaasoqarfiup tulliulluni. Siulittaasup Political Declaration aamma Administrative Resolutions nutaat suliarineri aquttarpai, kattuffiullu politikeqarneranut sinniisuullutik.

Siulittaasuunermi OCTA-llu ulluinnarni aqunnerani ulluinnarni aqutsisoqarput, Executive Committee, ExCo qulingiluanik ilaasortaarluni, matumani Aruba (Siulittaasoq), Wallis and Fortuna (siulittaasup tullia), Fransk Polynesien, Cayman Islands, Curaçao, Ny Kaledonien, Sint Maarten, Turks, Caicos Islands aamma Kalaallit Nunaat.

Ulluinnarni aqutsisut ukiumut 10-12-eriarlutik pingaartumik Bruxelles-imi ataatsimiittarput. Aqutsisut suliassaraat naalackersuinikkut pingaarnersiukkat ministerit ataatsimiinneranni aalajangersarneqartut suliarineqarnissaat. Kalaallit Nunaat OCTA-mi siulittaasup tulleraa aningaaserisuullunilu, Bruxellesimi sinniisoqarfimmi isumagineqartarput. OCTA-mi sulineq sinniisoqarfiup ataatsimut suliaanut isumalerujussuupput. OCTA ataani assigiinngitsunik suleqatigiissitaqarpoq, kisianni taakku piffissaq siviisumik uninngapput EU-mi MFF ingerlanneqarnera qitiutinneqarmat kiisalu Brexit taassumalu sunniuteqarnera qitiutinneqarmat. OLT-mut ilaasortanut tamanut attuumassuteqartut ataatsimiinnerit, isumasioqatigiinnerit workshoppit aamma nalunaarusiornerit OCTA-p suliarisarpai. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata OCTA suleqatigalugu december 2019-imi assersuutigalugu OLT-t EU-p suliniutaanut isersinnaanerat pillugit workshop-ertoqarmat akisussaasuullutik. Workshop-imi kalaallit tallimat peqataapput. Kalaallit Nunaat OCTA-mut peqataanermini ukiumut akiliuteqartarpoq. OLT-mi ministerit 2020-imi ataatsimiinneranni aalajangiussimaneqarpoq Kalaallit Nunaat EUR 4.500 - ca. 33.500 DKK-t missaannik ilaasortaanerminut akiliuteqartassasoq - taakku sinniisoqarfiup konto pingaarniutaanut akilerneqartarput.

5.7 Brexit

Tuluit Kunngaqarfiat aamma Irlandip Avannarlia (UK) ulloq 23. juni 2016 Europæiske Union qimanniarlugu qinersipput. 2021-mi Tuluit Nunaata EU-miit anineratigut UK-ip aamma Kalaallit Nunaata akornanni nunat marluk niueqatigiinnermut isumaqatigiissusiornissaat pisariaqartinneqalerpoq.

EU-p Tuluit Nunaatalu isumaqatiginninniartartui sivisuumik isumaqatiginniniaqatigereerlugit Tuluit Nunaat pisortatigoortumik ulloq 31. december 2020 ukiut kingullereerlutik, ukioq ikaarsaarfittut atorlugu qimappaat. Tuluit Nunaanni EU-p inatsisai uani atuutiinnarput, kisianni politikikkut Tuluit Nunaat EU-mit anereerlutik. Ukioq taaneqartumi EU Tuluit Nunaallu isumaqatiginninniartut 1. januar 2021 qaangiuppat siunissami atassuteqarnissaminnut sinaakkutit isumaqatigiissutigalugit.

EU Tuluit Nunaallu ulloq 24. december isumaqatigiipput suliassaqarfiit tamani akitsuuteqartitsinnginneq pisassiissutigullu kiffaanngissuseqarneq niuernikkut isumaqatigiissutigissallugu. Tamanna isumaqarpoq EU-p Tuluit Nunaatalu imminnut tunisaat ullumikkut siunissamilu akiitsuuteqartarnaviannngitsut nioqqutissanillu eqqussisinnaassasut. Taamaakkaluartoq taamaallaat EU-mi Tuluit Nunaaniluunniit tunisassiat taamaallaat akiitsuuteqassanngillat pisassiissutigullu kiffaanngissuseqarfiussallutik. Assersuutiginnarlugu danskit aalisassiorfiutaat kalaallit nunaannut aalisakkanik piseriarlutik akiitsuuteqanngitsumik Tuluit Nunaannut tunisinnaanngikkaat. Tuluit Nunaat siunissami aamma EU-p eqqartuussiviata aalajangigaanik piumasqaateqarfigineqartassanngillat.

Kalaallit Nunaata avammut nioqqutaasa 10 aamma 15%-iisa akornanniittut Tuluit Nunaannut pisarput, pingaartumilu raajat

ooriikkat saarulliillu niuerutigineqarput.

Akitsuusersuisarnermut killilersuinerit aqputigalugit akitsuusersuinnginnissamut aalajangersagaagallartut Tuluit Nunaata eqqussimasai ajoraluartumik kalaallit aalisakkanik tunisassiaannut eqquinerlussimapput. Taamaakkaluartoq ingerlatseqatigiiffiutitta ilaasa raajanik uutanik qalipaajakkanillu tunisassionertik niueruteqarnertillu arlaatigut aqputissiuussimagunarpaat, taamaalillutik akitsuutinut ilisarnaatit pisassiissutillu akitsuutitaqanngitsut atorsinnaasimallugit.

2020-mi novembarimi Tuluit Nunaannik niueqateqarnissaq pillugu nunat marluk isumaqatigiissutissaannut atajuartussamut missingiummik Kalaallit Nunaat tunniussaqrpoq. Neriutaavoq Tuluit Nunaat isumaqatigiissutissamut missingiummik tigusilluarumaartoq, neriunnarlunilu nunat marluk niueqatigiinnissaannut isumaqatigiissut atajuartussaqq pillugu Tuluit Nunaata Kalaallit Nunaatalu akornanni isumaqatigiinniarnissanut aallaaviusinnaassasooq. 2021-mi Tuluit Nunaata Kalaallit Nunaatalu akornanni pisortatiguunngitsumik ingerlaavartumik oqallittoqarsimavoq, taakkununngalu ilaapput oqallinnerit teknikimut tunngasut.

2021-mi juunimi ineriartorfiusooq kingulleq tassaasimavoq Tuluit Nunaata oqaatsitigut aallarniutaasumik Naalakkersuisunut nalunaaruteqarsimammata, matumani Tuluit Nunaata naalakkersuisui massakkut Kalaallit Nunaannik nunat marluk niueqatigiinnissaat pillugu isumaqatigiissutissaq pillugu pisortatigoortumik isumaqatigiinniarnernik aallartitsisoqarnissaanut piginnaatitsissutertik inissinniarlugu sulinermik aallartitsisoqarsimanera pineqarluni.

Niueqatigiinnissamut isumaqatigiissutissamut missingiut Kalaallit Nunaata Tuluit Nunaannut 2020-mi nassiussimasaa aallaaviussaaq. Isumaqatigiissutissamut missingiummiittut Tuluit Nunaata Kalaallit Nunaatalu akornanni niurnermi atugassarititat Brexit sioqqullugu atuussimasut pillugit tunngavigineqartunik sinaakkusiussanillu tunngaveqarput.

5.8 Pilersaarutit EU-mut suleqatigiissutigineqarneri

Kalaallit Nunaat EU-mi aningaasaleeriaatsit arlalissuit aqquutigalugit suliniutinut aningaasaliissutissanik qinnuteqarsinnaavoq. Tamakkununnga ilaapput:

- Northern Periphery and Arctic Programme (NPA)
- Den Europæiske Investeringsbank (EIB)
- Angunialimmik aningaasaliisarnerit pillugu Europamiut aningaasaateqarfiat (EFSI)
- COSME
- Horizon 2020
- BEST 2.0+
- Erasmus+
- Erasmus+ Sport
- European Solidarity Corps
- Creative Europe

Suliniutit arlallit EU'p ukiunut arfineq marlunnut missingersuuteqarnera malippaat aamma piffissamut 2021 - 2027-mut nutarterneqassallutik. Suliniutit qulaani allassimasut nutaamik taaguuserneqassapput, taakkunanilu sinaakkusiussat sulii EU-p iluani isumaqatiginniutigalugit inissinneqarnatik. Kalaallit Nunaata suliniutinut taakkununnga periarfissaqarnerata allannornissaa naatsorsuutigineqanngilaq, tassa Kalaallit Nunaat sulii EU-mut nunamit nunaasiaataasimasutut inissisimassammat.

5.9 EU'p Issittumut politikia

Den Europæiske Unionen-ip (EU) Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu politikimut tunngatillugu Aallartitaata qaffasissumik inissisimasup Issittoq pillugu EU-p politikiaata ilanngutitinnegarnissaa pillugu ataatsimoorluni nalunaarut 2016-imi saqqummiuppa.

Politikimi tassani aalajangersarneqarpoq Issittumut tunngatillugu EU-p pingaaruteqartumik inissisimanissani soqutigisarigaa aammalu issittumi isumannaatsumik, patajaatsumik, attanneqarsinnaasumik pigissaarnerulernissamullu ingerlatsinissamut peqataarusuttoq.

Naak politikii sulii attanneqaraluartoq Issittumi EU-milu assigiinngitsutigut ineriartortoqarsimavoq, tamatumalu kingunerisaanik ineriartornermullu naapertuuttumik politikit atuuttut nutarterneqartariaqalersimallutik.

Tamatuma kingunerisaanik Europa-Kommission-ip EU-llu nunanut allanut sullissiviata (EEAS) ulloq 20. juli 2020 EU-p Issittumut politikissaa tamanut tusarniutigalugu aallartippaa. Josep Borell Aallartitaq Qaffasissumik

Inissisimasooq/Siulittaasup tullia aamma Virginijus Sinkevičius, Kommissær-i Avatangiisinut, Imaprimmut Aalisarnermullu akisussaasoq tamanut tusarniaanissaq aallarnerlugu erseqqissaalluni oqarpoq Issittoq nunat tamalaat politikiaanni massakkut EU-mit pingaaruteqartorujussuusoq.

Tamanna silaannaap allannoriartorneranik aammalu Issittup nunarsuaq tamakkerlugu politikikkut soqutigineqaleraluttuinnarneranik pissuteqarpoq. Issittumut tunngatillugu periarfissat unammilligassallu nutaat pinngorsimammata aammalu EU 2016-imiilli silap pissusaa pillugu politikissaminik nutaamik saqqummiisimanerata kingunerisaanik nutarterinissaq pisariaqalersimavoq: Mingutsitsinnginnerusumik ingerlatsilernissaq (The Green Deal). Issittup eqqissisimasuunissaa

aammalu saqitsaassutit oqaloqatigiittarnikkut aaqqiiffigineqartarnissaat EU-p soqutigisaasa suleqataaffigerusutaasalu annertunersaraat.

Suliap ingerlanissaa eqqarsaatigalugu politikissavik nutaaq 2021-mi qaammatit pingasukkaartut kingullianni naammasineqarnissaa pilersaarutaavoq. 2016-imi pisut assigalugit EU-p Nunanut Allanut Politikimut Isumannaallisaanermullu aallartitaata qaffasissumik inissisimasup Europa Parlamentimut Råd-imullu ataatsimut ilisimatitsissutissaq saqqummiutissavaa. Taamaammallu EU Rådinit imaluunniit Europa Parlamentinit akuersissutit ingerlassanngillat, taamaallaallu EU-mi oqartussaasunit oqaaseqaateqartoqaannassalluni. Danmark EU-mut nunatut ilaasortatut ilimagineqassaaq EU'p issittoq pillugu politikianut ilaassasoq.

5.10 Puisinit tunisassianik EU-mi niuernermit inerteqqut pillugu peqqussut

Puisinit tunisassiat niuerutigineqartarnerat pillugu peqqussutaata (EF) nr. 1007/2009-p allanngortinneqarnissaanik Europa parlamentip Siunnersuisoqatigiillu aalajangiinissaannut siunnersuut Europa-Kommissionip "COM(2012) 45 Final"-ikkut 6. februar 2015-imeersunik allagaqarluni saqqummiuppa. Siunnersuut Europa-Parlamentimit Siunnersuisoqatigiinnillu nalinginnaasumik inatsisitigut ingerlatsisoqareersorlu iluarsaaqqinneq sapinngisamik annikinnerpaamik Kalaallit Nunaannut ajoqusiinaveersaartinniarlugu pimoorullugu allaffissornikkut naalackersuinikkullu ukiup affaani sulisoqareersoq 1. oktober 2015-imi akuersissutigineqarpoq. Puisi pillugu peqqussutip, aallaqqaammut 2009-mi akuersissutigineqartup, Europami innuttaasut puisinniarnermi ernumassutaat eqqarsaatigalugit puisinit tunisassianik niuernerq inerteqqutigilerpaa. Kisiannili inuiaqatigiinnit

Inunnit ilaatigut puisinit tunisassiat eqqussornissaat niuerutigineqarnissaallu suli ajornartinneqarani.

Inuit puisinit tunisassiaasa inerteqqutaannginneranik EU-mi atuisartut ilaatigut tatiginninngillat, tamannarpiarlup peqqutigalugu peqqussut 2015/1775-ip EU-mit akuerineqarnerata malitsigisaanik 6. oktobari 2015-imi sukaterisoqarpoq, matumani paasissutissiisusaatitaaneq pillugu immikkoortoq 5a-mi.

Kommissionip siunnersuutikkut kissaatigisimavaa EU-mi inatsisit WTO-p 2014-imi aalajangiineranun naapertuutissasut, taamaalillunilu EU-p naalagaaffiillu ilaasortat nunat tamat akornanni pisussaaffii piviusunngortinneqassallutik. Europa-Kommission-i puisit pillugit peqqussummik taassumalu atuunna sunniutaalu pillugit piffissap qiteqqunnerani nalilersuineramik 2019-ip ingerlanerani naammassisaqarpoq.

Nalunaarusiat maannakkut naammasineqartut ilaasa Recognised Bodies-imiit (RB - Oqartussat uppersaasut) siunnersuutit ilaatippai, taakkununga ilaalluni Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik kiisalu EU-mi naalagaaffiit ilaasortat.

Nalunaarusiat malitseqartinnerinut EU-mi naalagaaffiit ilaasortat aamma Kalaallit Nunaanniit, Nunavumiit aamma Canadamiit North West Territories-imiit, NWT-imiit sinniisut ulloq 21. januar 2020-mi Bruxellesimi peqatigiilluni ataatsimiinnermut Kommissiuni aggersaavoq. Ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata saniatigut Kalaallit Nunaat Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfimmit, KNAKP-mit, Great Greenland A/S-imit sinniisoqarpoq. Qulaani eqqaaneqartunit peqataasunit oqariartuut tassaasimavoq Inunnit aallaaveqartut puisit amiinut niuerfik EU-mit tunngaviatigut sequminneqarsimasoq. Nassuiaat

tassaavoq EU-mi innuttaasunit amerlanernit Inuit ilaatinneqannginnerannik ilisimasaqannginnerat isumaqarlutillu puisit amiinik niuernerq tamarmi inerteqqutaasoq. Oqariartuut ilaatigut kisitsisitigut paasissutissat takutinnerisigut saqqummiunneqarpoq, taakkunani takutinneqarluni 2009-mi puisit amiinik eqqussuinissamut EU inerteqquteqalermalli (nr. 1007/2009) puisit amiinik niuernerq qanoq annertutigisumik apparsimasoq. Ataatsimiinnermi Kommissionimit uteqattaarneqarpoq inatsisip allanngortinnissaanut piginnaatitaanatik. Allanngortinnissaanut pisariaqassaaq EU-mi innuttaasunit aamma naalagaaffiit ilaasortat ministeriisigut suliniuteqarneratigut Europa-Kommissionip sunnerneqarnissaa. Kommissionimit neqeroorutigineqarpoq Inuit ilaatinnginneri pillugit paasissutissiinissaq qulakkeerlugulu EU-mi naalagaaffinni ilaasortani akitsuuserinnermi oqartussat ilaatinnginneq pillugu arajutsissanngitsut. Ataatsimiinnermiit pitsaasumik angusaqarfiusoq tassaasinnaavoq EU-mi naalagaaffiit ilaasortanut sinniisutut peqataasut kalaallit nunaanni nungusaataangitsumik puisinniarnaq pillugu ilisimatinneqarnerat tamannalu pillugu nunaminni illoqarfinni pingaarnersani nalunaarusiussallutik. Oqariartuummi ilaatigut tassaniippoq Issittumi puisinik pisaqarneq nerisaqarnerlu nungusaataannginnerusoq, Europamiit Kalaallit Nunaannut neqinik eqqussuinnermut naleqqiullugu. Ulluni 21 - 23 januarimi, EU-mi puisit pillugit peqqussutip sammineqarnerata saniatigut, aamma Europami amernik suliffissuaqarnerup sammineqarnera. The European Fur Community Copenhagen Fur siuttoralugu Europa-Parlamentimi sunniiniarluni suliniuteqarneq. Sunniiniarnermi amit atisatut atorneqarnerisigut iluaqutit pillugit paasissutissiiniartoqarpoq ilaatigut silap pissussaatiqut isigalugu aamma EU-p nungusaataangitsoq pillugu

isumaqatigiissutaanut naapertuulluni (European Green Deal).

Bruxellesimi taamatut ulloqartitsinerup kingorna Kalaallit Nunaanni, Nunavumi aamma NWT-mi oqartussat akisussaasut akornanni atassuteqarneq, tassunga ilanngullugit Europa-Kommission-ip sunnerneqarnissaanik suliniut ingerlateqqinneqassaaq. Oqartussat uppenarsaasut taakku pingasut EU-mi puisit pillugit peqqussummut tungasunik oqartussanit uppenarsaasuniit paasissutissanik eqqortunik attuumassuteqartunillu Europa-Kommissioni qanoq tiguisinnaanersoq isumaliutigissavaat. Naalakkersuisunut pingaartuuvoq naggueqatigiit Inuit kisimik Kalaallit Nunaanni puisit ameerniartarnissaat qulakkeerneqassasoq, taamatut Kalaallit Nunaanni puisip ameerniartarnerup tunisassiortarnerullu tatigineqarnera innarleqqunagu. Aaqqiinissaq pisariaqarpoq, qangaaniit puisinniartarnerup qulakkeerneqarnissaa kisiat pinnagu, aamma inuussutissarsioriaatsimi tassani nutarsaanissat eqqarsaatigalugit.

5.11 Kimberley Processens Certificerings Ordning (KPCS)

Kimberleyymi suliaq tassaavoq naalagaaffiit, diamantilerisut kiisalu NGO-t 34-t akornanni nunani tamalaani suleqatigiiffik, aamma diamantinik akerleriissutaasunik niuernerup unitsinneqarnissaanik siunertaqartoq. Kimberley-mi suleqatigiinneq Inuussutissarsionermut, Nukissiuuteqarnermut, Ilisimatusarnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit isumagineqarpoq, tassani sinniisoqarfik ilaannikkooriarluni EU-mi ataatsimiinnernut naalakkersuisoqarfik sinnerlugu peqataasarluni. Kalaallit Nunaata 2008-mili EU-p peqataaneratigut Kimberley-mi suliamut aamma Kimberley-mi suliami Uppernarsaanikkut aaqqiussuinnermi peqataalernissamut periarfissat misissorsimavai. Siunnersuisoqatigiit

20. februar 2014 aalajangiinermik akuersipput EU-mik suleqateqarnikkut diamantit silisaanngitsut pillugit Kimberley-mi sulinermi akuersissuteqartarnermik aqqissuussinermi Kalaallit Nunaat peqataasinnaalerluni. Aqqissuussinermi tunngavigineqarpoq diamantinik silineqanngitsunik eqqussuinerit avammullu niuernerit tamarmik nakkutigineqalernerat aamma avammut niuernermit tunngatillugu diamantinik silineqanngitsunik nunat tamalaat niuernerat pillugu EU-mi peqqussummi aalajangersakkat malillugit EU-mi oqartussanit allagartalerneqartassallutik. Siunnersuisoqatigiit peqqussummik 2368/2002-mik, allanguinerat EU-mit malinneqarpoq, tassani aalajangersarneqarluni Kalaallit Nunaata Kimberley pillugu suliamik ingerlatsinermi uppernarsaanermik aqqissuussineq EU aqqutigalugu ingerlanneqassasoq.

Nunanut Allanut, Inuusutissarsiornermut, Niuernermit Silallu Pissusianut Naalakkersuisoqarfiup Kalaallit Nunaanni malittarisassat atortulersinnikuuai, ilaatigut nalunaarummik atortuulersitsinermigut.

5.12 Arctic Futures Symposium

Issittut isummersoqatigiinnerat ukioq ataasiakkaartoq Bruxellesimi ingerlanneqartartoq, Arctic Futures Symposium 2020 nittartakkatigut ulloq 30. – November – 2. december 2020 ingerlanneqarpoq.

Kalaallit Nunaannit taakku ingerlanneqarnerani peqataasoqarpoq. Arctic Policies siulliuvoq: Iceland, Greenland, the Faroe Islands and Denmark, tassani Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmi siusinnerusukkut pingaarnertut siunnersuisuunikoq Mira Kleist Kalaallit Nunaat sinniisuuffigalugu peqataavoq, tassanilu Issittumi politiki nutartigaq pillugu

Kalaallit Nunaanniit isiginneriaaseq saqqummiukkiartorlugu. Ingerlatsinerup tulliani Arctic Community Needs and Preparedness Kalaallit Nunaannit peqataaffigineqarpoq, tassani TelePost-imi Attaveqaqatigiinnermut pisortaq Julie Rademacher saqqummiivoq ima qulequtserlugu: Connectivity in remote communities during times of crisis. Isummersoqatigiinnermut atatillugu Arctic Futures Symposium 2018-imili ingerlanneqartarnerani issittoq pillugu filmeeqqanik takutitsisoqartarpoq. Tassani nunat avannarliit issittumilu nunat pillugit filmit naatsut Bruxellesimi takutinneqartarput. Arctic Short Film Evening 2020 ingerlanneqartussaagaluq COVID-19 pissutigalugu taamaatinneqarpoq, kisianni Arctic Futures Symposium 2021 ingerlanneqarnerani sammineqarnissaa naatsorsuutaalluni. Arctic Futures Symposium aamma Arctic Short Film 2021 ingerlanneqartussanngornerini Sinniisoqarfik siunnersoqatigiinnermi piareersaanernilu ilaapput, taakku november imaluunniit december 2021-mi ingerlanneqartussatut pilersaarutaapput. Isummersoqatigiinnermi kalaallit sinniisui saqqummiussisuunissaat Sinniisoqarfiup qulakkeerniarpaa aamma kalaallit filminik pilersitsisartut Arctic Shorts-imi filmiliartik nassarlugu peqataasinnaanissaat qulakkeerniarlugu. Tamanna kalaallit takunnittariaasaat isiginnittariaasaallu tusaaneqarniassammata qulakkeerniarneqarpoq taavalu Kalaallit Nunaat ersinniassammat.

5.13 Tikeraarnerit ataatsimiinnerillu allat

Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata ilaatigut suliasarai Naalakkersuisut, Inatsisartut allallu immikkoortut susassaartut Bruxellesimut tikeraarneranni ikiussallugit. Aamma EU immikkoortuinit inuttaanniit Kalaallit

Nunaat pulaartoqaraangat sinniisoqarfik ilaatinneqartarpoq. Ataatsimiinnerni tikeraartoqarnernilu siunertaavoq kalaallit Europamiullu soqutigisaqatigiit suliaasaqarfinnik suleqatigiiffiusinnaasunik piusunik nutaanillu suliaasaqarfinnillu pingaarutilinnik paasisstisseeqatigiittarnissaq. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia kingullermik pisortatigoortumik februar 2020-imi tiguaa isumagalugulu, tamanna Inatsisartut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaa covid-19 Belgiamut siaruaatinngikkallarmat Bruxellesimut tikeraarmat pivoq.

Piffissami aggersumi COVID-19 -imik ajornartorsiuteqarneq qaangiuppat, EU Kalaallit Nunaallu akornanni politikikkut tikeraarnissaq qulakkeerneqartariaqaraluarpoq - kiisalu atorfilittatigut kalaallit NGO-anit, academia-nit aamma namminersorlutik ingerlataqartunit. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia taakkunannga tikeraartoqarnissaa pingaarutilerujussuavoq tassami tikeraartoqarneq Kalaallit Nunaata atassuteqarnissamut isumaqatiginninniarnermullu iluaqutigisarmagu.

6 USA-mik aamma Canadamik suleqateqarneq

Amerikap nunavittaata ilaattut Kalaallit Nunaata, Canadap USA-llu akornanni attaveqarneq pissusissamisoorpoq. Kingumut isigigaanni USA-mut atassuteqarneq annerusumik tassaasimavoq Amerikamiut sakkutooqarnikkut Kalaallit Nunaanni najuunnerat. Danmarkip USA-llu isumaqatigiissutaat 9. april 1941-meersoq illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersup taarserpaa.

Illersornissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq Igalikumi isumaqatigiissuteqarnikkut 2004-imi kingullermik nutarterneqarpoq aamma nutarterinermi USA-p aamma Naalagaaffiup akornanni pissutsinut Kalaallit Nunaat ilanngunneqarluni, ullumikkut suleqatigiinneq danskit-kalaallit-amerikamillu Joint Committee aqutugalugu piviusunngortinneqartarluni.

Igalikumi isumaqatigiissut isumaqatigiissutinik pingasunik immikkoortortaqarpoq:

1. Illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersup nutarterneqarnera pillugu isumaqatigiissut
2. Pituffimmi avatangiisinut pissutsinut tunngatillugu suleqatigiinnissaq pillugu ataatsimoorluni nalunaarut
3. Teknikkikkut-aningaasarsiornikkullu suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut (Joint Committee-mi suleqatigiinneq)

Washington DC-mi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia USA-mut aamma Canadamut politikikkut niuernikkullu atassutinik pingaarutilinnik ineriartortitsinermi pilersitsinermilu ikiuutissaq.

6.1 USA-mik suleqateqarneq

Igalikumi isumaqatigiissutip 2004-mi isumaqatigiissutigineqarmalli arlalippassuit pisimapput. Kalaallit Nunaat silarsuarmioqatigullu allanngornermik ineriartornermillu malunnartunik takusaqarsimapput, naggataatigut Kalaallit Nunaata USA-mut atassuteqarneranut annertuumik sunniuteqarsimasut. Namminersorneq 2009-imi eqqunneqarpoq, kingornalu aatsitassanut tunngasutigut akisussaaffik tiguneqarsimalluni. Tassunga ilanngullugu ukiuni kingullerni qulini silap pissusaata allanngorneranut tunngasunik ilisimasanik annertooujussuarnik suliaqartoqarsimavoq, Issittoq pillugu taamaalillunilu aamma Kalaallit Nunaat nunarsuarmit arajutsinaveersaarneqalersimallutik. Sikup aakkiartorneratigut umiarsuit angallannerinut, takornariaqarnermut minnerunngitsumillu aatsitassanik ujaasinermit soqutigisaqarnermut naleqqiullugu ingerlatat annertusisimapput, soorlu aamma aalisarneq, Search and Rescue

aamma uuliamik ujaasineq pillugu Issittumi naalagaaffiit akornanni pingaaruteqartunik ingerlaavartumik isumaqatigiissusiortoqartartoq. Taamaattumik ukiut ikittuinnaat ingerlanerini kalaallit Islandimiullu soqutigisaqarfigisaasigut qaleriaartumik ingerlatsineq malunnaatilimmik qaffariarsimavoq.

Tassunga ilanngutissaaq USA-p aamma Kalaallit Nunaata pingaarutilinnik sammisarpassuarnik ingerlataqarlutik soorlu: nunavissuaq ataaseq, Alaskami aamma Kalaallit Nunaanni inuit ilisarnaataat assigiit, politikikkut oqartussaaqataaneq pillugu nunat killermiut pingaartitaa ilaalu ilanngullugit. Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu, ullumikkutuut EU-p Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnikkut annertuumik sunniuteqarneratuulli siunissami USA-mik suleqatiginninneq pilersinneqarsinnaasoq neriuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaata nunarsuarmi inissisimanagera, Kalaallit Nunaata Amerikami avannarlermi nunavissuarmut illersornissakkut ikiuunnera, aamma Amerikamiut silaannakkut sakkutooqarfiata Pituffimmi inissisimanagera pissutigalugit nunagisatta marluusut akornanni aningaasarnikkut attuumassuteqarnitta ineriartorteqqinnissaa pissusissamisoortutut isigineqassaaq.

Ukiut kingulliit ingerlaneranni Kalaallit Nunaannut soqutiginninneq USA-mi malunnartumik qaffassimavoq, pingaartumik Præsidenti Donald J Trump-i august 2019-imi Kalaallit Nunaannut annertuumik soqutiginninneranik takutitsinerata kingorna. Tamanna aamma annertuumik ussasaarineramik pilersitsivoq aamma USA-mi kisimi pinnani nunarsuaq tamakkerlugu aviiisitigut qulequtarpassuarnik. State Department 82 mio. kr.-nik immikkoortitsisimavoq. (12,1 mio. USD) Kalaallit Nunaannut annertunerumik

ilisimasaqalernissartik siunertaralugu, taakku takornariaqarnerup ineriartornissaanut, aatsitassarsionermut, ilinniartitaanermut tuluttullu ilinniartitaanermut immikkoortinneqarput.

Tamatuma saniatigut Nuummi konsulateqarfik USA-p pisortatigoortumik 2020-mi ammaqqissavaa, taanna 1953-imi matuneqarmalli atorunnaarsimavoq. Tamanna aamma nunat marluk akornanni pissutsit annertusiartornerinut sulilu ineriartornerinut aalajangersimasumik malunnaataavoq. Isumannaallisaaanermi politikimi assiliaq Amerikamiut isiginninneranniit takuneqarsinnaavoq Kina aamma Rusland-i USA'p inissisimanageranut annertunerpaatut unammillertaallutillu ernumanartuusut. Kalaallit Nunaannik soqutiginninneq taamaattumik taamatut isiginninnermiit aamma nalilerneqassaaq.

Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup ukiuni aggersuni Washington DC-imi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia peqatigalugu immikkoortut uku ineriartorneri immikkut isiginiassavai:

- Kalaallit Nunaata ilisimaneqarnera aamma naalakkersuineramik suliallit, suliffeqarfiit taamatullu inuit nalinginnaasut pingaartumik takornariaqarnermut tunngatillugu suleqatigiissinnaanerata siammarterlugu.
- Kalaallit suliffeqarfiinut pisortat namminersortullu pigisaannut suliniutinut, isumassarsianut niuernermilu USA-mukarusuttunut kiffartuussinermi qitiusoqarfik.
- Ilinniarfissatut inissat pillugit isumaqatigiissutinik aamma ilisimatusarnikkut isumaqatigiissutit amerlanerusut pilersinneqarneri
- Kalaallit Nunaanni aamma USA-mi ilinniarfeqarfiit akornanni paarlaateqatigiinnissamut isumaqatigiissutit pillugit isumaqatigiinniarnarit

- Ilinniartitaanermut pilersaarutininik immikkut isumaqatigiissutinik pilersitsineq, assersuutigalugu "Washington Semester Program"
- USA-mi suliffeqarfinnik aalajangersimasunik naleqquttunillu suliffimmik sungiusarfitsigut aqqissuussinernik pilersitsineq
- National Science Foundation-imik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip pilerseqqinneqarnissaa

6.1.1 Joint Committee

Joint Committeep Igalikumi isumaqatigiissummi 2004-imi isumaqatigiissutigineqartup suliassaraa Kalaallit Nunaata aamma USA-p akornanni suleqatigiinneq nukittorsassallugu, taamaalilluni Amerikamiut nunami najuunnerannit Kalaallit Nunaat naleqarnerulernermik angusaqarluni. Kalaallit Nunaata USA-llu imminnut attuumassuteqarnerat sakkutuut nunatsinniisinneqarnerannik taamaallaat tunngaveqartinneqassanngitsoq tamatumami qulakkeerneqassaaq.

Joint Committee-mi kingullermik ataatsimiittoqarpoq 7. oktober 2014-imi Washington, D.C.-mi. Joint Committee-mi 2015-imi ukiakkut Danmarkimi nalinginnaasumik ataatsimiittoqartussaasimagaluarpoq, kisianni Joint Committee-mut oktober 2014-imiillu ataatsimiigiaqqusisoqarsimangilaq Pituffimmi sullissinissamik isumaqatigiissutissat suliariumannittussarsiuunneqarnerat pillugu ingerlasunik eqqartuussivilersuussisoqarneranik isumaqatigiinniartoqarneranillu pissuteqartumik. Komitee-mi ataatsimiinnerit aallarteqqinneqarnissaat illuatungeriit akornanni isumaqatigiissutigineqarpoq. Taamaattoq ersarissivoq Kalaallit Nunaata nunanut allanut politikkeqarnermini pimoorussinerulernerata kingunerisaanik Kalaallit Nunaata Joint-Committeemut taarsiullugu toqqaannartumik illugiilluni suleqatigiinnissaq qallunaanit nakkutigeqqaartariaqanngitsoq

piareersimaffigigaa.

6.1.2 Permanent Committee

Permanent Committee-mi ataatsimiittarnerit aallarteqqinneqarnissaat politikikkut kissaatigineqarsimavoq, Pituffimmi isumaqatigiinniarnernerit pissutigalugit 2014-imili ingerlanneqarsimangitsut. Pituffimmi sullissinissamik isumaqatigiissut pillugu isumaqatigiinniarnernut ingerlasunut peqatigitillugu ukiaq 2017-imi aalajangiisoqarpoq Permanent Committee aallarteqqinneqassasoq, apeqqutaatilluguli peqataasut tamarmik maannakkut isumaqatigiinniarnernut tunngatillugu piginnaatitsissutit aamma Permanent Committee-p ataatsimiinnerini sorpiaat oqallisigineqartassanersut pillugit isumaqatigiissasut, tassa imaappoq isumaqatigiinniutigineqartut assigiinngitsut erseqqissunik killiliivigineqarsimassasut, aamma Kalaallit Nunaata Sakkutooqarfik pillugu isumaqatigiissummit inuiaqatigiit pissarsiaasa isumannaarneqarnissaat eqqarsaatigalugu Kunngeqarfirmiit aallartitseqqinneq pissutinik "pissusissamisuuulersitsinertut" isigineqassanngitsoq, tamannalu isumaqatigiinniarnerni immikkut pingaartinneqartuassasoq. Tamanna pillugu Kalaallit Nunaata, Danmarkip aamma USA-p akornanni aalajangiinerup kingorna Permanent Committee siullermik oktober 2014-imi ataatsimiimmalli ulloq 29. januar 2018-imi Washington, D C-imi ataatsimiittoqarpoq. Tamatuma kingorna immikkut ittumik Permanent Committee-mi Nuummi ulloq 28. august 2018-mi kiisalu ulloq 25. marts 2019-imi Washington D C-imi ileqquusumik ataatsimiittoqarpoq. Permanent Committee aatsaat april 2021-mi tullissaani ataatsimeeqqissapput COVID-19 pissutigalugu. Ataatsimiinnerni Amerikamiut Pituffimiinnerannut tunngasut maannakkut

suliat arlallit eqqartorneqarput kiisalu Amerikamiut september 2018-mi siunniussatut nalunaarutiminni soqutigisatut oqaatigisaanni aningaasaliinermut sammineqarsinnaasut oqallisigeqqinneqarlutik.

6.1.3 Pituffik pillugu isumaqatigiissut

Pituffik/Thule Air Base pillugu kiffartuussinissamik isumaqatigiissut suliaq ingerlasimavoq isumaqatigiissut atorunnaarmalli tassa qallunaat kalaallit suliffeqarfiutaasa Greenland Contractors 2014-imi suliaq tigummagu, aamma isumaqatigiissut Amerikamiut suliffeqarfiutaanut Exelis Services maanna Vectrus Services atilimmut tunniunneqarpoq. Kalaallit Nunaat oktobarip 28-anni 2020-mi Pituffik pillugu isumaqatigiissusiami pitsaaneruseqarpoq isumaqatigiissuteqarnissamut qanilliallappoq. Taamaattoq erseqqissaatigisariaqarpoq Kalaallit suliffeqarfiisa isumaqatigiissummi pissusissamisoortumik salliutinneqarnissaat isumaqatigiissutigineqanngitsoormat, aasit qallunaat suliffeqarfiutaat neqerooruteqarsinnaasutut ilanngunneqarmata. Taamaattoq kiisami pisortatigoortumik uppersartipparput Kalaallit Nunaat Amerikap sillimaniarnikkut inissisimanerani qitiusumik inissisimaffeqartuusoq. Tamanna pissutigalugu USA-p Kalaallit Nunaannik sionratigornit qaninnerujussuarmik suleqateqarnissaminik soqutiginnippoq, tamannalu uppersarneqarpoq maani Nuummi Amerikamiut aallartitaqarfimminnik ammaqqimmata. Tikeraartoqarnitsinni uani aamma ersarissivoq Nunarput pillugu apeqqutini isiginnaaginnartuujunnaarsimasugut. Uagut pilluta apeqqutini minitaaqqinngisaannassaagut. Siumut isigissagutta, Íslandimi, Bruxellesimi, Washingtonimi Beijingimilu aallartitaqarfeqalernissarput qilanaarnarpoq.

Pissutsit tamakkiisumik isigissagaanni maanna niuffaffissuarnut aammalu politikikkut soqutigisavut pillugit iliuseqarnissamut toqqaannartumik attaveqalertussanngorpugut. Taamaattoq tamanna isumaqanngilaq ukiuni arlalissuannortuni Japanimi Tuluillu Nunaanni niuffaffinni ikinngutigilersimasagut puorsimagigut.

Isumaqatigiissummi uppersartaatit sisamat ukuninnga imaqarpoq: 1) suliariumannittussarsiornermi piumasaqaatit pillugit aallartitaqarnikkut allakkiaq, 2) Pituffimmi suleqatigiinnissamut suliniutit pillugit isumaqatigiissut, aamma 3) suleqatigiinneq piareersarsimasoq pillugu nalunaarut, kiisalu 4) USA-p Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiissutit atuutereersut annertusineri pillugit nalunaarut, taannalu ukuninnga imaqarpoq:

- Niuerneq, aningaasaliissutit aamma aningaasaqarnikkut attaviit
- Nukissiorneq aatsitassarsiornerullu iluani suleqatigiinneq
- Ilinniartitaanerup iluani suleqatigiinneq
- Takornariaqarnerup iluani suleqatigiinneq
- Pinngortitamik ingerlatsineq pillugu suleqatigiinneq

Suliariumannittussarsiornermi piumasaqaatit nutaat eqqarsaatigalugit suliniuteqartoqarpoq, Pituffimmut isumaqatigiissutinut nalunaarutinullu atuutereersunut attuumassuteqartut pissusaaffigineqartumut naapertuunnissaat qulakkeeqqissaaniarlugit, Amerikamiut najuunnerat kalaallit inuiaqatigiivinut sapinngisamik iluaqutaanissaanut qulakkeerinnittussaq. Piumasaqaatit nutaat ilaatigut neqerooruteqarnermi aamma isumaqatigiissut atuukkunnaalernerani neqerooruteqartut uppersaasinnaaneranut ima erseqqissaassutaapput:

- Suliffeqarfik qallunaat imaluunniit kalaallit pigisaattut nalunaarsoqqaannassasoq,
- Neqerooruteqartup nammineerluni aningaasaatai 50 %-ii sinnerlugit pigineqassapput aamma qallunaanit aamma/imaluunniit kalaallinit ataasiakkaanit imaluunniit inatsisitigut pisussaaffilinnit pigineqassapput,
- Qallunaajunngitsoq imaluunniit kalaaliunngitsoq imaluunniit inatsisitigut pisussaaffiliunngitsoq "aalajangiisumik" neqerooruteqartumut sunniuteqarsinnaanngilaq.
- Kiffartuussinissamut isumaqatigiissut ukiuni tulliuttuni nutarterneqassaaq, suliariumannittussarsiornermi piumasaqaatit nutaat atuutilissallutik. Taamaasilluni isumaqatigiissut nutaaq Kalaallit Nunaata USA-llu suleqatigiinnerannut alloriarneruvoq pitsaasoq, nutaamik angusaqarluarfiulluartussamillu suleqatigiilernissamut naatsorsuuteqarfiusoq. Tamatuma saniatigut Pituffik atornera pillugu pitsaanerusemik suleqatigiinnissamut suliniuteqarnissaaq pillugu isumaqatigiissutinik ilassuteqartoqarpoq.

6.1.4 Inuinnaat aningaasaatai

Februar 2020-mi ilisimatitsissutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni suliniutinut tapiissutissat Amerikamiut kongres-ianit akuarineqarsimasut. Aningaasaliissutit suliniutinut assiginngitsunut agguataarneqarsimasut tamakkerlutik 12,1 mio.\$ / 82 mio. kr.-it pineqarput. Aningaasaliissutit Kalaallit Nunaanni inuinnaat suliniutaannut atugassaapput, pingaartumillu Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut ineriartortitsinissamut, matumani takornariaqarneq, ilinniartitaaneq, aatsitassarsiorneq, nukissiuuteqarneq aamma inuussutissarsiornermut suleqatigiinnermut atugassaallutik.

Aningaasat atugassanngortinneqarnissai pillugit USA aamma Kalaallit Nunaat suleqatigiinniarput. Maannakkut aningaasaliissutit ilai qaammatinut 24-inut suliniutaasussanut imikkoortinneqareerput, USA-mi ilinniarfiit Kalaallit Nunaanilu ilinniarfiit aamma Sisimiuni aatsitassarsiornermut ilinniarfik akornanni ilinniartitaanikkut suleqatigiinnermik pilersitsisoqassaaq. Suliniunni siunertarinqarpoq USA-p suliamut tunngasutigut immikkut ilisimasaqarnera atorluarnissaa, Kalaallit Nunaanni Ilisimatusarfiup inuussutissarsiuuteqartullu allat program-it iluani piginnaasat ineriartortinnissai, ilaatigut takornariaqarnikkut piujuartitsinissaaq, aatsitassarsiuutitigut, pinngortitamik aqutsinermi aamma aalisarnikkut.

6.1.5 Amerikamiut sinniisuutitaqarfiat ammarneqarpoq

Juni 2020-mi USA Nuummi sinniisuutitaqarfiat ammaqqinneqassaaq ukiut 70-it missaat sinniisuutitaqarfisik 1953-imi matoqqaarmassuk siullermik. Taamani Nunanut Allanut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoq Steen Lyngé kiisalu covid- 19 pissutaalluni Danskit Kunneqarfianit Amerikamiut ambassadøriat Carla Sands nittartakkakkut peqataatillugu ullut taakku malunnartinneqarput. Konsul Sung Choi malunnartitsinermi qaaqquisuuvoq, tamannalu Issittumi Sakkutooqarfimmi konsulit allaffigigallagaanni tamanna pivoq. Ilasseqatigiinnermilu tassani maannakkut naalakkersuisuusoq Pele Broberg qaaqqusatut najuuppoq.

USA-p Kalaallit Nunaatalu akornanni qanimut suleqatigiinnerannut konsuli pingaaruteqartuuvoq, taamani Naalakkersuisoq Steen Lyngé malunnartitsinermi oqalugiarnermi taamak oqarpoq kiisalu USA-mi Nunanut Allanut ministeri Mike Pompeo nutaarsiassanut

nalunaaruteqarnermini aamma taamak oqariartuuteqarluni. Nunat imminnut Sinniisoqarfiinit sinniisoqarneri USA-p Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiinnerulernissamut konsuli nutaaq tapersiinnissaa taamaalilluni naatsorsuutaalerpoq.

6.1.6 USA-mi Nunanut Allanut ministeri Mike Pompeo ataatsimeeqatiginera.

Juli 2020-mi Nunanut Allanut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisuusoq taamani Steen Lyngge USA-mi Nunanut Allanut ministeria Mike Pompeo Danmarkip Nunanut Allanut Ministeria Jeppe Kofoed kiisalu Savalimmiuni Nunanut Allanut Kultureqarnermullu ministeri Jenis av Rana ataatsimeeqatigai. Ataatsimiinneq Københavnimi pivoq, tamannalu Kalaallit Nunaat USA-llu suleqatigiinneranni pitsaasut pingaarutilillu ersersinnissaanut periarfissaasimavoq kiisalu ataatsimut aaqqiiffigisassat sumiissusersinissaanut pisariaqartitat ersersinneqarlutik. Ataatsimiinnermi Naalakkersuisup Lyngep Amerikamiut Nuummi konsulat-iat tikilluaqquai aamma Kalaallit Nunaannut COVID-19-imut misissuissutinik piniarneranut atatillugu USA ikiunneranut qujalluni. Siornatigut Naalakkersuisoq Lyngge taassuma saniatigut suliniutinut tapiissutissat pillugit suleqatigiinneq nutaaq erseqqissaassutigaa suleqatigiinnertulli ingerlaannartussatut nassuiaatigalugu, tamaanna aningaasaqarnikkut ilinniartitaanikkullu Kalaallit Nunaata ineriartorneranut tapersiissutaasinnaavoq. Ataatsimiinnermi aamma Issittormiunut atatillugu patajaatsuuneq eqqaaneqarpoq, tassani Issittup pissanganartorsiorfiunngiinnarnissaanut pingaaruteqarnera siornatigut Naalakkersuisoq Lyngep naqissuserpaa. Nunanut Allanut ministeri

Pompeo tamanna uteqqippaa Kalaallit Nunaallu suleqatiginera qanoq isumaqartiginera, ingammik USA-p isumannaatsuunissaanut atatillugu Kalaallit Nunaat qanoq pingaaruteqatiginera erseqqissarlugu.

Naalakkersuisumit Lyngimit aamma suliaq Pituffik pillugu kiffartuussinissamik isumaqatigiisummut tunngasoq erseqqissaavigneqarpoq, aamma isumaqatigiisutip suliarinnittussarsiuunneqarneranut piumasaqaatissat pillugit isumaqatigiittoqarnissaanik pisariaqartitsineq eqqaavaa, taanna Kalaallit Nunaannut aamma kalaallinut inuiannut pitsaasumik attaveqarnissamut ammaassisuusinnaammat. Kiffartuussinissamut isumaqatigiisummut piumasaqaatit isumaqatiginninniarnikkut inissinneqarnikuupput.

6.1.7 Peqatigisat naleqquttut erseqqissuuneri/inerisaaffigineri

Sinniisoqarfiup suliassaata ilagai Kalaallit Nunaata takussaanerulernissaanik sulineq aamma Amerikami aalajangiisartunut, Amerikami niuerfiusunut amerikamiunullu nunarput pillugu ilisimasat annertusinissaat, tassunga ilanngullugit amerikami aqutsisunut, isummersuisunut kiisalu nunat allat ambassadeqarfiinut sinniisoqarfiinullu, pingaartumik nunanit issittuneersunit attaveqaatit attuumassutillu inerisarnissaat.

6.1.8 Kalaallit Nunaat nunap assingani Amerikap illoqarfiisa pingaarnersaanni

Greenland Dialogues tassaavoq isummersuisut The Woodrow Wilson Centers Polarinitiativip aamma Sinniisoqarfiup akornanni Washington, D.C.-mi aaqqissuussinerit arlallit pillugit suleqatigiinnerannut qulequtaq, Namminersorlutik Oqartussat pisinnaatitaaffiinik, namminersulernissamut ingerlanermut aamma

Kalaallit Nunaata suleqatigisaanut - aningaasaliiffiusunullu - periarfissanik annertunerusumik isiginnilernissaq paasisaqarnissarlu siunertaralugit Kalaallit Nunaata kissaatai malillugit nassuiarneqartunik imaqartoq. Taamanikkut Namminiilivinnissamut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalackersuisoq upernaq 2018-imi Washington D C-mi Issittumi suliniutinut pisortamik, Mike Sfragamik ataatsimeeqateqarnermi suleqatigiinnermut Naalackersuisut pisortatigoortumik tapersersuipput. Ilusaa matoqqasumik ataatsimiinnerit aamma tamanut ammasumik isumasioqatigiinnerit akornanni allanngorarpoq, sammisat siunertallu apeqqutaatillugit.

September 2019-imi US - kalaallit ilisimatusarnikkut suleqatigiinneranni pisortatigoortumik aaqquussineq annertoq siulleq ingerlanneqarpoq. Imarisaa Mike Sfraga (Wilson Center), Josephine Nymand (Forskningsråde), Jennifer Mercer (NSF) aamma Lauren Culler (Dartmouth College) suleqatigeqqissaarlugit suliarineqarpoq. Greenland Dialoguemi ataatsimiinnissap tullia aatsaat 2021-p ingerlanerani pissaaq COVID-19 pissutigalugu.

6.1.9 Harvard Kennedy Center's Arctic Initiative

Harvard Kennedy School, Boston Massachusettsimiittoq suliniummik Arctic Initiativ-imik inerisaasimavoq. Suliniutip siunertaraa isumaginninnikkut, aningaasaqarnikkut avatangiisitigullu nunarsuup immikkoortuani issittumi ilungersunartunut saaffiginnittut ilisimatusarnerit, atortorissarutit politikikkullu periusissianik ataatsimuulersitsisunik nutaanik paasisaqarnissaq suleqatigiilernissarlu. Sinniisoqarfik 2017-imi suliniutip inerisarnera pillugu suleqatiginnissimavoq. Arctic Initiative ilisimatusarfimmik aamma Nunanut Allanut

Naalackersuisoqarfimmik suleqatiginnilersimavoq, tassani Harvardimiit ilinniagaqartut maj 2020-mi Nuummiittussaagaluarlutik, Greenland Policy Challengemi peqataaniarlutik, Kalaallit Nunaanni politikeqarfiusut arlallit iluanni suliniutissatut siunnersuusiornissaq siunertaalluni, tassunga ilanngullugit niuernerq, avatangiisit, silap pissusaa aamma nunanut allanut politiki. COVID-19 pissutigalugu angalanissaq taamaatinneqarpoq, kisianni Greenland Policy Challengertaa internet-ikkut suli ingerlanneqarluni, aamma Harvardimiit ilisimatusarfimmiillu peqataaffigineqarluni.

6.1.10 Niuernikkut periarfissat

Sinniisoqarfiup suliaasa ilaat aamma tassaavoq nunanik allanik niueqateqarnerup ilaatigut annertusinissaa aamma niuernikkut aningaasartuutigut appartinnissaat siunertaralugu niuernerup iluani attaveqaatit suleqatigiiffiillu nukittorsarnissaat. Sulineq taanna aamma Royal Arctic Line A/S-ip aamma Eimskip-ip akornanni suleqatigiinnerannut assinganik isigineqassaaq 2020-ip ingerlanerani Amerikami avannarlermi niuerfinnut Kalaallit Nunaata niuernissaanut periarfissaa annertunerusumik ammaassisoq.

6.2 Alaskamik suleqateqarneq

Kalaallit Nunaat Alaskalu issittumi sammisanut atatillugu soqutigisaat assigiittupilussusarput. Kalaallit Nunaat Alaskalu nunaapput aalisarnermik ingerlataqartut pingaarutillit, tamarmik pinngortitamit pissaqarluartuupput, kulturikkut ileqqutoqqanillu assigiiffippassuaqarput taamaattumillu pissusissaminiilluni Issittumi pissutsit Amerikami politikerinit sammineqarnerulernissaat suleqatigiissutiginnissaa. Sinniisoqarfik taamaattumik Alaskami peqatigisatsinnik suleqateqarnerup annertusinissaanik

ingerlaavartumik sammisaqarpoq. Sammisat immikkoortullu suleqatigiissutigineqarsinnaanerit pillugit Alaska ingerlaavartumik oqaloqatigineqarpoq.

6.3 Canadamik suleqateqarneq

PDAC 2020

Ukiut tamaasa Torontomi nunat tamalaat aatsitassat pillugit saqqummersitserujussuutarput, naatsumik taaneqartoq PDAC (Prospectors and Developers Association of Canada), kalaallit tungaanniit ukiuni arlalinni peqataaffigineqartartoq. Naalakkersuisut inuussutissarsiortullu tungaanniit aallartitat arlalissuit peqataasarput, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut periarfissat soqutigilersinniarlugit aamma aatsitassarsiortuni ingerlataqartunik attaveqaatinik atassutinillu pilersitsiniarluni. Ukiut kingullit Kalaallit Nunaat annertuumik soqutigineqarpoq aamma ukiut siuliini Kalaallit Nunaata soqutigineqarneranik peqquteqartoq.

7 Islandimik suleqateqarneq

Kalaallit Nunaata aamma Islandip akornanni pissutsit oqaluttuarisaanermi qangaaniillu aallaaveqarput. Qanga Erik Aappalaartup aamma Leif Iluanaarajuup Kujataani ingerlaqqillutillu Amerikami Avannarlermi angalasarneri pillugit oqaluttuatoqqaniit aallaaveqartumik ataatsimut oqaluttuarisaanermik peqarpugut. Kalaallit island-imiullu nunaminni najugaqarlutillu sulipput, nunat marluk politikikkut aaqqiisarnitsinnut inuiaqatigiillu aaqqissugaanerinit annertuumik soqutiginneqatigiippugut. Ilinniarfeqarfitsinni ilisimatusarfinnilu ilinniarsinnaavugut aamma kulturikkut inuuneq killeqarfigut akimorlugit ingerlallutigu.

2018-ip naalerneranili Kalaallit Nunaata Reykjavikimi sinniisoqarfeqarsimavoq. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaata aamma Islandip akornanni suliassaqarfippassuarni ukiorpassuarni arlalitsigut suleqatigiissimavugut. Pingaartumik Nunat avannarliit killiit susassaqarfiisa iluanni Kalaallit Nunaata, Islandip aamma Savalimmiut akornanni nunat pingasut suleqatigiinnissamut arlalinnik isumaqatigiissuteqarpugut.

Island-i aamma 2013-mili Nuummi nunat akornanni konsuleqarfeqarsimavoq. Kalaallit Nunaata aamma Islandip akornanni pissutsit taamaattumik politikikkut pingaartinneqarsimapput illugiittumillu annertuumik soqutiginnittoqarlunilu ataatsimoorfeqarluni, suleqatiginneriaatsini tamani tamanna ersersinneqarluni, ilaatigullu sinniisoqarfiup sulineratigut tamatuma ingerlalluarnissaanut nukittorsarnissaanullu iluaqutaassalluni.

Kalaallit Nunaata ineriartortinnissaanut Naalakkersuisut pingaarnersiunerinik piviusunngortitsinermut Sinniisoqarfik siunissami ungasinnerusumi iluaqutaassaaq, tassunga ilanngullugit Islandimik maannakkut suleqatigiinnerit aserfallatsaaliorneri aamma politikikkut niuernikkullu atassutit ineriartorteqqinneri nukittorsarnerilu aamma Kalaallit Nunaanni periarfissaareersut island-imi oqartussanut aamma island-imi niuerfinnut nalinginnaasunut erseqqissuulerneru.

Ukioq tamaasa pisartumi Arctic Circle Assembly-mi Sinniisoqarfik suliniuteqarujussuarnikuuvoq – COVID-19 pissutaalluni 2020-mi pisussaqaq taamaatiinnarnikuuvoq. Tassunga atatillugu www.arcticcircle.org-mut innersuussuteqarpoq, tassani kalaallit tamat ataatsimeersuarneranni peqataasut takoqqinneqarsinnaapput.

Taakku saniatigut Naalakkersuisuni ilaasortat arlallit peqatigalugit Nordisk Ministerrådimi ataatsimiinnerni kiisalu Nunat avannarliit killiit ataatsimiinnerini sinniisoqarfik ikiuullunilu peqataasarsimavoq. Naapilluni ataatsimiinnerit tamaasa ukiuni siuliini taamaatinneqarput.

7.1 Covid-19 Islandilu

Sinniisoqarfik allat assigalugit 2020-mi ataatsimiinnerit, aaqqissuussinerit tikeraarnerillu pilersaarutaasimasut taamaatinneqaannartarneri imaluunniit kingusinnerusumut ukiup tullianulluunniit nuutsinneqaannartartut.

Islandimi pisortani oqartussat, suliffeqarfiit aamma inuussutissarsiuteqartunullu tunngasut piffissami sivisuumi qaammatinilu arlalinni ataatsimeeqatigineqarsinnaasimangillat, tamanna COVID-19-imut suliniuteqarnerannik killilersuisoqarneranillu pissuteqarpoq tamannalu sinniisoqarfiup suliarisartagaanut

sunniuteqarujussuarsimapput.

Naalackersuisut siulittaasuat isumaqatigiissuteqarfingereerlugu Arctic Circle allattoqarfialu suleqatigalugu aamma aalajangerneqarpoq Nuummi piffissami 2021 imaluunniit 2022, Arctic Circle Forum pilersaarutaareersoq kinguartinniarlugu, COVID-19 apeqqutaassaaq qaquguussanersoq.

2019-imi Finland, Rovaniemi ministerit ataatsimiimmata Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Island siulittaasuuneq tiguaa, ministerit ataatsimeeqinnissaata tungaanut siulittaasuugallassalluni, taanna 20. Maj 2021-imi ingerlassaaq. Massakkuugallartoq qaffasissumik ataatsimeeqatigiinnissaq naatsorsuutigineqartutuaavoq. *Islandimiut siulittaasutut atuuffianni pingaarnersiukkat sisamat makku sammineqassapput; issittumi imaani avatangiisit, silap pissusaa aamma pinngortitamut illersuilluni nukissiornikkut aaqqiissutissat, Issittumi inuit inuiaqatigiillu aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiit nukittunerusut.*

Sinniisoqarfik ingerlaavartumik Islandimi peqqinnissatigit aningaasatigullu COVID-19-ip sunniutigisimasai pillugit nalunaarutigisimasaallu pillugit naalackersuisoqarfimmut nakorsaaneqarfimmullu ingerlattarpai. Aamma Sinniisoqarfiup ingerlaavartumik inuussutissarsiuteqartut attaveqaqatigisarpai suliamut atatillugu apeqqutinik ikiuisarluni. Islandimi killilersuinerit peqqinnissatigit naliliinernit aalajangiiffigineqartarput taakkulu nappaalanersuaqarneq pillugu ilisimasallit Islandimi pisortaat innersuussuteqarneratigit naliliisoqartarpoq Islandillu naalackersuisoqarfia taakku tunngavigalugit suliniutit aalajangiiffigisarlugit. Ulloq 5. november 2020-

miit Kalaallit Nunaata Islandillu akornanni timmisartukkut angalanerit matoqqanikuupput.

7.2 Aaqqissuussinerni attuumassuteqartuni takussaaneq peqataanerlu

EU tamaat aamma EØS 2020-mi marsimi suillermik matunikuupput, Islandimi aamma naapeqatigiinnerit unillutik. Suli matusoqanngitsoq Sinniisoqarfik politikikkut ataatsimiinnerni arlalinni aaqqissuussinernilu attuumassuteqartuni assigiinngitsuni peqataavoq tamatumalu saniatigit attaveqarfinnut aaqqissuussinernut kalaallit tunisassiaat nittarsaannerini ikiuussimalluni. Aamma ilaatigit februar 2020-mi Reykjavik Film Festivalimi kalaallit peqataapput filmi "*Anori*" takutinneqarluni ilitsersuisullu Pipaluk K Jørgensen aamma Helle Hansen kiisalu isiginnaartitsisartoq Nukâka Coster-Waldau filmiortartut atugaat aamma nunani tamalaani peqataanissamut periarfissaat pillugit oqallinnermi peqataallutik. Tamatuma nanginnerani tv-kkut nangeqattaartuliaq "Tynd is" Reykjavikimi takutinneqarluni, isiginnaartitsisartut, filmiortut tusagassiortullu arlallit peqataallutik. Tv-kkut nangeqattaartuliaq kalaallinik arlalinnik isiginnaartitsisartoqarpoq tamarmillu takutitsilluarlutik aamma Kalaallit Nunaat nittarsaalluarlugu. Covid-19 pissutigalugu Arctic Circle nittartakkakut arlalinnik aaqqissuussivoq, "Arctic Future Event"-mut ulloq 26. november 2020 ingerlanneqartumut Sinniisoqarfik oqallinnermi peqataavoq, nutaaliorneq aallarnisaanerlu tassani pineqarput, nutaaliortut inuusuttut nersornaaserneqarlutik. Kalaallit toqqarneqartut arlaqaralarput, ajoraluartumilli Islandimiut suliniutaannut pingasunut assigiinngitsunut nersornaat tunniunneqarpoq. Qallunaat Islandillu Nunanut Allanut ministerii kiisalu llinniartitaanermut Kultureqarnermullu

Naalackersuisuunikoq videokkut ilaseqatigiipputtaa, tassani Issittumi nutaaliorneq aallarnisaanerlu pisariaqartinneqarnerunera eqqaaneqarpoq.

“Greenland and Iceland in the new Arctic” nalunaarusiaq nittartakkatigut marloriaq sammineqarluni kisianni Naalackersuisunit kalaallinik pisortatigoortumik peqataasoqanngilaq Inatsisartuni qinersisoqarnera pissutigalugu. Nalunaarusiaq misissorneqarnera immikkoortumut tulliuuttumut innersuussutigineqarpoq.

7.3 Nalunaarusiaq “Greenland and Iceland in the New Arctic”

April 2019-imi Islandimi Nunanut Allanut Ministeri Gudlaugur T Tórdarson aalajangerpoq suleqatigiissitaq ‘Grønlandskomite’ atuutilersinniarlugu, suleqatigiissitaq Islandip Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiinneq nukittorsarneqarnissaa pillugu inassuteqaasiortussaaq. Suleqatigiissitap aamma maanna illugiilluni suleqatigiinneq misissugassarinikuuaa.

Nunanut Allanut Nukissiuuteqarnermullu Naalackersuisuusimasoq Islandimi Nunanut Allanut ministeria Gudlaugur T Tórdarson nittartakkatigut ulloq 20. januar 2021 ataatsimeeqatigaa, tassani nalunaarusiap tunngavia inassutaalu eqqartorneqarput. Ataatsimiinnermi ilaatigut ataatsimut saqqummiinissamut siunnersuummik sanasoqarnissaa isumaqatigiissutigineqarpoq aamma Arctic Circle Assembly ukiup ingerlanerani nalunaarusiornissaa eqqartorneqarluni (Covid-19 apeqqutaalluni).

Nalunaarusiaq Islandimut atatillugu tapersiissutaalluarpoq. Naalackersuisut oqartussaaffittut suliassaqarfii arlallit pillugit

inassutit arlaliupput, suliffeqarfiit kattuffiillu assigiinngitsut, taamaammallu suliassaqarfinni aalajangersimasuni suleqatigiinnermik suut iluaqutaasinnaanersut ataqatigiissarnissaat nalilersornissaallu siunertaralugit misissueqqissaarnerit eqqartuinerillu kingusinnerusukkut aallartinneqassapput.

Pingaarnertut immikkoortut soorlu ataatsimut isigalugu niuerneramik, peqqissutsimik, aalisarnermik, attaveqatigiinnermik, aatsitassalerinermik, nukissiornermik, silaannarmik, takornariaqarnermik Issittumillu attuumassuteqartut saniatigut Kalaallit Nunaata kangia immikkut isiginiarneqarpoq, tassami nuna tamanna Islandip sanilerimmagu qaninnerpaaq, ukiunilu amerlaqisuni nuna tamanna Islandimiunit immikkut attaveqarfigineqartarsimammat.

Nalunaarusiaq 99-inik tigussaasunik inassuteqaatitaqarpoq, inassutillu qulit pingaarnertutinneqarput, taakkumi pisortatigoortumik naalackersuinikkut isumaqatigiissutinik suliatigullu inassuteqaatinik tunngaveqarmata.

Nalunaarusiami inernerit ilagaat “good will”-imik taaneqartartumit suleqatigiinneq pinggoraluartoq ingerlagaluartorlu Kalaallit Nunaat Islandillu sulinerat aaqqissuunneqannginnera misissueqqissaartumillu ingerlanneqarnani. Tamatuma saniatigut suleqatigiinneq inuttut ataqatigiinnernik suliniuteqarnermillu tunngaveqarmat, tamannalu suliassaqarfinni assigiinngitsuni Kalaallit Nunaat Islandillu akornanni ineriartortitsinissamut ingerlatsisuuvoq.

Nalunaarusiaq Kalaallit Nunaat Islandillu akornanni qanimut suleqatigiinnerunissamut suliniutinik inassutinillu arlalinnit saqqummiussaqqarpoq, ilaatigut aningaasaqarnikkut, politikikkut, allaffissornikkut,

ilisimatusarnikkut, nutaaliornikkut, kulturikkut
aamma timersornikkut kiisalu nunat taakku NGO-
i suleqatigiinnerulernissaat. Nalunaarusiami
massakkut suleqatigiittoqarnerani periarfissat
sanngeequtillu aammalu Kalaallit Nunaata
Islandillu suliassaqarfinnut ataatsimut
soqutigisaqarfiusunut suleqatigiinnikkut nunani
tamalaani ataatsimoorlutik nukittunerulernissaat,
taamaalillutillu nunanut marlunnut taakkununga
iluaqutaasussat, isertornagit
nassuiaaffigineqarput.

Nalunaarusiaq tuluttut nutserneqarpoq
katillugulu 272-inik qupperneqarluni,
sinniisoqarfiup nittartagaani
www.naalackersuisut.gl-imi takuneqarsinnaavoq.

8 Asiami nunanik nunanillu allanik suleqateqarneq

Asia tassaavoq nunarsuup immikkoortuani aningaasarsiornikkut sukanerpaamik alliertortoq, nunarsuarmilu inuit 60 %-ii tassaniillutik. Kalaallit Nunaata soqutigisaanik pingaartumik Kinami, Japanimi aamma Korea Kujallermi siuarsarnissaannut periarfissat arlalissuupput, tassunga ilanngullugit niuernikkut isumaqatigiissutit assigiinngitsut isumaqatigiissutigineqarneri, kalaallit tunisassiaannik avammut niuernerup qaffannerinut iluaqutaasinnaasut. Aammattaaq Kalaallit Nunaat ukiuni kingullerni issittumi ilisimatusarnikkut suleqatigiinnissamut asiamiit soqutiginninnerup annertusineranik aamma Asiamiit, pingaartumik Kinamiit takornarissat amerlillutik.

Asiap kangianiittut nunat angisuut pingasut Kina, Japan aamma Korea Kujalleq tamarmik 2013-imi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni aalajangersimasumik alaatsinaattut peqataalerput nunallu taakku pingasut ukiuni kingullerni Issittumi periusissiatik saqqummersissimallugit. Nunat pingasut tamarmik ukiuni kingullerni Issittumi periusissianik saqqummiussisimapput. Inatsisartut ukiakkut 2020 katersuunnerminni Inatsisartut isumaqatigiillutik aalajangerput Beijingimi, Kinamilu Sinniisoqarfimmi pilersitsiniarluni, taakku Kalaallit Nunaanni politikikkut, aningaasaqarnikkut, kulturikkut taavalu Asiap kangia nunarsuarmi ineriartorfiunerpaap niuernikkut soqutigisai siuarsassallugit sulisussat. Tamanna nunanut allanut politikimi Kalaallit Nunaata peqataanerani alloriarnerusinnaavoq pingaarutilik.

8.1 Ruslandimik suleqateqarneq

Rusland Kalaallit Nunaanik suleqateqarnerunissani soqutiginnittorujussuunini takutippaa. Danmarkimi Russit ambassadørii Nuummur ukiak 2019-imi tikeraarput, taamanili pulaaqatigiinnissartik pillugu, COVID-19 pissutigalugu angalanissamut killilersuinerit atuukkunnaarpata, Kalaallit Nunaat Ruslandillu akornanni attaveqatigiinnerit ingerlapput.

8.2 Japanimik suleqateqarneq

Japan innuttaasunilu 126 millioniusut imaaneersunik pitsaasunik tunisassianik piumasaqartorujussuunerat ukiorpaalunni Kalaallit Nunaata tunisartakkatigut kaaviiartitsineranut pingaaruteqarsimavoq. Raajat Kalaallit Nunaanneersut Japanimi immap nillersup raajaanik tunisat tamarmiusut sisamararterutigaat taamaalillunilu Japanimi nioqutissanik nukittuujulluni. Royal Greenland-i ukiuni 30-imi Tokyomi tuniniaaviumik allaffeqarsimavoq. Suliffeqarfiit kalaallit nunaanneersut japan-imi niuerfimmi kaaviiartitaat 2019-imi 800 mio. kr.-it sinnersimavaat. Siusinnerusukkut japan-imi nunanut allanut ministerip Taro Konop Kalaallit Nunaannik sinniisunillu Japanip niuernikkut isumaqatigiissuteqarusunnera isertuussimanngilaa.

COVID-19 pissutigalugu Japan sinniisoqarfianit suliaqartoqarnikuunngilaq.

8.3 Kinamik suleqateqarneq

Naalakkersuisut naliliipput Kalaallit Nunaata aalisarnermik inuussutissarsiummut, takornariaqarnermut ilisimatusarnermullu siunissami ineriartornissamut Kina nunatut pingaaruteqalissasoq. Tassani isiginiarneqassaaq

Kinami niuffaffissuit Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit aalisakkanik nunanut allanut tunisaqarsinnaanerannut, soorlu niueqat kingullertut aamma ilaatigut Japanimut tuniniaaqinnissamut tunisassiortarneq sunniuteqarneruleriartorneri.

Kina nunarsuarmi aalisakkanit tunisassianut tuniniaaviit annersaraat kalaallillu kinamiut tuniniaaviinut avammut niuerutaat pingaaruteqaleriartuinnarlutik. Kalaallit Nunaanni aalisakkanik tunisassiortut oqaatigaat maannakkut kinami tuniniaavinnut ukiumut 1,5 mia. koruunit missaannut tunisaqartoqartalersimasoq, piumasaqarnerlu qaffakkiartussasoq naliliisoqarluni. 1.4 milliardinik inoqarluni aningaasaleerusussuseqarlunilu ineriartornissamut periarfissatigut Kina suleqatigisassatut pingaaruteqartuuvoq. Naalakkersuisut taamaalillutik 2015-imi Kinami ukiukkaartumik niuernikkut pilerisaarisarsimapput, kingullermi november 2018-imi.

Ilisimatusarnermut tunngasutigut taamanikkut Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq kinami imaq pillugu oqartussanik State Oceanic Administrationimik (SOA) 2016-imi siunniussaqaarnermut nalunaarummik (Memorandum of Understanding - MoU) atsiugaqarpoq.

COVID-19 pissutigalu Kinap sinniisoqarfianit suliaqartoqarnikuunngilaq.

Inatsisartut ukiakkut 2020 katersuunnerminni Inatsisartut isumaqatigiillutik aalajangerput Beijingimi, Kinami Sinniisoqarfimmik pilersitsissallutik. Sinniisoqarfik Beijing, Kina 2021-p ingerlanerani pilersinneqarnissaa siunertaavoq.

9 Nunarsuarmioqatigiit suleqatigiinnerat – NP

9.1 Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivi

Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivi 15. marts 2006-imi pilersinneqarput inuillu tamarmik pisinnaatitaaffii kiffaanngissusiilu illersorneqarnissaat sulissutigissallugit pisinnaatitaaffinnillu unioqqutitsinernik paasiniaasassallutik misissuisassallutillu. Siunnersuisoqatigiit inuit pisinnaatitaaffii pillugit ilinniakkanik ilisimasanillu ersersaanissaq, siunnersuinissaq, teknikkkut ikuunnissaq aamma Naalagaaffiit Peqatigiit ilaasortaat inuit pisinnaatitaaffiinut tunngasutigut piginnaasaannik qaffasaanissaq akisussaaffigaat. Inatsisit inuiannut tamanut tunngasut ineriartortinnissaat kiisalu Inuit pisinnaatitaaffii eqqarsaatigalugit naalagaaffiit pisussaaffiisa tamakkiisumik naammassineqarsinnaanissaat siuarsarniarlugit Siunnersuisoqatigiit NP-ip ataatsimeersuarneranut inassuteqartarput. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiitaaq nunarsuaq tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiinik nakkutilliillutik suliaqarlutillu tassalu NP-iinni nalunaaruteqartartut, suleqatigiissitat immikkullu ilisimasallit pillugit piginnaatitsissummik tunniussisartuupputaaq.

Kiisalu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit taakkuullutik NP-ni nunat ilaasortat tamarmik, tassunga ilanngullugu Kunngeqarfiup Danmarkip ilaatut Kalaallit Nunaat, ukiut sisamakkaarlugit-tallimakkaarlugit Universal Periodic Review-mik taaneqartumi (UPR) inuit pisinnaatitaaffiinik nammineq malinninnermut tunngasumik nunanit ilaasortaasunit allaniit innersuussutinik tigusaqartarpoq. Kunngeqarfimmit naliliineq kingulleq maj 2021-mi pivoq. Naliliineq nittartakkakkut ingerlanneqarpoq taannalu 2020-

mi pisussaagalarpoq. Kalaallit Nunaat naliliinermit peqataavoq aamma Kalaallit Nunaat pillugu nalunaarussiaq ilaani suliarinerani peqataalluni taannalu nililiinermit tunngavilersuisuuvoq. Nalunaarussiaq suliarineqarnerani Naalakkersuisut kalaallit innuttaasui, meeqqanut, utoqqarnut innarluutilinnullu illersuisut ilaatinnessai pingaartissimavai kiisalu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi Danmarkimi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institut peqatigalugu. Kalaallit Nunaannut UPR 2021-mut inassutit arnanut persuttaanermut, meeqqat kinguaassiutigut kannguttaatsuliorfigitissimasunut aamma meeqqat piitsut akiornissaat qitiutitsipput. Taassuma saniatigut nalinginnaasumik assigiinnngisitsinissaq nalinginnaasumik inerteqqutaalernissaanut inatsimmik pilersitsisoqarnissaa inassutaavoq.

9.2 NP isumaqatigiissutaannik eqqortitsinermut tunngasunik nalunaaruteqartarnerit

Kunngeqarfiup Danmarkip NP isumaqatigiissutaannik arlalinnik eqqortitsineranik ingerlaavartumik nalunaarusiorortoqarlunilu misissuisoqarpoq. Nalunaarusiornerit misissuinerillu kingulliit 2020-mi 2021-milu pippit tassani arnanik immikkoortitsinerit suulluunniit atorunnaarsinneqarnissaat pillugu isumaqatigiissummik imaqarpoq (Arnanut tunngatillugu isumaqatigiissutit) kiisalu Kunngeqarfik Danmarki Ammip qalipaataanik immikkoortitsinnginnissaq pillugu isumaqatigiissut pillugu NP Naalliutsitsinermut ataatsimiititaliaanut (CAT) Naalliutsitsisarneq akiornissaanut FN-imi isumaqatigiissut 2019-imi ingerlanerani arfineq-pingajussaannik nalunaarusiornermit tunniussivoq, tassani Kalaallit Nunaat suliaqarnermit aamma ilaavoq. Naalliutsitsinermut isumaqatigiissut (CAT) ataani

misissueqqissaarinerit ukiaq 2021 ingerlanissaa naatsorsuutaavoq.

9.3 Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffiit ilisimasalinnik peqarnissaq

Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitatigut (EMRIP) aallaavissamik pilersitsinissaq siunertaavoq, tassani nunarsuarmi nunat naalackersuisui aamma nunap inoqqaavisa sinniisui nunarsuarmi nunap inoqqaavisa inuttut pisinnaatitaaffiisa isumannaarniarnerannut suliasanik ineriartortitsissammata piviusunngortitsiortorlutillu. Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat Genevemi Inuit Pisinnaatitaaffii Pillugit Siunnersuisoqatigiit ataanni toqqaannartumik inissisimapput taamaalillutillu Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffiit Ataavartumik Suleqatigiiffimmisut (UNPFII) Naalagaaffiit Peqatigiit aaqqissuussaaneranni qaffasissuseqarlutik. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivisa EMRIP-mut piginnaatitsissutit iluarsaanneqarnissaannut ukiuni arlalinni ingerlanneqarsimasut ulloq 30. september 2016-imi naammassivaat. Piginnaatitsissutit qajannaannerulersitsinissaq kiserngoruppoq. EMRIP allanik isumalluuteqannginnerulerpoq, saqqumilaarnerusinnaanerulerluni aamma nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiit illersuinermi naalagaaffinnut pisariaqartinneqartutut teknikikkut siunnersuinissamat amerlanerusunik sakkussaqalissalluni. Ilaatigut EMRIP-imi sinniisuutit amerlineqarput nunap immikkoortuinit arfineq marluusunit immikkut inooriaasilinneersuneersunik taamatuttaaq Issittumit immikkut ilisimasalimmik immikkut ilisimasallit ilaqartussanngorlugit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitami 13-issaanik nittartakkatigut katersuupput november-

december 2020-mi, tassani nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii COVID-19-imik sunnerneqarneri pillugit nunarsuup immikkoortuinit sisamanit oqallisigineqarpoq. 14-nissaanik katersuunnissaq Genève, Schweiz-imi 2021-imi julip 12.-ianiit 16.-niata tungaanut pinissaa pilersaarutaavoq.

9.4 Nunat Inoqqaavi pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmioqatigiinnik 2014-imi ataatsimeersuartitsinerata malitseqartinneqarnera

22-23. september 2014 taamanikkut Naalackersuisut siulittaasorisat taamanikkut nunanut allanut ministeri Martin Lidegaard peqatigalugu New Yorkimi nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerannut peqataavoq. Ataatsimeersuarnerup inerneraa iliuuseqarnissamik siunertaqarluni uppersaatissanik inernilisoqarnerata akuersissutigineqarnera Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugu Nalunaarutaannik aallaaveqarluni nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa piviusunngortinneqarnissaat nukittorsarniarlugu sulinerup ingerlaqqinnissaanut tunngavigineqartussamik. Kalaallit Nunaat Danmark peqatigalugu malitseqartitsiniarluni sulinermut ingerlaavartumik ikiuuppoq pingaartumik EMRIP-mut piginnaatitsissutit allanngortinneqarnissaa taamatullu malittarisassat nutaat ineriartortinneqarnissaat sammisaralugit, taakkunatigut nunat inoqqaavisa naalackersuisui sinniisuutitaallu Naalagaaffiit Peqatigiit naleqqunnerusumik inissinneqassammata aamma Naalagaaffiit Peqatigiit ingerlariaasianni sulineranilu tamakkiisumik ataavartumillu peqataasalissammata. Ingerlatassat taaneqartut COVID-19 pissutaalluni maannakuugallartoq kinguartinneqarput NP 76-issaanik ileqquusumik ataatsimeersuarnissaanut, taannalu september

2021-mit september 2022-p tungaanut ingerlassaaq.

9.5 Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut NP-ip Permanent Forumia

Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut NP-ip Permanent Forum-ia (UNPFII) tassaavoq NP nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik suliaqarnermut pingaarnertut oqalliffiit ilaat, taassumalu piginnaatitaaneranut ilaapput nunat inoqqaavisa aningaasaqarnerat, inuiaqatigiittut ineriartornerat, kulturiat, avatangiisii, peqqinnerat, ilinniartitaanerat inuttullu pisinnaatitaaffii.

Naalakkersuisut pimoorussumik Oqalliffimmi suliaqarput, Kalaallit Nunaata - Danmarki peqatigalugu - 2000-imi pilersinneranut peqataaffigisimasaa. Oqalliffimmi ukiumut ataasiarluni naapeqatigiittoqartarpoq. COVID-19 pissutigalugu Permanent Forum 19-nissaanik ingerlanneqarnera Forummi ilaasortaanut taamaallaat nittartakkakut ataatsimiinnermik taarserneqarpoq. 20-saanik ataatsimiinneq ulloq 19. – 30. april 2021-mi ingerlanneqarpoq, taannalu naatsunik arlalinnik nittartakkanik ataatsimiinnernik ingerlasumi pivoq, pingaarnertut sammisat ukuutillugit, Nunat inoqqaavi, eqqissineq pillugu nunarsuarmi anguniakkat 16-it, naapertuuttumik ingerlatsineq aamma suliffeqarfiit nukittuut. Kalaallit Nunaat qallunaat aallartitaannut ilaalluni peqataavoq saqqummiussaqlunilu. Forummimi kalaallit/danskit ilaasortaat Tove Søvndahl Gant Forummimi nalunaarusiortussatut toqqagaavoq taamaasillunilu NP Aningaasaqarnermi Inuttullu inooqataanermi Siunnersuisoqatigiivinut Forummit nalunaarusiortuattut akisussaasuulluni.

9.6 Nunat Inoqqaavisa Suliassaqarfiinut NP-ip Immikkut nalunaaruteqartartuat

Inuit pisinnaatitaaffii pillugit siunnersuisoqatigiinnit piginnaatitsissut

naapertorlugu immikkut nalunaaruteqartartooq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik kinguneqarluartumik illersuivoq, Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit NP nalunaarutaata (UNDRIP) atulersinnissaa eqqarsaatigalugu pitsaasunik suleriaaseqarneq ilungersunartullu pillugit paasissutissanik katersisarpoq, kingornalu suliassaqarfinni sumi pitsanngorsaaniissamut inissaqarneranut kinguneqarluartunik aalajangersimasunillu innersuussuteqartarluni. Pilersaarutaasimavoq nunat inoqqaavisa suliassaqarfii pillugit NP immikkut nalunaaruteqartartuata, Victoria Tauli-Corpuzip Kalaallit Nunaannut ulluni 12-17 marts 2020-mi kiisalu Danmarkimut ulluni 10-12 aamma 17-19 martsimi tikeraassasoq. Nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19-imik nappaalanersuaqarnera pissutigalugu immikkut nalunaaruteqartartup Kalaallit Nunaannut tikeraarnissaa piffissamut aalajangigaanngitsumut kinguartinneqarpoq. Immikkut nalunaaruteqartartup nalunaarusiani siulleq Københavnimi naammassivaa. Immikkut nalunaarusiortartooq nutaaq, Victoria Tauli-Corpuz taarsiisoq, ulloq 1. maj 2020 immikkut nalunaarusiortunngorpoq. Immikkut nalunaaruteqartartooq Francisco Cali Tzay COVID-19-ip periarfississappagu Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu tikeraarnissaa tigusuppaa tikeraarnissamullu pilersaarutit nangillugit.

10 Nunanik allanik niueqateqarnermi politiki

Naalackersuisut nunanut allanut tunngasunut ingerlatsineranni suliassat pingaarnersaraat qulakkiissallugu nunarsuarmioqatitta Kalaallit Nunaannut Issittumullu soqutiginninnerat Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnermut tunngasutigut periarfissanut aalajangersimasunut atugassanngortissallugu. Niueqatigiinnermi politikikut toqqammavusut Naalackersuisunit aalajangersarneqartarput. Sinaakkusiussat taakku iluini Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik nunap allamik aamma allanik niuernikkut politikimi soqutigisaanik, niuernikkut isumaqatigiissutinik piareersaanermit isumaqatigiinniarnermullu kiisalu Kalaallit Nunaata WTO-mi soqutigisaanik isumaginninnissamut akisussaavoq.

Tassani atuaruk Nunanut allanut Naalackersuisoqarfiup EU-mi pingaarnertut avammut niuerfiusunut Kalaallit Nunaata niuernikkut soqutigisaanik isumaginninnera pillugu immikkut immikkoortoq atuaruk (immikkoortoq 5), Tuluut Nunaata Brexitip kingorna (immikkoortoq 5.7), Kina (immikkoortoq 8.3), Japan (immikkoortoq 8.2) aamma Amerika Avannarleq (immikkoortoq 6).

10.1 Nunat arlallit akornanni isumaqatigiissutit – World Trade Organisation (WTO)

WTO-mik isumaqatigiissummik december 1994-mi Danmarkip atortussanngortitsineranut atatillugu Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat Danmarkimi oqartussanut nalunaarput Danmarkip atortussanngortitsineranut

ilaanissartik kissaatigalugu. Danmarkip WTO-mik akuersinerani taamaattumik Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat pillugit nangaasoqanngilaq.

Tamanna WTO-mik pilersitsineq pillugu isumaqatigiissummik 15. april 1994-meersumut Danmarkip atortussanngortitsinera pillugu nalunaarut nr. 71, 8. juni 1995-imeersumit takuneqarsinnaavoq Danmarkip atortussanngortitsinera aamma Savalimmiunut aamma Kalaallit Nunaannut atuuttoq. Taamanikkut Naalackersuisuusunit tamanna pillugu 1995-imi aalajangiineq malillugu, 2005-imi uppersarneqartumi, Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik pisussaavoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni inatsisit WTO-mi maleruagassanut naapertuutissasut, ilaatigullu Kalaallit Nunaanni niuernikkut oqartussat WTO-mut pisortatigoortumik nalunaaruteqassasut (tassani maleruagassat malillugit). Niuernikkut ingerlatsinini ingerlaavartumik pisortatigoortumik nalunaarutiginissaannut pisinnaatitaaffiup piginnarnissaanut GATT 1994-imi art XXVIII, 5-imi WTO-p malittarisassaanik malinninneq naapertorlugu nunami nangaassut nunamit pisortatigoortumik nalunaarutiginineqassaaq. Allatut oqaatigalugu tassani pineqarpoq 'schedules'-ip allanngortinnissaanut pisinnaatitaaffik (WTO-mi ilaasortaanerup malitsigisaanik akitsuutigut allatigullu pisussaaffiit). Kingullermik pisortatigoortumik nalunaaruteqarneq 1. januar 2018-mi pivoq. Tullianik tamanna 2021-mi pisussaassaaq.

Immikkoortoq II:

Naalackersuisut nunani tamalaani akisussaaffeqarfimmini sulinerat

11 Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia

11.1 Københavnimi aallartitaqarfimmi ukiumoortumik ukiortaami ilassinnittarneq, januar 2020

Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani januarimi Naalakkersuisut Siulittaasuata ukiumoortumik Ukiortaami ilassinninnera marlunnut avinneqartarpoq, siulleq nunanut tamalaanut tunngasuulluni.

Matumani pingaartumik nunat tamalaat Københavnimi aallartitatut sinniisui aggersarneqartarput. Aallarniutaasumik ilisarititsinerit pisortatiguunngitsumillu nunat assigiinngitsut ambasadørinik nunallu allat ingerlataannik allanik oqaloqateqarnerit tassani ingerlanneqartarput.

Ilasseqatigiissitsineri Naalakkersuisut Siulittaasuata aamma Naalakkersuisunut ilaasortat ambasadørit arlallit, kattuffiit assigiinngitsuniit sinniisut nunanilu tamalaani suliffeqarfiit sinniisui ilassinninnissaminnut periarfissaqartarput.

11.2 Naalagaaffeqatigiit Københavnimi ataatsimiinnerat, januar 2020

Taamani Naalakkersuisut Siulittaasuata Kim Kielsen, Statsminister Mette Frederiksen aamma Lagmand Bárður á Steig Nielsen marlunngorneq 7. januar 2020 Statsministeriaqarfimmi ataatsimiipput. Ataatsimiinnermi massakkut suliat ataatsimoorussamik soqutiginaatillit eqqartorneqarput ingammik nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinermut tunngasut.

11.3 Houstonimi uuliamik tunitsivissarsiuilluni nittarsaassineq, februar 2021

Naalakkersuisut Siulittaasuata Kim Kielsen sapaatip akunnerani 6-imi Houstonimi tunitsivissarsiuilluni nittarsaarinermik ingerlatsisimavoq Kalaallit Nunaanni akuersissuteqarfiusunik nutaanik ammaanissaq pillugu soqutiginnilersitsiniaalluni. Tikeraarneq Naalakkersuisut Siulittaasoqarfiani aamma sionatigut Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut, Ilisimatusarnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi atorfilittanik peqataaffigineqarluni ingerlanneqarpoq.

11.4 Naalagaaffeqatigiit Nuummi isiginnaarutitigut ataatsimiinnerat, juni 2020

Naalagaaffeqatigiit ataatsimiinnerat isiginnaarutitigut ingerlanneqarpoq, 24. juni 2020. Naalakkersuisut Siulittaasuata Kim Kielsen, Statsminister Mette Frederiksen aamma Lagmand Bárður á Steig Nielsen ataatsimiinnermi peqataapput. Ullormut oqaluuserineqarlutik; Covid-19 pillugu ilisimatitseqatigiinneq, issittumi suleqatigiinneq, suleqatigeeriaatsit nutaat anigaasaliisoqassatillugu, aamma nunanut tamanut inatsisinik sulinerup ingerlateqqinnera.

11.5 Københavnimi Statsminister Mette Frederiksenimik ataatsimeeqateqarneq, august 2020

Naalakkersuisunut Siulittaasooq august 2020-mi Statsministeriaqarfimmi Statsminister Mette Frederiksenimik ataatsimeeqateqarpoq. Anigaasaqarneq Covid-19 nalaani aammalu mittarfiliornernut tunngasut.

11.6 Alaskami guvernørimik ataatsimeeqateqarneq, August 2020

Ulloq 28. august 2020-mi Naalakkersuisut Siulittaasuata Kim Kielsen soorlu piujuartitsisumik

aalisarneq, assartuineq, takornariaqarneq aamma aningaasaliisarnerit pillugit Alaskamik suleqateqarnissamut periarfissat pillugit Alaskap guvernørianik Mike Dunleavymik isiginnaarutitigut ataatsimeeqateqarpoq.

11.7 Pituffimut suliariumannittussarsiuussineq pillugu isumaqatigiissut, oktober 2020

Isiginnaarutitigut ataatsimiinnermi ullormi 28. oktober 2020-mi siunissami Kalaallit Nunaata aamma USA-p akornanni suleqatigiinnissamut pilersaarut Naalakkersuisut Siulittaasuanit Kim Kielsenimit aamma amerikamiut ambassadørianit Carla Sandsimit atsiorneqarpoq. Uppernarsaatit sisamat USA-p aamma Danmarkip/Kalaallit Nunaata akornanni sivisuumik isumaqatiginninniarnertit ataatsimoorlutik inernerisut isumaqatigiissutigineqarput. Uppernarsaat ataaseq tassaavoq Kalaallit Nunaata aamma USA-p akornanni naalagaaffiit marluk akornanni suleqatigiinnissamut pilersaarut pillugu isumaqatigiissut atsiorneqarsimasoq.

11.8 Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi - oktober 2020

Naalakkersuisut Siulittaasuat Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivinit peqataavoq, tamanna isiginnaarutitigut ulluni 27. - 28. oktober 2020-mi ingerlanneqarpoq. Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiiviisa ataatsimiinnerannut atatillugu nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19-imik tunillaassuuttoqalernerata kingunerisaanik mingutsitsinnginnerusumik ingerlatsilernissaq aningaasarsiornerullu pissusissamisut ingerlaleqqissaanissaa anguniarlugu namminersortut aningaasaliisinnaanerat piareersarniarlugu nunani avannarlerni ministerit ataatsimut nalunaaruteqarput. Kalaallit Nunaat nalunaarutissap suliarineqarnerani toqqaanartumik peqataasimavoq soqutigisaminillu pingaarutilinnik

ilanngussaqaarluni.

11.9 Statsministerimik ataatsimeeqateqarneq, november 2020

Ulloq 18. November 2020-mi Naalakkersuisut Siulittaasuat Kim Kielsen, Statsminister Mette Frederiksenimik isiginnaarutitigut ataatsimeeqateqarpoq. Ataatsimiinnermi kalaallit meeqqat 22-t 1951-imi Danmarkiliartinneqarsimanerat pillugu qulaajaanerup inernerana, SAR-imut isumaqatigiissut, SIFI aamma COVID-19-imik nappaalanersuaq eqqartuiffigineqarput.

11.10 Digitalimik Sullissinermut Aqutsisoqarfik

Qarasaasiaqarnikkut paasissutissiisarnikkullu isumannaatsuunissamut najoqqutassat pitsaanerulertut

Center for Cybersikkerhed (internetikkut isumannaassuseq) pillugu Kunngip peqqussutaa atorlugu Kalaallit Nunaanni qarasaasiaqarnikkut paasissutissiisarnikkullu isumannaatsuunissamut najoqqutassat ukkatarineqarneri pitsaanerulersinneqarput. Illersornissamut Ministeriaqarfimmik, Center for Cybersikkerhedimik aamma PET-mik suleqateqarneq Kalaallit Nunaanni attaveqaatit annertunerusumik illersornissaat qitiutillugit nukittorsarneqarpoq, aamma qarasaasiaqarnikkut paasissutissiisarnikkullu isumannaatsuunissamut najoqqutassatigut ilungersunarsinnaasut inuiaqatigiinnit eqqummaariffigineqarnerulissasut pillugit nukittorsaasoqaarluni.

Inunnut paasissutissanik Danmarkimik EU-milu nunanik allanik paarlaasseqatigiittarnermut tunngatillugu Kalaallit Nunaata EU-mit nunatut pingajuusutut isumannaatsutullu

akuerineqarnissaa pillugu EU-Kommissionimut qinnuteqaat

EU-p peqqussutaa 2016/679 (inunnut paasissutissat illersorneqarnissaat pillugit peqqussut) EU-p iluani nunani tamani 2018-imi maajip ulluisa 25-anni atulersinneqarpoq. Inunnut paasissutissat illersorneqarnissaat pillugit peqqussutip atulernerani EU-p iluani nunani unioqqutitsinikkut sakkortunerusumik kinguneqartitsineq atulersinneqarpoq. Peqqussutip atuutilerneranittaaq nunatut pingajuusutut inissisimanermi isumannaatsuunissaq pillugu piomasqaatit sukaterneqarput.

Nunatut pingajuusutut akuerineqarnermi Kalaallit Nunaata inatsisitigut aningaasatigullu navianaratartumiisikkunnaarnissaanik kinguneqassaaq. Matumani Kalaallit Nunaannut nalorninartumik sullissisoqartoq nalilerneqarpat pisiortorfinnit naaggaarneqarsinnaaneri ilanngullugit. Akuerinninnikkut Kalaallit Nunaat IT-p iluani inatsisitigut Inunnut paasissutissat illersorneqarnissaat pillugit peqqussummik atuisutut isigineqassaaq, taamaalillutik paasissutissat inunnut tunngasut Kalaallit Nunaannut ingerlateqqinneqarsinnaallutik.

ISO 27001-mik siunniussat

Paasissutissiinikkut isumannaatsuunissap annertusarnera ilutigalugu pisortani ISO-mik siunniussat ilanngunneqassapput. Sullissinerit digitalimillu aaqqiissutit pillugit Kalaallit Nunaata avataani oqartussanik pisiortorfinnillu suleqateqarnermut ISO-mik siunniussat malikkaanni oqilisaataassaaq. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni digitalinngorsaanerunissaq innuttaasunut suliffeqarfinnullu isumannaatsumik siunniussaqaqarnermillu tunngaveqarnissaq qulakkeerneqassaaq.

Kalaallit Nunaanni nalunaarsukkanut tunngaviusunut nalunaarsuiffik

Kalaallit Nunaanni Nalunaarsukkanut Tunngaviusunut Nalunaarsuiffiup kalaallit inuiaqatigiivi pillugit paasissutissat akuerisaasut nalunaarsukkatut katersussavai; Kalaallit Nunaanni nalunaarsukkanut tunngaviusunut nalunaarsuiffik. Nalunaarsuiffik arlalinnik siunertaqarpoq:

- Paasissutissat nalinginnaasunngorsarlugit, taamaalillutik aallerfiit assigiinngitsut paasissutissaataat akuleriissinnaalersillugit. Taamaaliornikkut innuttaasut, suliffeqarfii oqartussaqaarfiillu Kalaallit Nunaat pillugu paasisanik nutaanik pissarsissapput, taamaammat nutaaliornissamut ineriartornissamullu periarfissaqarneq takuneqarsinnaalluni.
- Paasissutissat pitsaassusaat misissorlugit (salillugit) taamaalillutimmi eqqortuujuassammata akuerisatut nutartersimassammata. Nalunaarsukkat allamiittut matuneqarsinnaalissapput, tassa paasissutissat sumiiffiat ataasiinnangorluni.
- PITU – Kalaallit Nunaanni attaveqaatit isumannaatsukkut – paasissutissat nassiussorneqarlutik

Sullissivik.gl – Kalaallit Nunaanni innuttaasut inuussutissarsiuteqartullu quppernerat

Sullissivik.gl pisortani oqartussaqaarfiit innuttaasunut suliffeqarfinnullu digitalimik quppernerivaat. Qupperneq ineriartortuarpoq tassami innuttaasut inuussutissarsiuteqartullu nunarsuarmiooqataapput piomasqaatinik aaqqiissutinillu nutaanik ujartuiuarlutik.

12 Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik

12.1 Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiit akornanni suleqatigiinneq

2014-imi Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup aamma Islandimi Landspítalið-ip akornanni pingaarnertigut

isumaqatigiissuteqartoqarsimavoq.

Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnikkut kalaallit napparsimasut Islandimi katsorsarneqartarnerat pillugu suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa annertusarneqarnissaalu siunertaapput. Isumaqatigiissummi napparsimasut immikkuullarissamik nappaatillit eqqarsaatigalugit siunissami atuuttusani isumaqatigiissummut ilassutinik pilersitsisinaanermik periarfissiisoqarpoq. COVID-19-imut tunngatillugu pissutsit pissutigalugit suliasaqarfimmummatumunnga sulisussaqsarmanngilaq.

12.2 Arjeplog pillugu isumaqatigiissut

Arjeplog pillugu isumaqatigiissutip ilaatigut napparsimasut isumannaatsumik katsorsarneqartarnissaanut attuumassuteqartup nutarterneqarnerani Kalaallit Nunaat toqqaannartumik peqataasimavoq. Isumaqatigiissummi Nunani Avannarlerni peqqinnissaqarfimmi sulisutut piginnaatitaasut illugiilluni akuersaernerinik aamma nunat taakku akunnerminni nakkutilliinermi paasisutissanik paarlaasseqatigiittarnernik malittarisassaliorneqarput. Arjeplogimi isumaqatigiissutip allanngortinnissaa pisariaqsarimavoq Savalimmiuni aamma Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi ilinniarsimasut EU-mi innuttaasunut atugassarititaasut assinganik Nunani Avannarlerni sulisinaanerat qulakkeerniarlugu, soorlu Nunani Avannarlerni allani ilinniarsimasut ullumikkut Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu sulisinnaasut. Nunani Avannarlerni akuersarneq pillugu EU-p

peqqussutaanik iluarsaateqqitamik atuuttussanngortitsineq napparsimasut isumannaatsumik sullinneqarnerannut iluaqutaanissaanik siunertaqarpoq. Arjeplogimi isumaqatigiissut nutarterneqarsimasoq 27. november 2018-imi MR-S-imi ataatsimiinnermi akuerineqarpoq.

12.3 Nunani Avannarlerni nakorsaatinik nalunaaqutsersuisarneq

Killeqarfeqannginnissaq pillugu siunnersuisoqatigiit suliniuteqarneratigut nakorsaatinik nalunaaqutsersuisarneq pillugu EU-p suliniutaa Nunani Avannarlerni peqqinnissamut ministerinit eqqartorneqarpoq. Savalimmiuni, Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni Nunanut Avannarlerni peqqissutsikkut ministerit peqatigalugit akisunerulersitsinngitsunik aqutsinissamillu ajornarnerulersitsinngitsumik siunissami malittarisassanik suliaqarput.

Nunani Avannarlerni Ministerini Siunnersuisoqatigiivini Islandimiut siulittaasui 2019-imi EU-mi Peqqissutsimut Inuussutissallu isumannaatsuunissaannut EU-mi kommissærimut allakkanik nassiussippot, tassani Nunani Avannarlerni nunat peqatigiillutik papilissanut allagartanut tapertatut elektroniskimik ikkussassat allagartat atutilernissaannut tunngatillugu EU-Kommissionimit eqqarsaatigineqassasoq siunnersuutigineqarluni.

12.4 CEDAW nalunaaruteqartarneq

22.-24. februarimiit Kalaallit Nunaat aamma Kunneqarfik Danmark Nalaagaaffiit Peqatigiit Arnat pillugit Ataatsimiititaliaani – CEDAW (Committee on the Elimination of Discrimination against Women) misilitsippot – Kalaallit Nunaata arnat pisinnaatitaaffiit tunngatillugu qanoq aalajangersimasunik iliuuseqarnera pillugu FN-imi ataatsimiititaliamut itisilerneqarnissaa

anguniarlugu.
Misilitsinnerup kingorna Kalaallit Nunaat
Savalimmiut Danmarkilu peqatigalugit
ataatsimiititaliamiit siunnersuutininik, tulliani
misilitseqqinnissap tungaanut suaassutsikkut
naligiissitaaneq pillugu suliaqarnissamut
tunnngavissanik, saqqummiivigineqarput.
Tullinnguuttutut Naligiissitaanermut

Naalackersuisusaaq siunnersuutininik maanna
tamanut saqqummiunneqarsimasunik
saqqummiivigineqarumaarpoq. Kalaallit Nunaata
nalunaarusiani tulleg marsi 2025-mi
tunniutissavaa, ukiulli marluk qaangiuppata
killiffik pillugu nalunaarusiaq CEDAW-mi
ataatsimiititaliamut tunniutissallugu.

13 Nunatsinni Nakorsaaneqarfik

13.1 Nordcan

Kalaallit Nunaat kræftimik nappaatinik nakkutilliinermi nalunaarsuinermilu Nunani Avannarlerni suleqatigiiffiusumi Nordcanimi 2014-imi ilaasortanngorpoq. Tamanna nunatsinni nappaatip kræftip atugaanera pillugu paasissutissat Nunani Avannarlerni paasissutissaanut assersuunneqarsinnaanissaanut periarfissiivoq. Tamatum kingorna Nunatsinni Nakorsaaneqarfik paasissutissanik tunioraajuarpog.

13.2 FN-ip ataani nunat tamalaat akornanni peqqinnissaq pillugu suliniaqatigiiffik WHO (World Health Organization)

Kalaallit Nunaat sakiilluutit TB-ip akiorniarneqarnerani WHO-mik sivisuumik suleqateqarpoq. Nappaat TB akiorniarlugu maanna iliuusissatut siunniussani WHO peqataavoq. Nunatta maanna WHO-ip naatsorsueqqissaarnermi kisitsisaataani immikkut takuneqarsinnaanera TB-lu pillugu naqitanik saqqummiussisarneq suleqatigiinnerup nassataraattaaq.

13.3 Nunani avannarlerni peqqinnissakkut sullissisut

Isumaginninnermut peqqinnissamullu tunngatillugu, 2018-imi Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup Peqqissutsimullu Naalakkersuisoqarfiup ilanngussaqaareneranni, Nunani Avannarlerni peqqinnissaqarfimmi

taamatullu uumasuuteqarnermi inuussutissalerinermilu sulisuni aalajangersimasuni, ataatsimoorluni sulisoqarnissamik isumaqatigiissutip (Arjeplog) allannguuteqartinneqarnissaa, Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit akuersissutigaat. Isumaqatigiissut naapertorlugu Nunat Avannarliit kiisalu Kalaallit Nunaata, Savalimmiut Ålandillu akunnerminni inuussutissarsiornikkut piginnaasat akuerineqarnissaannik pisinnaatitaaffeqarput. Tamanna ilaatigut peqqissaasut nunatsinni ilinniarsimasut Nunani Avannarlerni allani sulisinnaatitaanermut uppersarsaammik pissarsiaannaanerisa ingerlaannarnissaanik isumaqarpoq.

13.4 Sammisat allat

Nunani Avannarlerni innuttaasut peqqissusaat pillugu naatsorsueqqissaarnermi ataatsimiititaliaq (NOMESCO) aqqjissuussaannikkut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa ataanni inissisimavoq. Nunani Avannarlerni peqqinnissamut isumaginninnermullu tunngatillugu paasissutissat imminnut assersuunneqarsinnaanissaasa suliniutaanissaa, paasissutissanik tamatumunnga tunngasunik katersinissaq, kiisalu naatsorsueqqissaarnermi kisitsisinik saqqummiussinissaq taakkulu tamaginnut atugassiissutiginissaat suliassaapput. Taamaalilluni innuttaasut peqqissusaat pillugu naatsorsueqqissaarnermi kisitsisit nunatsinnut tunngasut NOMESCO-ip nittartagaa aqqutigalugu pissarsiaassaapput. Nunatsinni Nakorsaaneqarfik 2020-imi paasissutissatigut allatigullu suleqataanikkut peqataavortaaq.

14 Ineqarnermut, Attaveqaqatigiinnermut, Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik

14.1 Mittarfiit nutaat

Nuummi mittarfiliassaq suliarineqaleruttorpoq, pilersaarutillu malillugit 2023-mi naammassissangatinneqarluni. Ilulissani mittarfiliassaq aamma aallartinneqareerpoq, COVID-19-inili patsisaalluni ukiumik ataatsimik kingusinaassangatinneqarluni 2024-mi naammassissangatinneqarpoq.

Naatsorsuutigisamit akit qaffasinnerunerinik patsiseqartumik, Qaqortumi mittarfissaq kinguaattooqqavoq.

Mittarfittaassani periarfissat tamakkiisumik atorluarneqarnissat angujumallugu, Kalaallit Nunaannilu inuiaqatigiinnut annerpaamik iluaqutaasinnaaqullugit, mittarfittaassat Kalaallit Airports A/S-ip nunarsuup sinneranut saqqummiullugit aallartereerpai.

14.2 Kalaallit Nunaat qulaallugu silaannartaq

Kalaallit Nunaat qulaallugu silaannartaq (19.500 fod sinnerlugu) qutsinnerusoq akisussaaffigineqalissaguni, aqquusaagassat arlaqarput.

Siullertut Danmark-ip Canada-p Island-illu naalagaaffiitut isumaqatigiissutai atorunnaarsinneqassapput. Silaannartamik nakkutilliinnermut, attaveqaqatigiinnermut, timmisartuussinernullu silasiornermut tunngatillugu aningaasalersuinissami ilaatigut sinaakkutaallutik ICAO Joint Finance-nimik taaneqartartunut eqquisinnaallutik, naalagaaffiitut isumaqatigiissutit atorunnaarsinneqarneri tulliulluni ikaarsaarfeqassaaq.

Ineqarnermut Attaveqaqatigiinnermut Naalakkersuisoqarfimmit kiisalu Assartuussinermut Ineqarnermullu Ministeriaqarfimmit, Illersornissamut Ministeriaqarfimmit kiisalu Silap pissusaanut, Nukissiuutinut Pilersuinnermullu Ministeriaqarfimmit sinniisulerlugu suleqatigiissitaq Canada-mi Island-imilu oqartussanik 2019-imi ataatsimeeqateqarpoq. Naalagaaffiitut isumaqatigiissutit atorunnaarsinneqassappata, silaannartamillu aqutsinerup tiguneqarnera aningaasaqarnikkut qanoq naleqassanersoq misissorneqarpoq, siullertut Danmark-imut. Tassunga atatillugu allannguisoqassappat sutigut sanaartornissami aningaasalersuisoqassanersoq, aallarniutaasumillu suut aningaasartuutigineqassanersut misissorneqarpoq.

Qulaajaaneq 2021-mi naammassissangatineqarpoq. Silaannartamik aqutsineq, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut iluaqutissanngorlugu, sapinngisamik Kalaallit Nunaannit isumagineqassasoq siunertarineqarpoq.

15 Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik

15.1 Nunani tamalaani naliliinerit nutarterneqarneri NATNIPN 2019 & 2020-mi eqqaaneqartutut

Kalaallit Nunaat akileraartarnikkut inatsisitigut oqartussatut namminersortutut nunani tamalaani akileraartarnikkut suleqatigiinnermut ilaavoq, tassa akileraarutininik akiliinngitsoortarnermik akiuinnermik aamma akileraarutikinnerusunut nuuttarnerit pitsaaliornissaannik suliaqartartunut ilaavoq. Ukiuni kingulliunerusuni nunani tamalaani akileraartarnikkut ingerlatsiviit akileraartarneq pillugu inatsisiliornerup aamma akileraartarneq pillugu paasissutissanik imaluunniit inatsisitigut oqartussaaffiit akornanni aningaasatigut kontuni paarlaasseqatigiittarnerup iluini nunani tamalaani malittarisassanik aalajangersaasoqarnissaa isumaqatigiissutigisimavaat.

Kalaallit Nunaat suleqatigiinnissamut aamma suleqatigisanik naliliinerit pingasut ingerlannissaannut pisussaaffeqarpoq 1) noqqaasoqarneratigut akileraartarnermi paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq(EOIR), 2) aningaasatigut paasissutissanik ingerlaannartumik paarlaasseqatigiinneq(AEOI) aamma 3) nunap akileraartarnikkut tunngaviinik illersuinnermik aamma akileraartarnikkut tunngaviup millisarnerata unitsinnissaanik qulakkeerinnittut inatsisit suleriaatsillu assigiissarneri atulersinnerilu (BEPS). Nunarsuaq tamakkerlugu Covid-19-imik pisut pissutigalugit OECD-p tungaanit EOIR pillugu (allallu) suliamik immikkut ilisimasalittut nunatsinni naliliinissaa 2022-mi ukiup sisamararterutaasa siulliannut kinguartinnissaa toqqarneqarpoq.

EOIR pillugu naliliinerimut atatillugu suliffeqarfiit inuussutissarsiornerlu pillugit inatsisit nutarterneqarnissaat siunertaralugu Kalaallit

Nunaat 2018, 2019 aamma 2020-mi Danmarkimut saaffiginnissimavoq, taamaalilluni ingerlatseqatigiiffiit allallu inatsisitigut pisinnaatitaasut pisussaataasullu piginnittuitik pillugit paasissutissanik nalunaarsuisussaallutik. Ingerlatseqatigiiffiit pillugit inatsit annertooujussuummat aammalu suliaasaqarfiup 2022-mi salliutinnissaanut periarfissaqarsimangimmat tamatuma 2020-mi ukiup sisamararterutaasa siulliat nallertinnagu angumerinissaanut ajoraluartumik periarfissaqanngilaq.

Aningaasaqarnikkut paasissutissanik ingerlaannartumik paarlaasseqatigiinneq pillugu naliliineq 2019-ip naalernerani aallartinneqarpoq. OECD Kalaallit Nunaata atulersitsineranut paasissutissanillu paarlaasseqatigiittarneranut 2020-mi oqaaseqaateqarpoq, tamatumani Kalaallit Nunaanni pitsaasumik nalilerneqarluni. Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfiup maannakkut malittarisassani amigaatit ataasiakkaat maluginiarpai, taakkulu isumaginiarsaralugit. Aningaasalersuinikkut paasissutissanik ingerlaannartumik avitseqatigiittarnerup atuutsinneqalernerata allaffissornertaanut atatillugu Kalaallit Nunaata 2021-p ingerlanerani nalilerneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Maanna allaffissornermi amigaatit ataasiakkaat Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmit maluginiarneqalersimapput aammalu naliliisoqannginnerani Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik peqatigalugu taakku aqqiiviginiarlugit. Taamaangippat OECD-p tamatumunnga oqaaseqaateqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

OECD-p ataani suliniaqatigiiffiusumi Inclusive Framework on BEPS-ip nalilersuinerit ingerlatai tassaapput ukiukkaartumik naliliisarnerit, Kalaallillu Nunaat eqqarsaatigalugu 2020-ip aallartinnerani aallartinneqarlutik. Kalaallit

Nunaat 2020-p aallartinnerani siullermeertumik nalilerneqarpoq. Sulianik naliliinerit siullersarigaat eqqarsaatigissagaanni Kalaallit Nunaat pitsaangaatsiartunik oqaaseqaateqarfigineqarpoq, taamaattorli sammisaqarpoq assersuutigalugu nunamit nunamut nalunaarusiortut ittunik, tamatumani 2021-mi tullianik naliliisoqarnissaata tungaanut Kalaallit Nunaat atuutsitsilerlunilu allannguisariaqarluni.

Marloriaammik akileraarusiisarneq pillugu isumaqatigiissut nunanut allanut attaveqarnermi Savalimmiunut isumaqatigiissut Kalaallit Nunaata 2020-mi isumaqatigiinniutigeqqippaa, taamaalilluni taanna minnerpaamik inissisimaffissanik eqquutsitseqqullugu. Aammattaaq minnerpaamik inissisimaffissaq naapertorlugu nutarterinissaq siunertarlugu marloriaammik akileraarusuisarneq pillugu suleqatigisat allat isumaqatigiissutinik isumaqatiginninniuteqaqqinnissap aallartinneqarnissaa kissaatigissagaat Kalaallit Nunaannit naatsorsuutigineqarpoq.

15.2 Sullississutit digitaliusut il.il. akileraaruserneqarnerat

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup 2019-imiilli Inclusive Framework on BEPS-imi sulineq malinnaaffigaa, tamatumani ilaatigut sullississutit digitaliusut nutaamik akileraaruserneqarnissaannik suliaq ingerlanneqarluni. Suliaq 2020-p ingerlanerani sukarsuaq 1 aamma sukarsuaq 2-mi saqqummiunneqarpoq.

Paasiuminartumik nassuiarlugu sukarsuaq 1-ip nassatarissavaa nunat nioqqutissanik sullississutinilluunniit tunisiviisut nunani tamalaani ingerlatseqatigiiffiit aalajangersimanagerusut ilaasa akileraarusernissaannut pisinnaatitaalissammata.

Akileraarusersuineq akileraartarnikkut tunngavissaq immikkut ittoq nutaaq tunngavigalugu pissaq, tamatumani ingerlatseqatigiiffik nittarsaassinnermut, siammarterinerimut il.il. aningaasartuutit ilaannut ilanngaassinissaminut ilaatigut periarfissaqalissalluni. Isumaqatigiinnginnerit inatsisitigut oqartussaaffiit assigiinngitsut akornanni aammalu ingerlatseqatigiiffiit aammalu inatsisitigut oqartussaaffiit ataasiakkaat nunallu akornanni pinngorsinnaasutut naatsorsuutigineqartut iliuseqarfiginiarlugit nunani tamalaani aaqqiagiinngissutinik isumaqatigiissitsiniarfimmu assingusumik aaqqiissuteqartoqarnissaa siunniunneqarpoq. Iluserititat aningaasallu naatsorsorneri takisoorujussuullutillu tekniskiusorujussuupput aammalu suli inaarutaasumik aalajangersarneqarnatik. Aammattaaq minnerpaamik akileraartarnerni ujartuisarnerit kingunerisartagaat pitsaanngitsut pinngitsoortinniarlugit nunani tamalaani ingerlatseqatigiiffinnik minnerpaamik ataatsimut akileraarutaasussamut siunnersuut (sukarsuaq 2) sulissutigineqarpoq. Sukarsuaq 2-mi siunnersuut naatsumik ima nassuiarneqarsinnaavoq, ingerlatseqatigiiffissuit nunarsuaq tamakkerlugu ukiumoortumik 750 mio. eurot (5,6 mia. kr.-it missaat – aningaasaat killissaat inaarutaasumik suli aalajangerneqanngilaq) sinnerlugit kaaviiartitalit ilaatinneqartut. Akileraarutit minnerpaaffissaannik atuutsitsisoqalissaaq. Minnerpaaffissaq suli aalajangerneqanngilaq, isumaqatigiinniarnernili manna tikillugu 12,5 % aallaavigineqarpoq. Akileraarutitigut tunngavik nutaaq ataatsimut nassuiarneqartoq tunngavigalugu akileraarut naatsorsorneqassaaq. Inatsisitigut oqartussaaffimmi ataatsimi arlalinniluunniit ingerlatseqatigiiffik akileraarutit minnerpaaffissaanit annikinnerusumik akiliisarpat nunat allat ingerlatseqatigiiffiup ingerlatsiffigisai akileraarutit minnerpaaffissaa angullugu akileraarusiisnaapput.

2020-p qiteqqunnerani OECD-p suliani unitsikkallarpaa 2021-p qiteqqunnissaanut killilerlugu.

15.3 CRS & FATCA paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq

Global Forum akileraartarnermi paasissutissanik paarlaasseqatigiinnermi ikiuuttarpoq, taamaattumillu Kalaallit Nunaannut suleqatigiinnermut pingaaruteqarluni. Akileraartarnermut paasissutissanik aamma aningaasaqarnikkut kontut pillugit paasissutissanik arlalissuarnik Kalaallit Nunaat paarlaasseqatigiittarpoq. Aningaasaqarnikkut kontut pillugit paasissutissat ukiumut ataasiarluni ingerlaannartumik pisarput, aamma USA-mi 74 (FATCA) aamma nunani allani peqatigiilluni paarlaasseqatigiinnissamut isumaqatigiisummik atsiorsimasuni (CRS) agguarneqarsimallutik.

Kalaallit Nunaat 2019-imi Kalaallit Nunaanni aningaaserivinni inuit kontullit pillugit nunanut 26-nut CRS paasissutissanik nassiussimavoq. Ukiup siulianut sanilliullugu nunat 6-inik amerlanerupput, inuillu Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartut, kisiannili Kalaallit Nunaata avataani aningaaserivimmi kontoqartut pillugit nunanit 39-nit paasissutissanik tiguisoqarsimalluni, taakkulu ukiup siulianut sanilliullugu nunanit 11-nik ikinnerullutik. Ukiut pingajussaat Kalaallit Nunaat CRS paasissutissanik paarlaasseqatigiippoq kisitsisaagallartullu takutillugu kontut aamma paarlaasseqatigiinni oqartussaamut amerlassusii qaffariarsimasut, nunanilli allanit paasissutissat tiguneqartut annikilleriarujussuarsimallutik. Nunat nassiussiffigisartakkatta amerleriarnernut pissutaasinnaavoq nunanit allaneersut Kalaallit Nunaannut nunassittartut aammalu nunani tamalaani aningaaserivinni kontunik pilersitsisartut amerlassusiat, kiisalu aningaaseriviit sullitaminnit uppersaatnik

namminneq arriitsumik pissarsiartuaarnerat piginnittuinnillu kinaassusersinerat. Inatsisitigut oqartussaaffiit Kalaallit Nunaannut paasissutissanik nassitsisimasut ikileriarnernut pissutaasinnaavoq inatsisitigut oqartussaaffiit allat aningaaserivii toqqortasivimminni torersaarnert aammalu paasissutissat attuumassuteqartuinnaat ilaatilerlugit periutsiminnik allannguinerat. Toqqortaatit 2019-imeersut misissornerinut atatillugu Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit oqaatigineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaat inuit Kalaallit Nunaannut attuumassuteqanngitsut pillugit paasissutissanik amerlasuunik pissarsisimasoq, taakku assersuutigalugu "Greenland Drive xxx, i Shanghai"-mi najugaqarnertik imaluunniit Greenlandimik kinguliaqarnertik kisiisa pissutigalugit ilanngunneqarsimallutik.

15.4 Brexit – Avammut tunisinermut sunniutaasinnaasoq – Aalisarneq pillugu isumaqatigiissut pillugu UK-mik isumaqateqarnermik nalunaarut

Det Forenede Kongerige aamma Nordirland (United Kingdom, UK) ulloq 31. januar 2020-mi EU-mi pisortatigoortumik ilaasortaajunnaarput. Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata 2020-mi suliassaasa pingaarnerit ilaat tassaasimavoq Kalaallit Nunaata UK-llu akornanni niueqatigiinnissamik isumaqatigiissutissamut Brexitip kingorna atuuttussamut missingiummik suliaqarneq. Suliaq Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik qanimut suleqatigalugu ingerlanneqarpoq. 2020-mi Kalaallit Nunaata raajat uutat qalipaajakkallu avammut tunisaasa nalingata tamarmiusup 43 %-iat UK-mut tunineqarput. 2020-mi Kalaallit Nunaata aalisakkat avammut tunisaasa nalingata tamarmiusup 13%-iat UK-mut tunineqarput. Taamaattumik Kalaallit Nunaata aalisakkanik tunisassiaannut UK niuerfittut pingaarutilerujussuavoq. Niuerneq pillugu isumaqatigiissutip suliarineqarnerani killiffik tassaavoq Kalaallit

Nunaata tungaanit niuorneq pillugu isumaqatigiissutissamut missingiut UK-mi niuernermit ministeriaqarfimmut 2020-p naanerani nassiuqqarmat. Taanna danskit inuussutissanut umiarsuarmillu angallannermit suliasaqqarfinni, pingaartumik aalisakkanik tunisassianik niuorneq pillugu isumaqatigiissummut atatillugu suliasaqqarfittut susassaqqarfiusuni, akisussaaffeqarfiata ataani immikkut isumaqatigiissummik ilassuserneqassaaq. Isumaqatigiissutip inissillugu inaarutaasumik isumaqatigiinniutigineqarnissaata tungaanut UK-mi naalakkersuisut aqqissuussaagallartumik akuersissuteqarput, taanna aalisakkanik tunisassianik Kalaallit Nunaanneersunik UK-mut eqqussuinerup allanngunnginnissaanik akitsuusigaannginnissaanillu qulakkeeriniartussaalluni. Aqqissuussinerulli taassuma Kalaallit Nunaata UK-mik niueqateqarnerata ilarujussua unioraa aallaqqaammulli paasineqarpoq aammalu aqqissuussinerugallartuq iluarsiniarlugu maannakkorpiaq suleqatigiittoqarluni, taamaalilluni Kalaallit Nunaanni tunisassiat amerlanersaat UK-mut akitsuutitaqanngitsumik eqqussorneqarsinnaanerata tassunga ilaatinneqarsinnaaqqullugu. UK-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni niuorneq pillugu ataavartumik isumaqatigiissutip inaarutaasumik isumaqatigiissutaasup atuutlernissaata tungaanut aqqissuussineq atuutissasooq siunertaavoq. Nunat akornanni niuorneq pillugu isumaqatigiissutissaq pillugu pisortatigoortumik isumaqatigiinniarnert sulii aallartinneqanngillat, 2021-imili kingusinnerusukkut aallartinneqarnissaat naatsorsuutigineqarluni.

Kalaallit Nunaat aamma UK 2020-p ingerlanerani *"Aftalememorandum om øget samarbejde på fiskeriområdet"* (aalisarnermut tunngasut pillugit suleqatigiinnerunissaq pillugu isumaqatigiissut) isumaqatigiinniutigineqarpoq, tassani UK-p EU-mit ilaasortaajunnaarnerata kingorna nunat

marluk akornanni suleqatigiittoqarsinnaaneranut tunngavissioruqarluni. Siusinnerusukkut UK-p aalisarnermut politikia EU-p aalisarnermut politikianut tamarmut ilaasimavoq aammalu UK-p Brexitip kingunerisaanik aalisarnermut nammineq politikini maanna ineriartortillugu.

Isumaqatigiinniarnert Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqqarfiup aammalu Nunanut Allanut Naalakkersuisoqqarfiup akornanni suleqatigiittoqarneratigut ingerlanneqarput.

Isumaqatigiissummi aalajangersarneqarpoq ukiumoortumik aalisarneq pillugu oqaloqatigiittoqartassasooq, tamatumani illuatungeriit aalisarnermik aqutsineq, ilisimatusarneq nakkutilliinerlu pillugit suleqatigiinnermik ineriartortitsinissamut periarfissaqqarlutik aammalu aalisarnermik inuussutissarsiutit attuumassuteqartut suleqatigiinnermik ineriartortitsinermik aamma periarfissinneqarlutik. Aalisarneq pillugu oqaloqatigiinneq siulleq 2021-p ingerlanerani ingerlanneqassaaq, tamatumani Kalaallit Nunaat qaaqqusisuussalluni.

16 Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfiup, taassumalu ataaniittup oqartussaaffeqarfiup Aatsitassanut Aqutsisoqarfiup qitiunerpaatut suliassaa tassaavoq, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorsinnaanermut periarfissat aqussallugillu ineriartortissallugit. Suliassap imarai, nunani allani aningaasaliisartut nunatsinnut pileritsatsissallugit, piujuaannartitsisumillu aatsitassarsiornerup ineriartortinnissaanut ilapittuissalluni. Suliassaq tamanna inatsisitigut, paasisitsiniaanernik suliatigut, nunap sananeqaataanik ilisimatusaatinik suliniutitigut aammalu pilerisaarusiornermik aqutsinikkut isumagineqassaaq, taamaaliornikkullu aatsitassarsioqatigiiffinnut aningaasaliiffigerusunnartut killissarititit pilersinneqassallutik. Ingerlatat aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut siuarsarnissaat anguniagaralugu, taamaattoq, pisariaqangitsumik issittumi avatangiisigut immikkuullarissut akornguserneqannginnissaat qulakkeerniarlugu, aatsitassanut suliassaqarfimmi inatsisit aqunneqarput.

16.1 Aatsitassanut suliassaqarfimmi ineriartorneq

Nunarsuarmioqatigiittut isigalugu, nualluussuup COVID-19'ip siaruaannera pissutaalluni 2020-mi aatsitassanut suliassaqarfimmi ineriartorneq unamminiagassaqsarimavoq. Tunillaassuunnerup siaruaannerata angalaniarnernut sukatingaasumik killilersuisoqarnera, ilaatillugit Kalaallit Nunaannut angalaniarnermut killilersuutit sukatickat, nassatarisimavai. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut suliassaqarfimmi ineriartorneq, ingerlatseqatigiiffiit arlallit 2020-mi aatsitassarsiorfissanik suliaqarnissaminnik pilersaarutigisimasaraluaminnik taamaatitsigallartariaqalersimanerannik,

amerlasuutigut killiligaasimavoq. COVID-19'ip ingerlatseqatigiiffinnik unamminiagassiunera illuatungilerniarlugu, Naalackersuisut suliniutinik oqilisaataasussanik arlalinnik akuersissuteqarsimapput. Tamakkuninnga unamminiagassaqaralarlutik, Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik aamma Aatsitassanik Aqutsisoqarfik, aatsitassanik misissuinissamut soqutiginninnerup annertusineranik misigisaqsarimapput, 2020-milu aatsitassarsior-nissamut misissuinissamut akuersissutinik 17-inik nutaanik atulersitsisimallutik aammalu aatsitassarsior-nissamut misissuinissamut akuersissutit 72-iusimallutik.

Maannangaaq piiaanissamut akuersissutinik 7-nik tunniussisoqarsimavoq, taakkunanngalu marluk tunisassiornermik aallartitaqsarimallutik. Taakku tassaapput Greenland Ruby A/S aamma Hudson Greenland A/S.

2016-imi Greenland Ruby A/S-ip, Kalaallit Nunaata kujataata kitaani Qeqertarsuatsiaat eqqaani piiaanissamut akuersissut True North Gems Greenland A/S-imiit tiguaa. Greenland Ruby, norskit suliffeqarfissuaannit LNS-imit pigineqarpoq. Akuersissut tunngavigalugu ingerlatseqatigiiffik rubininik aamma safirininik aappaluttunik qaamasunik piiaanissamut piginnaatitaaffilerneqarpoq. 2017-imi piiaaneq aallartinneqarpoq, ukiullu tulliani ingerlatseqatigiiffik rubininik aamma safirininik aappaluttunik qaamasunik tuniniaanermik aallartitsivoq. Ingerlatseqatigiiffik 2019-imi Nuummi najukkami tuniniaanissamut pisiniarfimmik pilersitsivoq.

Kalaallit Nunaata kitaani Kangerlussuup qanittuani anorthosit-imik piiaanikkut atorluanaanissamut akuersissummik 2015-imi Hudson Greenland A/S-i pissarsivoq. Ingerlatseqatigiiffik piginnittuusooq Hudson

Resources Ltd, Canadami Vancouverimi qullersaqarfeqarpoq. Anorthosit-imik umiarsuakkt assartuineq aammalu avammut nioqqutiginninneq siulleq, 2019-imi august-imi ingerlanneqarpoq, ingerlatseqatigiiffiullu tunisassiornermini suleriaaseq pitsaanerpaaffissiorniarlugu kiisalu tunisassiaminik pisiortortartunik aalajangersimasunik qulakkeerinissani sulissutigaa.

Australiamiut ingerlatseqatigiiffiat Ironbark A/S-i 2016-imi Kalaallit Nunaata avannaarsuata kangiani Citronen Fjord-ip eqqaani zink-imik aamma aqerlumik atorluannissamut akuersissummik pissarsivoq. 2020-imi ingerlatseqatigiiffiup piaanermut pilersaarusi misissornissaa pitsaanerpaaffissiornissaalu kiisalu aningaassaliisinnaasunik pisariaqartunik pilerisaarinissaq ukkataraa. Ingerlatseqatigiiffik Perth-imi angerlarsimaffeqarpoq.

Nalunaq A/S-i ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaata kujataata kitaani guld-imik piaanermik atorluannissamut akuersissutaatini atorlugu aatsitassarsiornissamut misissuinerinik ingerlataqarsimavoq. Nalunaq A/S-i Canada-mi nalunaarsugaasumit ingerlatseqatigiiffimmit AEX Gold Inc.-imit pigineqarpoq. 2019-imi aatsitassanik misissuinerinik ingerlatitseqqiinerup, aatsitassaqqarfiup ilisimaneqartup annertusineranik nassataqarpoq, misissueqqissaarnerni ukkatarisassanik nutaanik toqqaanissamut periarfissaqalersillugu. Tamatuma saniatigut, piiaaqqilernissamut piareersaanermut atatillugu ingerlatseqatigiiffik sanaartornermut suliassat pillugit pilersaarusiornerminik ingerlatitseqqissimavoq. Aatsitassamik piaanernit aallartinnissaat pillugu ingerlatseqatigiiffiup qinnuteqarneranut atatillugu december 2020-imi januar 2021-imit pisortatigoortumik tusarniaasoqarpoq. 2018-imi London Mining Greenland A/S-i

pilersaarusi aamma piaanissamut- aamma matusinissamut pilersaarummut Naalackersuisunit akuersissummik pinissamut piffissaligaanermut sivitsuinerinik tunineqarpoq. Kalaallit Nunaata kitaani saviminissamik piaanissamut akuersissummik 2013/31-imit maannakkuugallartoq London Mining A/S-i ingerlataqanngikkallarpoq. London Mining Greenland A/S-imi piginneqatigiissutit annertunersaat Luckford View Limited-imit, Hong Kong-imi nalunaarsugaasumit, pigineqarput.

Dundas Titanium A/S-i december 2020-imi piaanissamut akuersissummik nalunaarfigineqarnerinik pissarsivoq. Akuersissut, sioqqani titaniummitalinnik aatsitassanik ilaqarpoq. Dundas Titanium-ip tunulequtaa ingerlatseqatigiiffik piginnittuusoq, Tuluit Nunaanni nalunaarsugaasoq, tassaavoq Bluejay Mining Plc. Suliniummut, piaanissamut- aamma matusinissamut akuersissut, tullinnguutinneqarpoq. Tamatuma kingorna sanaartornerinik ingerlatat sanaartornerinik aallartittoqarsinnaanissaa sioqqullugu akuerineqassapput.

TANBREEZ Mining Greenland A/S-i august 2020-imi piaanissamut akuersissummik pissarsivoq. Akuersissut, eudialyt-imi nassaassaasuninik, nunap sananeqaataanik saviminissanik qaqtutigoortunik ilaqarpoq. Suliniummut, piaanissamut- aamma matusinissamut pilersaarummut akuersissut, tullinnguuppoq. Tamatuma kingorna, sanaartorneq aallartinneqartinnagu, sanaartornerinik ingerlatassat tamarnik akuersissutigineqaqqaassapput.

Annikitsumik aatsitassarsiornissamik susassaqqarfimmi 2020-imi akuersissutinik 11-nik nalunaarutiginnittoqarsimavoq, aammalu katillutik amerlassusaat 47-uupput. Annikitsumik aatsitassarsiornermut pisinnaatitaaffimmik pigisaqartut, piaanermik aammalu ujaqqat

pinnerasaariarinnissaannik kiisalu ujarassiornermik takornariartitsineramik ukkataqarput.

16.2 Kalaallit Nunaata Aatsitassanut periusissiaa

2020-imi Naalackersuisut, Kalaallit Nunaata Aatsitassanut periusissiaa, akuersissutigaa. Periusissiaq, suliniuteqarfiusussat suliassa qarfiit tamarmik immikkut piviusunik anguniakkanik aammalu suliniutinik, periusissiamut piffissarititaasup iluani atuutilersinneqartussanik imaqartumik, suliniuteqarfiusussanik suliassa qarfinnik tallimanik imaqarpoq. Suliniuteqarfiusussanik suliassa qarfinnik taakkuninnga, aatsitassarsioqatigiiffinnut atugassarititaasut pissutsit pitsanngorsarnerisigut tamatumunngalu peqatigitillugu suliffissaqartitsinerunermik, isertitatigut aammalu ilisimasanik annertusaanikkut suliniutinik tamakkuninnga Kalaallit Nunaannut sapinngisamik annertunerpaamik iluaqutissarsiffigitillugu, aatsitassarsiornermik suliffissuaqarneq nukittorsassallugu anguniagaavoq. Suliniuteqarfiusussat suliassa qarfiit taakku tassaapput: 1. Ujarassiornikkut ilisimasanik annertusaaneq, 2. Sunniuteqarluartumik, naatsorsoruminartumik aammalu isertuinngitsumik oqartussaasunit sullissineq, 3. Aatsitassarsiornermik misissuinermit piaanermut piuminarsagaasumik ingerlariaqqittarnissaq, 4. Aatsitassarsiornermik suliassa qarfiup nungusaataannngitsumik ineriartortinneqarnera kiisalu 5. Unammilleqatigiinnermut ajoqutaannngitsumik akileraartarnermut- aamma tunisaqassusermut naleqqiullugu akiliuteqartarnermut (Royalty-mik) aqqissuussineq.

16.3 Pilerisaarinermut pilerisaarusiorneq aamma paasissutissat

Kalaallit Nunaata paasissutissiivimmik sinniisuutitaqarfisaanik, aammalu Namminersorlutik Oqartussat sinniisuutitaannit

aqqissuunneqartunik, misissuinnissamut- aamma aatsitassarsiornermik ingerlatseqatigiiffinnik ataatsimiititsinertalinnik, nunani tamalaani tuniniaanissamut pilerisaarinermik aqqissuussinernut arlalinnut ukiut tamaasa Kalaallit Nunaat peqataasarpog. 2020-imi Vancouver-imi Roundup-eqarnerani aamma Toronto-mi PDAC-mut Kalaallit Nunaat sinniisuutitaqarpoq. Toronto-mi PDCA-mik aatsitassanut takutitsivimmi, tamatumunngalu attuumassutilimmi 'Kalaallit Nunaannut tunngatinneqartumi ullorsiornermi' Aatsitassanut Naalackersuisoq peqataavoq. PDAC-ip ingerlanerani Aatsitassanut Naalackersuisoq, misissuineramik- aamma aatsitassarsiornermik ingerlatseqatigiiffinnik arlalinnik ataatsimeeqateqartarpoq.

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfimmi Ujarassiornermut Immikkoortorta qarfiup annertuumik qarasaasiakkut paasissutissa qarfiup ineriartortinneqarnissaa aammalu paasissutissat pissarsiareriaannaanissaasa pitsaanerpaaffissiuunneqarnissaat ukkataraa. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik misissuinnissanut aningaasaleerusussuseqalersitsinissamik tamanna siunertaqarpoq. 2019-imi qarasaasiakkut paasissutissaasive qarfiit ujarlerfissialiunneqarput allatullu ilusilersugaalerlutik, aamma qarasaasiami paasissutissanut periutsumik nutaamik suliartoqarpoq. 2020-imi qarasaasiakkut paasissutissaasive qarfinnik nutaanik pilersitsiortornermik suliaq annertusarneqarpoq. Taamatuttaaq Aatsitassanut Naalackersuisoqarfimmi Ujarassiornermut Immikkoortorta qarfiup, ilaatillugit pingasunik nunap assinganut annertunerusunik ikkussuussinini, ujarassiornermik paasissutissanik nutaanik pilersitsiortornini nangiinnarpa.

1:100.000-imut naleqqiussisumik

ujarassiornermut nunap assinganik ersarissumik nutaamik sananissamik siunertalimmik Maniitsup eqqaani ujarassiornermik nunap assinganik suliani Ujarassiornermut Immikkoortorta qarfiup 2020-imi nangippaa. Ujaqqat sannaat pillugit 2020-imi ilisimatuussutsikkut ilanngutassianik sisamanik maannangaaq tamanut saqqummiussisoqarpoq. Ujarassiornermik aammalu Maniitsup eqqaani aatsitassanik peqassutsinik pilersoqartarneranik paasinninnermi annertuumik siuariarnermik suliaq kinguneqarsimavoq. Suliaq 2021-ip ingerlanerani naammassiumaarpoq.

Aammattaq Kalaallit Nunaani Tunup avannaani Claving Ø-p eqqaani nunap assiliornermik pilersaarussiaq GEUS-i suleqatigalugu Ujarassiornermut Immikkoortorta qarfiup 2020-imi nangippaa. Ujarassiorneq pillugu nunap assinga 1:100.000-imut naleqqiussaq inernerussaaq. 2021-imi Hudson-ip Nunaa ilaatilerlugu nunap assiliorneq annertusineqassaaq.

2020-imi Upernaviup eqqaani nunap assiliorneq naammassisarneqarpoq, taamaalilluni ujarassiornermut nunap assingi marluk 1:100.000-imut naleqqiussat 2021-imi naammassillugit suliarineqassallutik. Pilersaarussiaq GEUS-ip aamma Ujarassiornermut Immikkoortorta qarfiup akornanni suleqatigiissutigalugu pilersaarussiaavoq.

16.4 Nunani tamalaani isumasioqatigiittarfinni peqataaneq

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik 2020-ip ingerlanerani ilisimatusarnermut tunngassuteqartuni assigiinngitsuni nunani tamalaani peqataasarsimavoq. Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik oqartussa qarfiit allat peqatigalugit, Issittumi allannguutininut annertuunut attuumassutilinnut, ilaatigut

inooqatigiinnermut, avatangiisinut tunngasunut aammalu aningaasaqarnermi ajornartorsiutaasunnut attuumassutilinnik misilittakkanik aamma ilisimasanik, avitseqateqartarsimavoq. Tamakku isumasioqatigiittarfiit aaqqiussuussallu, Aatsitassanut Naalackersuisoqarfiup, Kalaallit Nunaanni aatsitassanik suliffissuaqarnerup ineriartorteqqinnissaanut atugassarititaasut pitsaanerpaat pilersinnissaannut, tamatumunngalu peqatigitillugu sumiiffinni unamminiagassanik atugaqarnissanut iluaqutaasarsimallutik.

16.5 USAp Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfianik suleqateqarneq

2019-imi upernaami Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik aamma amerika-mi nunanut allanut naalackersuisoqarfik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiorput (MoU). Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummik, Kalaallit Nunaata aamma USA-p akornanni suleqatigiinnermik nukittorsaanissamik nangitsinissaq, siunertaavoq. Ilaatigut aningaasaliinernik siuarsaanikkut aammalu atortorissaarutinik siuarsaanikkut, suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik suliffissuaqarnermik ilaatigut nukittorsaanissamut aamma ineriartortitsinissamut peqataassaaq. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aallaavigalugu, amerikamiut naalackersuisa 2020-imi, Kalaallit Nunaanni pilersaarutinut, ilaatillugit aammattaq aatsitassarsiornermut pilersaarutinut, 83 mio. kr.-nit immikkoortinniarlugit aalajangiuppaat. Aatsitassanut Naalackersuisoqarfiup, amerikamiut nunanut allanut naalackersuisoqarfia suleqatigalugu pilersaarutit appasinnerusut arfineq pingasut makkuniingna,

(1) qarasaasiami paasissutissanik aqutsinermik,
(2) Kalaallit Nunaanni ujarassiornermik
misissuineramik aaqqissuussinermik, (3)
aatsitassanik suliassaqarfimmi inatsiseqarnermik
ineriartortitsinermik, (4) "aatsitassanik
minguitsunik" nioqquteqarnermik
misissueqqissaarnermik, (5) aatsitassanik
qaqutigoortunik, (6) ujarassiorluni asimi
misissuineramik, (7) nunap sananeqaataanik,
maligaasat takissusaannik
assigiinngitsorpassuarnik assiliissuteqarluni,
assilisanut malitseqartitsinermik sulineramik
aamma (8) sulianut piginnaanngorsaanernik
ilaqartut 2020-mi aallartippai.

17 Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik

17.1 NAFO

NAFO tassaavoq nunarsuup immikkoortuani naalagaaffiit akornanni aalisarnermik ingerlatsinermi suleqatigiiffik nunanit 13-init ilaasortaaffigineqartoq – imaluunniit isumaqatigiisummut peqataasut. Taakkulu makkuupput: Canada, Cuba, Danmark Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat sinnerlugit (DFG), EU, Frankrig St. Pierre et Miguelon sinnerlugu, Island, Japan, Norge, Rusland, Korea Kujalleq, Ukraine aamma USA.

Atlantikap Avannaata Kitaa aqqissuussami ilaavoq, tassanilu Kalaallit Nunaata Canada-llu akornanni imartaq ilaalluni. NAFO-p malittarisassaqtitsiviinut ilaapput Kalaallit Nunaata kimmukujammuk sineriaata, Canadap kangimut sineriaata aamma USA-p avannamut kangimut sineriaanni naalagaaffiit sineriallit killeqarfiisa 200 s¸mil-iniittut avataanniittut imartat. NAFO'p ingerlatsiviginnaasaanut ilaapput NAFO-p malittarisassaqarfiata iluani aalisakkat qaleruallillu suusinnaasut tamarmik ataasiakkaannguit minillugit soorlu kapisilik, taanna NASCO-mit malittarisassaqtinneqarluni. NAFO-p isumaqatigiisut naapertorlugu aalisakkanit isumalluutinik allanngutsaaliuineq pitsaanerpaamillu iluaquteqarneq qulakkiissavaa. NAFO aammattaaq isumaqatigiisuteqarfiusumut tamarmut biologinit siunnersuinermik ikiorsiisarpoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaata Kitaani aalisakkanut qalerualinnullu.

Kalaallit Nunaat NAFO-mi killilersuiffiusumi 3L-imi aamma Flemish Cap'ip eqqaani NAFO-mi 3M-imi raajarniarnissamut periarfissaqarpoq. Imartaq 3L peqassutsit inissisimaffiat pissutigalugu aalisarnermut matuneqarsimavoq, kisiannili imartaq 3M peqassutsip pitsanngoriarnera

pissutigalugu siullermeertumik ukiuni qulini aalisarnermut 2020-mi ammarneqarluni. Taamaalilluni Kalaallit Nunaat 3M-imi 2021-mi ulluni 129-imi aalisarsinnaatitaavoq. Taamaattorli malugineqassalluni peqassutsip suli sunnertiasuunera pissutigalugu ilisimatuussutsikkut siunnersuineq 5.448 tonsit anguneqarpata aalisarnek matuneqassammat.

NAFO-p ukiumoortumik ataatsimiinnera internetikkut ingerlanneqarpoq ullunilu 21.-25. september 2020-mi tamanna pilluni. Kalaallit Nunaat Savalimmiut peqatigalugit DFG aallartitaannut ilaavoq. 3M-imi raajarniarnermik aqutsinerup ullunit aalisarfiusuniit pisassiissutitut allanngortinnissaa pillugu ataatsimiiffiusartut akornanni ataatsimiinnissaq 2019-mi ukiumoortumik ataatsimiinnermi isumaqatigiisutaasimasoq covid-19 pissutigalugu piviusunngunngitsoorpoq 2021-imilu pisussanngorlugu isumaqatigiisutigineqarluni. Kiinarsilluni pisinnaanngippat taava internetikkut. Ukiumoortumik tullianik ataatsimiinnissamut siunnersuut saqqummiunneqassaaq.

Ukiumoortumik tulliani ataatsimiinnissaq Halifax-imi ulluni 20.-24. september 2021-mi ingerlanneqassaaq.

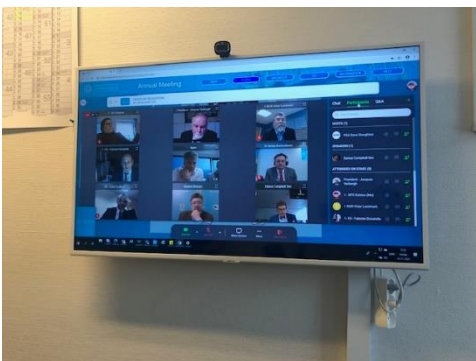
17.2 NEAFC

North East Atlantic Fisheries Commission (NEAFC) tassaavoq nunarsuup immikkoortuani naalagaaffiit akornanni aalisarnermik ingerlatsinermi suleqatigiiffik, NAFO-mut suleqatigiiffittut isigineqarsinnaasoq. NAFO-p Atlantikap avannamut kippasissortaa nakkutigisaraa, NEAFC-llu Atlantikap avannamut kangisissortaa nakkutigisaralugu. NEAFC arfinilinnik ilaasortaqarpoq - imaluunniit isumaqatigiisummi peqataasut illuatungeriinnik taaneqartut. Taakkulu tassaapput: Danmark Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat sinnerlugit

(DFG). EU, Island, Norge, Rusland aamma Tuluit Nunaat.

Kalaallit Nunaat pingaartumik Irmingerip imartaani suluppaakkat ikerinnarsiortut agguarneqarnerinut nakkutigineqarnerinullu ileqquusumik annertunerpaamik soqutiginnissimavoq. Naalagaaffiit sineriallit Kalaallit Nunaat, Island aamma Savalimmiut peqassutsip pitsaannginnera pissutigalugu Irmingerip imartaani suluppaagarniarnerup matuneqarnissaa pillugu NEAFC-mut siunnersuummik saqqummiussippot taannalu akuerineqarluni.

Kalaallit Nunaat aalisakkanik ataatsimoorussanik allanik aalisarpoq, soorlu avaleraasartuut, ammassassuit saarullernallu, Kalaallit Nunaata taakkuninnga soqutiginninnera alliartorsimalluni. Kalaallit Nunaat ukiaq 2016-imi avaleraasartuunut naalagaaffittut sinerialittut inissisimalerpoq. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaat naalagaaffinnut sinerialinnut allanut soorlu ukununnga EU-mut, Norgemut, Savalimmiunut aamma Islandimut naligititaalluni avaleraasartuunik pisortat ingerlatsinerannut peqataasinnaavoq. Brexit pissutigalugu 2021-mut siunissamilu avaleraasartuunik aalisarnissaq pillugu suli isumaqatigiissusiortoqanngilaq.

NEAFC-p ukiumoortumik video-kut november 2020-mi ataatsimiinnera.

Ammassassuit aamma saarulliusaat pillugit naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiinniarnernut Kalaallit Nunaat alaatsinaatsutut peqataasarpoq.

17.3 NASCO

NASCO nunat tamalaat akornanni aalisarnikkut suleqatigiiffiuvoq naalagaaffinnit 7-nit ilaasortaaffigineqartoq (Canada, Savalimmiut Kalaallillu Nunaat sinnerlugit Danmark, EU, Norge, Rusland aamma USA). Isumaqatigiissummi kapisileqatigiit Atlantikup Avannaaniittut pineqarput. NASCO Siunnersuisoqatigiinnut ikiuppoq tassungalu ilanngullugit nunarsuup immikkoortuni ataatsimiititaliat pingasut: Atlantikup Avannaata Kangiani Kommissioni (EU, Savalimmiut sinnerlugu Danmark, Island, Norge aamma Rusland), North American Commissionimut (Canada aamma USA) aamma West Greenland Commission (Kalaallit Nunaata Kitaani kommissioni), (Canada, EU, USA Danmark-ilu Kalaallit Nunaat sinnerlugu).

NASCO-p siunertaraa kapisillit piujuartinnissaasa, kapisileqassutsip pilerseqqinneqarnissaata kapisillillu amerlisarneqarnissaasa siuarsarnissaat, kiisalu kapisileqassuseq pillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissiisarnernup peqassutsillu nalilersoqqissaarneqarnissaata siuarsarnissaat. Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneq tunngavigalugu inuussutissarsiutigalugu kapisilinniarsinnaanini atuutsittuassallugu pisinnaatitaaffia Kalaallit Nunaata NASCO-mi sulissutigaa.

Amerikap Avannaani Europamilu kuunni kapisillit majortarfiini pissutsit ajorsigaluttuinnarnerisa kinguneraat Kalaallit Nunaanni aningaasarsiutigalugu aalisarneqarsinnaasunik ukiuni kingullerni peqassutsikkut tunngaveqarunnaarnera, kapisillillu avammut niuerutiginnissaat aamma inerteqqutaalluni. Taamaallaat kalaallit nunaata iluani niuerfinnik

pilersuinissamat kapisilinniarneq 1998-imili kisimi ingerlanneqarluni.

2020-imut ilisimatuussutsikkut siunnersuinerimi suli innersuussutigineqarluni Kalaallit Nunaata Kitaani kapisilinnik aalisartoqassanngitsoq. Atlantikup Avannaani kapisileqassutsip pitsanngoriarsinnaasimaneranut takussutissaqanngilluinnarpoq. Taamaakkaluortoq 2018-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaat ukiunut pingasunut isumaqatigiissuteqarpoq, tassani akuerisaammat nunarsuarmioqatitsinnullu tunngaviumik uppersarneqarluni Kalaallit Nunaanni killilimmik kapisilinniartoqarsinnaasooq aalisartoqannginnissaanik kaammattuuteqarluni siunnersuisoqaraluortoq. Isumaqatigiissummi nutaami ukiuni 2018, 2019 aamma 2020-imi tamani inuussutissarsiutigalugu sunngiffimmilu aalisartunut pisassiissutinik Kalaallit Nunaat aalajangiisnaatitaavoq. Peqatigisaanilli isumaqatigiissummi Kalaallit Nunaat aalisarnermik nakkutilliinerup annertusingaatsiarnissaanut pisussaalerpoq, sunngiffimmi aalisartunut akuersissutinut suliniutit, pisaqanngitsoorsimaneq pillugu nalunaarusiortarnissaq, sippulimmik aalisartoqarsimatillugu pisassiissutinik ilanngaasarnissaq aamma kapisilinniarnissamat akuersissummik nutaanik atulersitsisoqarnera pillugu nalunaaruteqarnissamat piumasaqaat ilanngullugit. Kapisilinniarneq aamma aqutsinerimi nakkutilliinermilu suliniutit tamaasa pillugu NASCO-mut ilisimatitsisarnissamat Kalaallit Nunaat pisussaalerpoq.

Juni 2020-mi ukiumoortumik ataatsimiinneq covid- 19 pissutigalugu internetikkut ingerlanneqarpoq. Oqaluserisassat arlallit tamanna pissutigalugu kinguartinneqarput. Nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaqarmat ataatsimiinnerit arlallit 2020-mi septemberimi aamma decemberimi internetikkut

ingerlanneqarput.

17.4 EU-Kalaallit Nunaata Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamat isumaqatigiissutaat tassungalu atasut tapiliussat

Aalisarneq pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissut tapiliussartalik tapiliussamullu ilanngussartalik Kalaallit Nunaata EU-llu 2. juni 2006-imi atsiorpaat. Teknikikkut isumaqatigiissummut tapiliussaqaq marloriarluni 2013-2015-imut aamma 2016-2020-mut nutarterneqarpoq.

Aalisarneq pillugu Peqatigiinnissamat Isumaqatigiissutikkut EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnera tamatumunngalu EU-p akiliutissaa malittarisassaliuunneqarpoq. Akiliut pisassiissutinut akiliutinut, aalisariutaatillit akiliutaannut aamma ingerlataqarfinnut EU-miit tapiissutinut agguarneqarpoq, aalisakkat isumaqatigiissummi allassimasutut amerlatigisut Kalaallit Nunaata aalisaqqusinnaallugit.

Aalisarneq pillugu Peqatigiinnissamat Isumaqatigiissutit tassanilu isumaqatigiissummut tapiliussat nutarterneqarnissaat pillugu isumaqatigiinniarnarit januar 2020-mi aallartinneqarput januar 2021-mi naammassineqarlutik. Isumaqatigiinniarnarit covid-19 pissutigalugu kinguaattoorput, tassa internetikkut ataatsimiittoqartariaqarluni, tamatumalu isumaqatigiinniarnarit pisariusunngortillugit.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmiit, KANUAANA-miit, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmiit, Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmiit, Pinngortitaleriffimmiit, Nunanut Allanut Ministereqarfimmiit kiisalu KNAPK-mit aamma Sulisitsisuniit sinniisoqartumik 2019-mi Naalakkersuisut isumaqatigiinniartussanik

pilersitsipput taakkulu EU-mik
isumaqatiginninniarlutik.

Kalaallit Nunaat pillugu isumaqatiginninniarnermi aqutsisoq, Emanuel Rosing, Nunanut Allanut Ministereqarfimmit Anne-Birgitte Hansen aamma EU-p isumaqatiginninniarnermi aqutsisua, Celiné Idil København-mi januar 2020-mi isumaqatiginninniarnermi siullermeersumit.

Allattaavik 2021 – 2024-mut atuuppoq ukiunut marlunnut sivitsorneqarsinnaanera periarfissaalluni.

17.5 Islandip Kalaallit Nunaatalu ataatsimoorlutik Aalisarnejq pillugu ataatsimiititaliaat

Kalaallit Nunaat aamma Islandi januar 2013-imi isumaqatigiissuteqarput, Islandip Kalaallillu Nunaata aalisarnejq pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaq pilersinneqarluni. Islandip aamma Kalaallit Nunaata aalisakkat arlallit aveqatigiippaat, assersuutigalugu qalerallit, ammassaat aamma suluppaakkat itisoormiut, aamma aalisakkanik taakkuninnga piujuartitsinissamik tunngaveqartumik aqutsinissaq qaninnerusumillu suleqatigiinnissaq angusinnaajumallugit Aalisarnejq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq pilersinneqarsimalluni. Taakku saniatigut ataatsimut soqutigisanik suliat allat isummorsorfigineqartarput, soorlu NAFO-mi, NEAFC-mi oqalliffinnilu allani suleqatigiinnerit, tulaassinissamut periarfissat aamma illuatungeriit marluullutik soqutigisaannik qaninnerusumik suleqatigiiffiusinnaasut allat. Aalisarnejq pillugu

ataatsimoorluni ataatsimiititaliaami Island aamma Kalaallit Nunaat aalisakkanut ataatsimoorussanut marlunnut qalerallinnut (2013) aamma suluppaakkanut (2015) ataatsimoorluni ingerlatsinissamik isumaqatigiissusiorput.

Islandip Kalaallillu Nunaata Aalisarnejq pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaat november 2020-mi Reykjavik-mi internetikkut ataatsimiippoq, tassani aalisakkat ataatsimoorussat qanoq innersut, ataatsimut aalisakkanik misissuinermi suliniutit aamma tulaassinissamut periarfissat oqallisigineqarlutik.

17.6 Kalaallit Nunaata Savalimmiullu akornanni aalisarnejq pillugu Isumaqatigiissut aamma isumaqatigiissummut 2021-mut tapiliussap naammassineqarnissaa

Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut 1997-imi illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarnejq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput kiisalu aalisarnejq pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiissummi illugiilluni pisassiissutit annikitsuinnaat pineqarput, kisiannili Kalaallit Nunaata aalisarnikkut Savalimmiunik allatigut attaveqarnera pissutigalugu pingaaruteqartutut isigineqarluni, siullermik suleqatigiiffissuarni NAFO-mi aamma NEAFC-mi. Nunat akornanni isumaqatigiissutitut allatuulli ukiumoortumik isumaqatigiissuteqartarnernut atatillugu anguniagaavoq kalaallit angallataataasa aalisarnissamut periarfissat eqqarsaatigalugit sapinngisamik pitsaanerpaanik angusaqartoqarnissaa. 2021 pillugu, aalisarnejq pillugu isumaqatigiissummut tapiliussaq pillugu, december 2020-mi internetikkut isumaqatigiinniarnerit Kalaallit Nunaata aamma Savalimmiut naammassivaat.

Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut naammaginartutut nalilerneqarpoq. 2021 pillugu

isumaqatigiissummut tapiliusaaq pillugu isumaqatigiinniarnerni aalisakkat ikerinnarsiortut annertunerusut pissarsiarinissaannut Kalaallit Nunaat angusaqarpoq. Isumaqatigiissummut tapiliusaaq Naalakkersuisoqarfiup nittartagaani pissarsiarineqarsinnaavoq.

17.7 Kalaallit Nunaata Rusland-illu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 2021-imullu tapiliussap naammassineqarnera

Kalaallit Nunaat aamma Rusland 1992-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput, kiisalu aalisarnermi aamma ilisimatusarneq pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiissut nunanut taakkununga marlunnut aalisarfigeqatigiinnissamik pilersitsivoq. Taamatutaaq Kalaallit Nunaata Ruslandillu isumaqatigiissutaat Norgep aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissummut atatillugu isigineqassaaq.

Danmarkip/Kalaallit Nunaata aamma Ruslandip ulloq 7. marts 1992-imi Aalisarneq pillugu isumaqatigiissutaat naapertorlugu 2021 pillugu aalisarnermut tapiliusaaq pillugu ulluni 3.-4. december 2020-imi internetikkut isumaqatigiinniarnernit Kalaallit Nunaanit aamma Ruslandimit naammassineqarput.

Internetikkut ataatsimiittoqarnera pissutigalugu ikittuinnarnik allannguisoqarpoq, 2020-mulli naleqqiullugu saarullinnik annertunerusunik Kalaallit Nunaat pissarsilluni. Isumaqatigiissummut tapiliusaaq Naalakkersuisoqarfiup nittartagaani pissarsiarineqarsinnaavoq.

17.8 Kalaallit Nunaata Norgellu akornanni aalisarneq pillugu Isumaqatigiissut aamma isumaqatigiissummut 2021-mut tapiliussap naammassineqarnissaa

Kalaallit Nunaat aamma Norge 1992-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput kiisalu aalisarneq aamma ilisimatusarneq pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiissut Ruslandip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissummut atasutut isigineqassaaq.

Kalaallit Nunaata aamma Norgep 2021-imut aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut tapiliusaaq pillugu ulloq 1. december 2020-imiit internetikkut isumaqatigiinniarnernit naammassivaat.

Kalaallit Nunaat sinnerlugu isumaqatiginninniarnerni aqutsisoq, Katrine Kærgaard aamma Norge-p isumaqatiginninniarnerni aqutsisua Kristoffer Krogh Bjørklund, ulloq 1. december 2020 internet-kut ataatsimiinnermi allattaavimmik atsiortut.

Norgemik isumaqatigiissut internetikkut ataatsimiittoqarnera pissutigalugu 2020-mut isumaqatigiissut ingerlatiinnarneqarpoq. Aammattaaq eqqaaneqarsinnaavoq Svalbardimi raajanut ulluni 450-imi aalisarnissamut Kalaallit Nunaat pisinnaatitaaffeqarmat. Isumaqatigiissummut tapiliusaaq Naalakkersuisoqarfiup nittartagaani pissarsiarineqarsinnaavoq.

17.9 Kunngearfínnik peqatigiínnik aamma Írlandip Avannaanik isumaqatigiíssummut nassuiaat

2020-p ingerlanerani Tuluit Nunaata EU-mit aninerani aalisarnermut tunngasuni nunat marluk suleqatigiínninik ineriartortitsinissamut tungasunik Kalaallit Nunaata aamma Tuluit Nunaata akornanni arlaleriarluni ataatsimiittoqarpoq.

Tamanna aalisarneq aamma sammisat attuumassuteqartut pillugit annertunerusumik suleqatigiínnissaq pillugu isumaqatigiíssummut nassuiaasiornermik kinguneqarpoq. Aalisarnermik aqutsineq, nakkutilliineq, ilisimatusarneq, nutaaliorneq aamma aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut akornanni suleqatigiínnineq pillugit nunat marluk suleqatigiínninisa Kalaallit Nunaata aamma Tuluit Nunaata ineriartortitsinissaannut isumaqatigiíssut sinaakkusiivoq.

Isumaqatigiíssut aamma ukiukkaartumik aalisarneq pillugu oqaloqatigiíttarnissamik pilersitsivoq, illuatungeriit naapissinnaallutik suleqatigiínninermillu ineriartortitsillutik. Ataatsimiínnineq siullesq 2021-mi aasap ingerlanerani ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Internetikkut imaluunniit Kalaallit Nunaanni.

Isumaqatigiíssummut nassuiaat
Naalakkersuisoqarfiup nittartagaani

Siornatigut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisup Jens Immannuelsen-p UK-p Ministeria aammalu Avatangiisit, Aalisarneq aamma nunat pillugit allatsi Victoria Prentis peqatigalugit internet-ikkut ataatsimiínninermi ulloq 9. november 2020 atsiorput.

pissarsiarineqarsinnaavoq.

17.10 Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeersuarnerat

Ukiumoortumik Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeersuarnerat (NAFCM) aallaqqaammut august 2019-imi Íslandimi pisussatut pilersaarutaasimagaluarpoq, ministerilli peqataasussat amigaataaneri pissutigalugit kinguartinneqarluni. Íslandi taamaattumik maj 2020-mi NAFCM-imut qaaqqusivoq, kisianni aamma ataatsimeersuarnissaq taanna, nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19 nappaalanersuaqarnera pissutigalugu, kinguartinneqarluni.

17.11 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi

Aalisarneq, nunalerineq, inuussutissat orpippassualerinerlu pillugit nunani avannarlerni ministerit (MR-FJLS) ukiumoortumik ataatsimiínninera ulloq 24. juni 2020-mi internetikkut ingerlappaat. Kalaallit Nunaat atorfilittatigut peqataavoq. Ministerit ilaatigut coronap aalisarnermut kinguneri oqallisigaat aamma kingunit taakku pingitsoortinniarlugit nunat suliniutaat assigiíngitsut pillugit ilisimatitseqatigiíllutik. Tamatuma saniatigut 2021-2024-mut suleqatigiínninermi suliniutissat nutaat akuerineqarput, tassa siusinnerusukkat suliniutit 2020-p naanerani atorunnaassammata. Tassani silap pissusaata allanngornerata saaffiginissaa aamma piujuartitsinermik tunngaveqartumik inuussutissanik tunisasiornermik pisariaqartitsineq immikkut isiginiarneqarput.

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini 2020-mi Kunngearfik siulittaasuuffeqarpoq. Pilersaarutaasumilli ataatsimiínnissat pisussallu amerlanerit covid-19 pissutigalugu unitsinneqarlutik. Finlandi 2021-mi

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini siulittaasuusaaq, suliassanilu pingaarnersaq tassaassalluni FJLS-imi takorluukkat iliuuseqarnissamullu pilersaarutip naammassineqarnissaat. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornerup atulersinnissaanut sulineq ingerlatiinnassavaat. Aamma covid- 19-mik nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaqarnerata kingorna qajannaassussitta pilersitseqqissinnaanittalu nukittorsarnissaa kiisalu imermik inuussutissanillu pilersuinerup qulakkeerneqarnissaa sulissutigineqassapput.

Ministerit tullianik ataatsimiinnerat 2021-mi ulluni 23.-24. junimi internetikkut ingerlanneqassasoq pilersaarutaavoq.

17.12 NA-FIG

Atlantikap avannaani aalisarnermik paasiniaasartut (North Atlantic - Fisheries Intelligence Group/NA-FIG) OECD aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi suleqatigeqqissaarlugit 2015-imi pilersinneqarput aalisarnermi aaqqissugaasumik pinerluuteqartarnerit annertusiartuinnartut pitsaaliorniarlugit akiorniarlugillu. NA-FIG-mik pilersitsisoqarneratigut oqartussat, nunap aamma nunat tamalaat akornanni paasiniaasartut attaveqarfiini pilersitsisoqarnissaanik pisariaqartitsineq pillugu pisariaqartumik soqutigineqalernissaa pisinnaalerpoq. Tamanna isumaqarpoq assersuutigalugu paasissutissanik uppernarsaatinillu annertunerusumik ataqatigiinnerusumillu misissuisoqarsinnaalersoq, kiisalu aalisarnerup iluani tamarmi naleqarnerulersitsinermi annertunerusumik nakkutilliisoqarnissaanik pisariaqartitsisoqarmat.

Kalaallit Nunaat februar 2020-imi NA-FIG-mut tapiliussamut akuersivoq peqatigisaanillu NA-FIG-mi sulinermi malinnaasussanik oqartussat akornanni suleqatigiissitamik pilersitsisoqarluni. Suleqatigiissitamiipput Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik (APNN), Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisoqarfik (KANUAANA), Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik, Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik (AKA), ilanngullugu Akitsuuserisut aamma Kalaallit Nunaanni Uumasut Nakorsaqaarnikkut Inuussutissalerinikkullu Oqartussat (VFMG). Eqqarsaat tassaavoq aalisarnermi pinerluttuliornerit annertuumik ajornartorsiutaasut aaqqiiffiginissaannut oqartussaqaarfiit tamaasa suleqatigineqarnissaat.

Covid- 19 pissutigalugu NA-FIG-mut tunngasumik nunat tamalaat ataatsimiinnissaat ingerlanneqarsimanngilaq. Taamaattorli 2020-mi ukiakkut KANUAANA'p peqataaffigisaanik internetikkut ataatsimiittoqarluni.

17.13 Issittup Imartaani nunat tamalaat aalisarneq pillugu isumaqatigiissutaat

Naalagaaffiit aalisartoqarfissuusut qulit; Issittumut sineriallit Canada, USA, Rusland, Norge aamma Savalimmiunut Kalaallillu Nunaannut atatillugu kunngeqarfik Danmark, taakkulu saniatigut Island, EU, Korea Kujalleq, Japan aamma Kina nunat tamalaat Issittup imartaata qiterpasissuani malittarisassaqaanngitsumik aalisarnermik pinngitsoortitsiniarlutik nunat tamalaat isumaqatigiissutaat atsiorsimavaat.

Isumaqatigiissut november 2017-imi Washingtonimi naammassillugu isumaqatigininniutigineqarpoq. Oktober 2018-mi nalliuttorsiorpaluttumik atsiornermi Kalaallit Nunaat qaaqqusisuuvoq. Issittup imartaani

naalagaaffiit sineriallit aningaasarsionnikkut immikkut oqartussaaffigisaanni nunat tamalaat avannaarsuini imartani aalisarnermik isumaqatigiissut malittarisassaliivoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaata aningaasarsionnikkut immikkut oqartussaaffigisaa. Nunat tamalaat akornanni inatsisit naapertorlugit avannaarsuani imartat aalisarfiginissaat tamanut ammapput. Isumaqatigiissuteqannginnikkut aalisarneq inatsisinik unioqqutitsinerussanngilaq, taamaattoq aqunneqarani aalisapilunnermik kinguneqarsinnaalluni sikullu annikilliarthonerani aalisagaqatigiinnartunut aaqqitassaangitsumik ajoqusiinnaalluni.

Isumaqatigiissut nunarsuup immikkoortortaani aalisarnikkut aqutsinissamut suliniaqatigiiffilornissamut immikkoortukkuutaartumik sulinerussaaq tassanilu aningaasarsitugalugu aalisarneq aqunneqassalluni. Isumaqatigiissummi illuatungeriit pisussaattippat Issittup imartaani ilisimatuussutsikkut tunngaveqartumik aalisagartassiissuteqartartussanik aalisarnermullu malittarisassaliortussamik aalisarnermik ingerlatsinermik nunap immikkoortuani kattuffilornissamik isumaqatigiissuteqartoqanngikkallartillugu aalisarniaratik. Isumaqatigiissut atuutsinneqalernerminut ikinnerpaamik ukiuni 16- ini atuutissaaq, ukiut tallimakkaarlugit nutartherneqartassaaq peqataasut ilaat sivitsornissaanut akerliunngippat. Isumaqatigiissuteqarnikkut aalisarnerup aallartinginnerani ilisimatusartut tamaani immami uumassusillit paasiniarnissaannut silallu allanngoriartornerata sunniutigisinnaasaannik paasiniarnissaannut piffissaqartissavai. Taamaalilluni isumaqatigiissummut ilaavoq nunat tamalaat akornanni ilisimatuussutsikkut suleqatigiinnissamik aallarnisaanissaaq.

Peqataasut tamarmik Kina minillugu maannakkut isumaqatigiissummik atortussanngortitsippat. Kunngeqarfiup isumaqatigiissut ulloq 18. februar 2020-mi atortussanngortippaa. Atsioqataasut tamarmik atortussanngortitsererpata isumaqatigiissut aatsaat atuutilissaaq.

Peqataasut isumaqatigiissutip atulersinnissaanut piareersarnertik aallartissimavaat. Isumaqatigiissutip issittup avannaarsuata imartaani 'Joint Program of Scientific Research and Monitoring' (JPSRM) pilersissavaa.

Korea Kujalleq qaaqqusisutut september 2020-mi naalackersuisuni siuttut ataatsimiissasut pilersaarutaasimavoq (prepCon). Ataatsimiinnissarli taanna Covid- 19 pissutigalugu kinguartinneqarpoq naatsorsuutigineqarlunilu siusinnerpaamik november 2021-mi naammassineqarsinnaassasooq. Akunnerani pilersaarutaavoq ulluni 8. aamma 9. juni 2021-mi internetikkut ataatsimiittoqassasooq.

Kalaallit Nunaat Kunngeqarfiup aallartitai (DFG) sinnerlugit isumaqatiginninniartuussaaq. Aallartitat tassaapput, allanngorarsinnaasut, Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfimmiit, ICC Kalaallit Nunaanniit, Pinngortitaleriffimmiit, Savalimmiuni Lagtingimiit kiisalu danmarkimi Nunanut allanut ministereqarfimmiit sinniisut.

17.14 Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik (NAMMCO)

Nunarput - Norge, Island aamma Savalimmiut peqatigalugit Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Ataatsimiititaliarsuarmut (NAMMCO-mut) ilaasortaavoq. NAMMCO 192- imi pilersinneqarpoq aamma Atlantikup Avannaani miluumasut imarmiut pillugit piujuartitsinissamik silatusaarlunilu aqutsinermik

misissuinerillu suliaqarluni. Nunat allat soorlu Canada, Danmark, Rusland aamma Japan NAMMCO-mi alaatsinaattutut peqataasarput.

COVID-19 pissutigalugu 2020-mi NAMMCO-mi ileqquusumik ukiumoortumik ataatsimiittoqanngilaq. Ataatsimiinnissaq 2021-mut kinguartinneqarpoq. Taamaattorli 2019-imut naatsorsuutit aamma 2020-mut missingersuutit akuerineqarnissaat pillugit videokkut marlussoriarluni ataatsimiittoqarpoq. Taakku saniatigut suliat unitsinneqannginnissaat pillugit teknikikkut ataatsimiititaliani arlaleriarluni ataatsimiittoqartarpoq.

Nunarput NAMMCO-mi Aningaasaqarnermut allaffissornermullu komitimi aamma arfernik aqutsinissat pillugit ataatsimiititaliami 2020-mi aasarnissaata tungaanut siulittaasuvoq.

NAMMCO-mi nunatta kisimi iluaqutigisaani imaluunniit nunat sanilit peqatigalugit iluaqutigisaani imaani miluumasut tamarmik nungusaataanngitsumik iluaqutiginnissaannut Naalakkersuisut suliaqarput. Tamatuma saniatigut imaani isumalluutunik aqutsinernut tunngatillugu Naalakkersuisut piniarnermik inuussutissarsiuqartunik siunnersuinerup saniatigut uumassusilerituut siunnersuinerat pissarsiarineqarsinnaasoq pitsaanerpaaq qulakkeerneqassasoq kissaatigivaat.

Naalakkersuisut 2020-mi ukiut siulii assigalugit siusinnerusukkut NAMMCO-p inassuteqaataasa atulersinnissaannut kiisalu ajornartorsiuqarfiusinnaasuni nungusaataanngitsumik iluaquteqarneq pillugu sulinerup nukittorsarnissaanik suliaqarput. Tassunga tunngatillugu piniarnermik inuussutissarsiuqartuniit peqataasoqarluni tapersersuisoqarpoq taamaasilluni suleqatigiinnissamut tunngavik annertusineqarluni.

Imaani miluumasunik piniarissamut iluaquteqarnissamullu pisinnaatitaaffik NAMMCO-mi tunngavinni tamatigut atatitsisuusimavoq. Tassunga pisinnaatitaaffiup taassuma kingunerimmagu pisat piujuartitsineramik tunngaveqartumik ingerlanneqarnissaannut pisussaaffeqarneq aamma ilaavoq aamma uumasut anniartinneri annikitsumiitinneqarluni, peqatigisaanillu periutsit atortullu atorneqartut piniartunut ulorianartorsioritsinatik. Taamaammat piniariaatsit taakkuninnga pitsannguutaasinnaasut NAMMCO-p manna tikillugu sulinerani qitiusumik inissisimapput.

Tulliani aprili 2021-mi qarasaasiakkut ukiumoortumik ataatsimiittoqassaaq.

17.15 Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat (IWC)

IWC-mi ataatsimiititaliarsuaq 2020-mi ataatsimiinngilaq. COVID-19 pissutigalugu ataatsimiinnissaq 2021-mut kinguartinneqarpoq. Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat (IWC) tassaavoq nunani tamalaani suleqatigiiffik 2020-mi nunarsuaq tamakkerlugu nunanik 88-nik ilaasortaartoq, nunarsuarimi arfernik angisuunik eqqortumik aqutsinermik isumaginnittussaq, taamaalillunilu arfanniarnerup ineriartortittuarnissaa periarfissaalersillugu. Arfernit tunisassianik iluanaarniutigalugu iluaquteqarnissaq 1986-imili inerteqquteqarnikkut nunarsuarmioqatigiinnit unitsinneqarnikuvoq. Nunarput Danmarkimi Naalagaaffimmut ilaasortaavoq.

Kunngaqarfik Danmark taannaavoq IWC-p tunngavigisaanik 1948-mi isumaqatigiissummik atsiorsimasoq. Taamaalilluni IWC-mi ataatsimiinnerni Kunngaqarfiup aallartitaannut nunarput peqataavoq. Suleqatigiinneq

Naalagaaffeqatigiinni IWC pillugu suleqatigiissitaani aqqqissugaavoq, tassani aamma Savalimmiuni Naalakkersuisut sinniisoqarlutik.

Ataatsimiititaliarsuup ukioq allortarlugu ataatsimiittarpoq, ilimagineqarporlu tulliani aatsaat septembarimi 2022-mi ataatsimiittoqassasoq.

17.16 Convention on International Trade in Endangered Species (CITES)

CITES-imi allattuiffik I uumasunik pisassiissutigineqartunik makkuninnga imaqarpoq: Tikaagulliusaat, arfiviit, kigutilissuit aamma tikaagullit (Tunu). Timmissanit taaneqarsinnaapput nunatsinni nattorallit, kiinaaleeqqat aamma kissaviarsuit. CITES-imi allattuiffik II uumasunik pisassiissutigineqartunik makkuninnga imaqarpoq: Qilalukkat qaqortat, qilalukkat qernertat, tikaagullit (Kitaa) aamma nannut. Taakku saniatigut niisat, niisarnat, aarluit aarluarsuillu pisassiissutigineqanngitsut. CITES-imi allattuiffik III uumasunik pisassiissutigineqartunik makkuninnga imaqarpoq: Aarrit.

Ukiut tamaasa Animals Committee aamma Plants Committee ataatsimiittarput, APNN-ilu peqataasarpoq uumasooqatigiit naasulluunniit nunatsinni uumasuusut naasuusullu oqaluuserisassanut ilanngunneqarsimagaangata. Uumasooqatigiit naasulluunniit oqaluuserineqartussanngortarput taakku allattuiffimmi allaanerusumik inissinneqartussanngoraangata. Taamatut pisoqartillugu allakkiortoqartarpoq uumassusilinnut ingerlatsinermullu tunngatillugu killiffik allaaseralugu uumassusillit qanoq issusiata naliliivigineqarneranut aamma uumasooqatigiit illersorneqarsinnaasumik

malittarisassaqaqtitsivigineqarnerisut atorineqartussamik.

Sri Lankami Columbomi eqqissiviillioortoqarnera pissutigalugu tassunga taarsiullugu CITES COP18 2019-imi Schweiz-imi ingerlanneqarpoq.

Oqaluuserisassani uumasut nunatsinnut attuumassuteqanngitsut sammineqarmata aamma ataatsimiiffissaq ullorlu allanngortinneqarmata nunatsinneersunik peqataasoqassanngilaq. Teknikkimut tunngasut ataatsimiinnerit pilersaarutigineqartut tamarmik qarasaasiakkut ingerlanneqarput. Tulliani CITES COP-imi ataatsimiinnissaq 2022-mi Costa Ricami pissaq.

17.17 Pinngortitap Allanngutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat (IUCN)

2020-mi ataatsimiinnissaq pilersaarutaasoq nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19-mik nappaalanersuaqarnera pissutigalugu 2021-imut kinguartinneqarpoq.

17.18 Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissiomi JCNB

Canadap aamma Kalaallit Nunaata akornanni qilalukkat qaqortat qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissiomi (JCNB) 1989-meersoq Canadap/Nunavut aamma nunatta ilaasortatut suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummik (MoU) tunngaveqarpoq - NAMMCO alaatsinaattutut ilaasortaalluni. Avannaata Imaani qilalukkat qaqortat qernertallu ataatsimoorussat pillugit JCNB ilisimatuussutsikkut ingerlatsinikkullu siunnersuisarpoq, uumasooqatigiillu Canadami pigineqanngitsut eqqarsaatigalugit NAMMCO ingerlatsinermut tunngasutigut siunnersuisinnaalluni, kiisalu nunatta eqqaani qilalukkat qaqortat qernertallu ilisimatusarfigineqarnerannik suliaqarsinnaalluni.

Kommissionimi ataatsimiinneq kingulleq Canadami Ottawa-mi ulluni 28-29 april 2019-mi ingerlanneqarpoq. JCNB-mi Ataatsimoorussamik Ilisimatuussutsikkut Suleqatigiissitap (JWG) 2017-imi nalunaarussiaa misissorneqarpoq. JWG-mit nalunaarussiaq Avannaata Imaani qilalukkat qaqqortat qernertallu ataatsimoorussat qanoq inissisimanerinit tunngasunik siunnersuivoq. Uumassuilerituut misissuinerit assigiinngitsunut JWG-mit innersuussutit assigiinngitsut arfinillit tunniunneqarput.

Taakku saniatigut pissutsit qulingiluat ilisimasani amigaatigineqartutut isumaqarfigineqartut imaluunniit suleqatigiinni ilisimasat erseqqissaaffigineqarnissaannik kissaatigineqartut, matumani KNAPK-p nalornissutigisai ilanngullugit, misissuiffigineqarnissaat JCNB-p qinnutigisarsimavai. Assersuutigalugu Inglefield Bredningimi aamma Qimusseriarsuarmi ukiiffiusartut uppersarneqarneri, nunatta Kitaani qilalukkat qaqqortat pisarineqartartut pillugit inerisaaneq.

"Qilalukkat qernertat piniarneqartarnerat, pisassat aalajangersorneqartarnerat il.il. pillugit Canadamiut politikikkut ingerlatsiviinik oqartussaasuinillu pisariaqartunik oqaloqateqarnissamik Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq kaammattorneqassasoq" pillugu Naalakkersuisut ataatsimiinnerminni ullormi 10. januaari 2019-imi kissaataat innersuussutigineqassaaq. Taamaammat APNN tassunga atatillugu Canadami/Nunavumi qilalukkanik qernertanik pisanik aqutsineq pillugu nassuiaaqullugu Canadami kommissæri qinnuigineqarsimavoq. Kommissionip ataatsimiinnerani Department of Fisheries and Oceans (DFO) pisasseeriaasertik sukumiisumik aamma Canadami/Nunavummi qilalukkat qernertat aamma qaqqortat qanoq

aqutsivigineqartarnerat pillugu saqqummiussivoq. Canadap nalunaaruteqarnera 2019-mi JCNB-mi ataatsimiinneq pillugu Naalakkersuisunut ilisimatitsinerup ilagaa.

Kalaallit Nunaata aamma Nunavut/Canadap akornanni qilalukkat qaqqortat aamma qernertat pillugit ataatsimiititaliarsuarmi ataatsimoorussami aallartitani ilaasortat, 2019-mi ataatsimiinneq, Ottawa.

Tulliani JCNB-mi ataatsimiinnermi JWG-miit uumassuilerituut nalunaarussiaat nutaaq 2020-mi novembarimeersoq aallaavigineqassaaq, tassani Qaanaap eqqaani qilalukkat qaqqortat pillugit nutaamik siunnersuisoqarlunilu Kitaata Avannaani piffissat qilalugarniarfigeqqusaanngitsut pillugit siusinnerusukkat siunnersuinerit nangeqqinneqarsimallutik. Ataatsimiinneq 2021-mi qarasaasiakkut ingerlanneqassagunarpoq. Kitaata imartaani qilalukkat qernertat pillugit nutaamik siunnersuisoqanngilaq kisiannili Tunup imartaani qilalukkanik qernertanik piniartoqannginnissaanik siunnersuisarsimanerit nangeqqinneqarsimallutik.

17.19 Oslo-mi nannut pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat

Naalagaaffiit nanoqarfiusut akornanni 2020-mi ataatsiartumik ataatsimiittoqarpoq. Norgep pigisaani Svalbardimi ataatsimiinneq "Nannut taakkulu neriniartarfiinik aqutsineq pillugu isumaqatigiissutip" 1973-meersumut ilaavoq, taanna Danmarkimit/nunatsinnit, Canadami/Nunavumit, Norgemit, Ruslandimit

aamma USA-mit/Alaskamit maajimi 1976-imi atsiorneqartoq, naalagaaffinnillu atsiqataasunik tamanik 1978-imi atortussanngortinneqartoq 1981-amilu uppernarsaqqinneqartoq.

Ataatsimiinneq ukiut allortarlugit ataatsimiittarnerit arfineq-aappassaraat. Ilulissani septembari 2015-imi nannut pillugit ataatsimiinnermi Issittumi iliuusissatut pilersaarut (CAP) ukiunut qulinut atuuttussaq nunat tamalaat suleqatigiinnerannik tunngaveqartoq nunat nanoqarfiusut sineriallit akuersissutigaat, tassanilu issittumi nannut sananeqaatsimikkut, pissusilersortarnermikkut il.il. pinngortitami piujuartittuarnissaat qulakkearniarneqarpoq. Taassuma kingorna nunat nanoqarfiusut sineriallit ukiunut marlunntulliuttunut iliuusissatut pilersaarutinu pisussanngortinnikuupput, tassani piujuartitsinissamut suliniutit kiisalu nannunut aarlerinartunik pinaveersaartitsinissaq qitiutinneqassallutik.

Anguniakkat siuariartornerillu Suleqatigiit ataatsimiinneranni makku anguniagaasimapput: nannut pillugit nuna tamakkerlugu aqutsinermut, ilisimatusarnermut piujuartitsinissamullu suliniutit nutaat pillugit nassuiaaneq; nunat nanoqarfiusut sineriallit iluaqutigisinnaasaannik nuna tamakkerlugu kiisalu nunat tamalaat akornanni suliniutit pillugit paasissutissanik avitseqatigiinneq; Fairbanksimi, USA, nunat nanoqarfiusut sineriallit ataatsimiinneranni kingullermi 2018-2020-mut atuutsitsilernissamut pilersaarutip ukiuni marlunni atortussap nalilersornera; CAP-p qiterpaarnerani nalilersuinerup oqaluserineqarnera akuersissutigineqarneralu; 2020-2022-mut ukiunut marlunntut pilersaarummik nutaamik akuersineq atuutsitsilernerlu kiisalu atorfimmik nutaamik pilersitsineq Conservation of Arctic Flora and Fauna-mi (CAFF) allattoqarfimmi Pilersaarutini

aalajangersimasunik ataqatigiissaarisumik atorfinitsiniarneq pillugu oqallinneq. Siuariarnerit tamarmik maannamullu suliat naammassineqareersut saqqummiunneqarlutillu nalilersorneqarput, tamannalu iliuusissatut pilersaarummik qiterpaarnerani nalilersuinermi naggasiutigineqarpoq. Nalilersuineq issittumilu iliuusissatut pilersaarutip sunniutaasa siuariaataasalu misissorneqarnerat nunat nanoqarfiusut sineriallit Svalbardimi 4.-6. martsimi ataatsimiinnissaat sioqqullugu qaammatini arfinilinni ingerlanneqarsimapput. Nunat nanoqarfiusut sineriallit taamaalillutik nalilersuinermi nutarterinermillu taassuminnga ataavartumik peqataasimapput, USA suleqatigiissitalu "CAP implantation team" nunarput ilaasortaasutut siuttuullutik aamma ataqatigiissaarisuullutik.

Piffissami 2015-2020-mi anguniakkat ilaat arlallit siuariarfiusimapput sulianullu makkununga tunngasimallutik: nannut inuillu akornanni sunniivigeqatigiinnerit aporaattarnerillu, nanoqatigiinnik nakkutilliinerit, qangaaniilli ilisimasat, malittarisassat, nannut nerisaqarfii pingaaruteqarluinnartut, akuutissat mingutsitsisut, attaveqatigiinneq angusassamik toraagalik, Best Management Practice (BMP) – aqutseriaatsit pitsaanerit kiisalu aqutseriaatsit naleqqussakkat.

Ukiunut marlunntut pilersaarut nutaaq Maannamut suliniutit suliallu nalilersorneqarnerisa saniatigut ukiunut 2020-2022-mut nutaamik pilersaarut suleqatigiit akuersissutigaat. Iliuusissamik pilersaarummik iluatsitsisumik atuutsitsisoqalissappat nunat suleqataasut avataanit suleqatitik peqatigalugit suleqatigiittuarnissaat pisariaqassaaq.

Nunatsinni ukkatarineqartut Nannut pillugit aqutsinissamut pilersaarut; Suleqatigiit ataatsimiinneranni nannut pillugit

aqutsinissamut pilersaarut inaarutaasoq kiisalu nalunaarut september 2018-imeersoq APNN-imit saqqummiunneqarput. Ukiuni marlunni siulliini pisassiissutit pisallu pillugit kisitsisit saqqummiunneqarput, najukkamilu piniartut atuisullu aqutsiveqarfanni ilisimasaannik aqutsinermi peqataatitsineq pillugu saqqummiisoqarluni. APNN-imit periaatsit suleriaatsillu Tasiilami Ittoqqortoormiinilu innuttaasunik ataatsimiisitsinernit sionratigut ingerlanneqarsimasunit paasissutissanik katersinerit oqaluttuarineqarput kiisalu Kitaani siunissami suliniutissat innuttaasunillu ataatsimiisitsinissat ilanngullugit aamma saqqummiunneqarlutik.

Nannut pillugit ilisimatuussutsikkut suliat Nunatsinnit allartitat ilisimatuussutsikkut saqqummiinermi ilisimatuut Avannaata Imartaa pillugu qanittukut saqqummersitaq saqqummiuppaat, taannalu 2016-imi ilisimatuut suleqatigiinnit nalunaarusiaanni aallaaveqarpoq. Kiisalu Tunumi nanoqatigiit pillugit misissuinerit ingerlanneqartut pillugit nutaanik saqqummiisoqarluni, tassanilu sinerik tamaat timmisartumit allanillu atortoqarluni aaqjissuulluakkamik misissuiffiqineqarpoq. Tunumi nannoqatigiit pillugit missingersuutit inaarutaasut 2022-mi naammassineqarnissat naatsorsuutigineqarpoq. Kisianni Svalbardimi ataatsimiinnerup kingorna ukioq manna nannunik pilersaarutaasumik misissuinissaagaluit Coronap ajornartorsiutaanera pissutigalugu aappaagumut kinguartinneqartut Pinngortitaleriffimmit nalunaarutigineqarpoq. Tassa imaappoq uumassusilerituunit siunnersuinngitsoornerit Tunumut tunngatillugu suli kinguartheqqinneqartut.

Qangaaniilli piniartuniillu ilisimaneqartut Qangaaniilli piniartuniillu ilisimasaannik nunatsinni aqutsinermi ilisimatusarnermilu peqataatitsinerit ersarissarneqarsinnaapput.

Ataatsimiinnermi nalunaarusiami ilisimasat taakku najukkami, nuna tamakkerlugu nunallu tamalaat akornanni aqutsinissamut piujuartitsinissamullu aalajangiinernut atorineqarsinnaalluurtut ersarissarneqarpoq.

Suliniutinik aalajangersimasunik ataqatigiissaarisooq Suliniutinik aalajangersimasunik ataqatigiissaarisumik nunat suleqatigiit suliaannik isumaginnittussamik atorfinitsitsiniarlutik nunat suleqatigiit 2019-imi isumaqatigiissutigaaq, pingaartumik Issittumi iliuusissatut pilersaarummik suliaqarneq taassuminngalu atuutsitsiniarneq suliaqarnerlu immikkut eqqarsaatigalugit.

Isumaqatigiissut tamanna tunngavigalugu nunat suleqatigiit atorfimmik pilersitsinissamut aningaasatigut tunngavisseeqataapput, atorfik taanna 1. maaji 2020-mi inuttaleneqarpoq. Tamatuma malitsigisaanik naammassisaqarsinnaasoqarnerulerpoq kiisalu nunat suleqatigiit suleqatigiinneranni ataqatigiissaarinerup pitsanngorsarneqarnera qulakkeerneqarluni.

17.20 Nannut pillugit Joint Commissioni (JCPB)

2020-mi COVID-19 pissutigalugu nunatsinneersut Canadameersullu JCPB-mi ataatsimiinngitsoorput.

17.21 IUCN Polar Bear Specialist Group (PBSG)

PBSG-mi 2020-mi pilersaarutigineqartut ataatimiinnissaq COVID-19 pissutigalugu 2021-mut kinguartinneqarpoq. Taamaakkaluartoq suleqatigiit nunat sinerissamiittut nanoqarfiusut nannut oqaluttuassartaat aamma Issittumi Iliuusissatut pilersaarutinik atuuttussanngortitsinissat aamma 2015-imi Ilulissani ataatsimiinnermi nannunik aqutsinissamik pilersaarutit akuersissutigineqartut pillugit qarasaasiakkut

sullissipput.

17.22 Nunani Avannarlerni Nerisat Nutaat (NNM)

Aqutsisoqatigiit 2020-mi qarasaasiakkut marlussoriarlutik ataatsimiittarsimapput ataatsimiinnerillu 2019-imut aamma 2020-mut aningaasanik katillugit 1.500.000 DKK-nik tunniussinernik malinnaatitsinernut atornerqarput. Open Call-imut 2020-mut aningaasat 939.000 DKK-inik amerlinissaannut aamma periarfissaqarpoq.

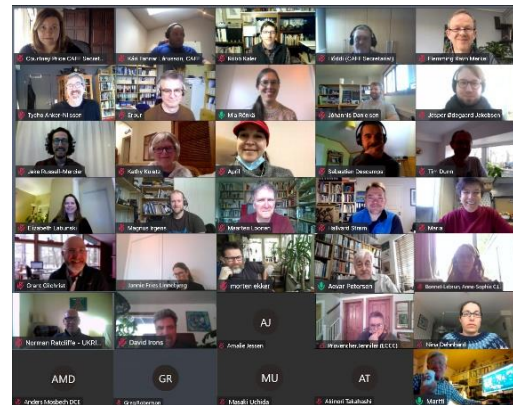
Qinnuteqaatinik aqutsisoqatigiit naliliinerat suliniutinik tapersorsorneqarsinnaasunik aallaaveqarpoq, Nunanut Avannarlernut sammisut aamma nalilersuinermi piumasqaatinik tamarmik assigiimmik pingaartinneqartunik naammassinnissimasasut. Qinnuteqaatinik arlalinniit suliniutit "pitsaanerpaat qulingiluanut" inissinneqartut suliniutit qulingiluat akornanni pingaarnersuineq aqutsisoqatigiinnit aallunneqarpoq. Aqutsisoqatigiilli qulingiluanit pitsaanerpaanit aningaasanik pissarsisussat suliniutit sisamat toqqarpaat: Terre Madre Nordic, From Seed to Serving, Reinventing the Arctic Kitchen aamma Sustainable Food Tourism. Suliniutit tamarmik siullermit nalunaarutigineqartuniit aningaasanik ikinnerusunik pissarsinissaat akuerivaat. Suliniutilli amerlanersaat COVID-19-imit sunnerneqarsimapput ilaallu piffissaliussanik kinguartititsinissaminnut akuerineqareerput.

17.23 CBird

CBird (The Circumpolar Seabird Expert Group) tassaavoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit uumassusillit assigiinngisitaartueneri pillugit suleqatigiissitami (CAFF) timmissat imarmiut pillugit immikkut ilisimasallit nunani tamalaani attaveqatigiffiat. Attaveqatigiit issittumi nunat akornanni allanngutsaaliuinikkut, aqutsinikkut

ilisimatusarnikkullu suliniutit tapersorsornissaat, atortoqartinnissaat ataqatigiissarnissaallu, kiisalu Issittumi taassumalu avataani imaani timmissat pillugit ilisimatuut aqutsisullu akornanni attaveqatit pitsaanerulersinnissaat siunertaraat.

Kingullermik CBird-ip ukiumoortumik ataatsimiinnera Islandimi Akureyrimi ulluni 25. - 29. marsi 2019-imi ingerlanneqarpoq. Tassani nunatsinni timmissat pillugit aqutsineq pillugu oqaasiinnakkut saqqummiussinermi APNN peqataavoq kiisalu taamanikkut atuuttup timmissat pillugit nalunaarutip timmissanik illersuineq aqutsinerlu pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 1, 5. januar 2017-imeersup allanngortinnera. Tamatuma saniatigut APNN Pinngortitaleriffimmi sinniisut peqatigalugit oqallinnerni inissinneqareersimasunik suleqatigiissitanilu peqataavoq. Ukiumoortumik ataatsimiinnermut taateraatt pillugit Issittumi nunani aqutsinerlutik iliuuseqarnissamullu pilersaarutissaq aallarnerneqarpoq, tassunga missingiut 2020-mi peqataasut akornanni tusarniutigineqarluni. 2020-mi ukiumoortumik ataatsimiinnissaq 2020-mi oktobarimi Australiami Hobartimi pisussatut aalajangerneqarsimasooq COVID-19 pissutigalugu taamaatinneqarpoq. Taarsiullugu 2020/2021-mi ukiumoortumik ataatsimiinnissaq 15. - 18. marsi 2021-mi qarasaasiakkut ingerlanneqarpoq.

CBirdimi ukiumoortumik ataatsimiinneq 2021, assileqatigiittut.

18 Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnernullu Naalakkersuisoqarfik

Inuussutissarsiornerup assigiinngisitaarnerusumik iluseqarnerata aningaasaqarnerullu Kalaallit Nunaat niuerfinni allanngorarnernut sunnertiannnginnerulersissavaat. Taamaattumik inuussutissarsiutit pioreersut ineriartorteqqinneqarnissaat aammalu inuussutissarsiutit nutaat ineriartortinneqarnissaat sulissutigineqarpoq.

Inuussutissarsiorneq

18.1 Piumasaqaatinut killissaliussat pitsaanerusut

Tamatununga ilaatillugu aammalu siunissami Kalaallit Nunaanni atugarissaarnek aamma qulakkearniarlugu, ilaatigut nutaamik eqqarsarnikkut aammalu ingerlaavartumik inuussutissarsiornermik ineriartortitsinikkut siuariartortitsinikkullu, inuussutissarsiornermut ineriartortuartumut killissaliussat pitsanngorsarnissaat ingerlaavartumik sulissutigineqarpoq. Siunnerfigineqarpoq aningaasaqarnikkut ingerlataqalersitsinissaq, suliffissanik amerlanerusunik inuiaqatigiillu isertitassaannik pilersitsiviusussanik. Nunanit allaneersut aningaasaliiumalersinnissaannut aalajangiisuulluinnartoq tassaavoq, piumasaqaatinut killissaliussanik ingerlaavartumik nutarterisarnissaq, tassani inatsisit nunani tamalaani malitassanut naleqqussarneqassallutik.

18.2 Aningaasalersuutissaqarnissaq

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit aningaasalersuinissamut periarfissanik atuisinnaanerisa pitsanngorsarnissaat Naalakkersuisut ukiorpassuarni sulissutigaat. Inuussutissarsiornermi suliffeqarfiit namminersortut aallarnisaasullu

ineriartornissaannut tunngavissiinissaq siunertaralugu inuussutissarsiutinik siuarsaanermut aaqqissuussat arlaqarput. Aaqqissuussinerni inuussutissarsiutinik siuarsaanermut aningaasaliissutit arlallit ilaatinneqarput, inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerup najukkami, nunap immikkoortuini nunamilu namminermi ingerlanneqartup tunngavissinnissaanik siunertaqartumik.

Den Europæiske Investeringsbank, Den Nordiske Investeringsbank aamma Vækstfonden tamarmik Kalaallit Nunaat ukkatarereerpaat, taamaalillutillu Kalaallit Nunaanni aningaasaliinerusinnaasunut killissaliussaminnik iluarsisimallutik. Kingullertigut Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni inuussutissarsiornermi suleqatigiinneq nukittorsarneqarpoq, tassami Namminersorlutik Oqartussat aamma Naalagaaffik Greenland Venture-mi aamma Vækstfonden-imi Kalaallit Nunaanni ataatsimoorussamik aningaasaliinissamut katillugit 200 mio. koruuninik aallarniutissanik akiliuteqarmata. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornermi suliniutit inerilluartinnissaat siunertaralugu ataatsimoorussamik inuussutissarsiornermut aningaasaliissutit 20 mio. koruunit pilersinneqarput.

18.3 Nittarsaassineq aamma tuniagassanik pilerisaarineq

Nunarsuarmi nunani tamalaani unammilleqatigiinnermik sunnersimaneqartumi Kalaallit Nunaata nunarsuarmi paasisimaarinninnissaa pisariaqartinneqarpoq. Kalaallit Nunaanni avammut nioqquteqartarnissaq takornariartitsisarnerlu siuarsarlugit aammalu inuussutissarsiornermi assigiinngitsunut atatillugu Kalaallit Nunaata

nittarsaanneqarneranut suliaqarnermi, nunani allani arlalinni ingerlaavartumik nittarsaassisarneq tuniniagassanillu pilerisaarineq ingerlanneqartarput.

Takornariartitsinermit suliassaqarfimmi nittarsaassinerup annertunerpaartaa Visit Greenlandimit ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaanni takornariartitsinermi periarfissaqarfiusut nunani tamalaani nuisitsivinni ataatsimeersuarnernilu arlalinni ingerlaavartumik nittarsaanneqartarput, kisianni Covid-19-ip atuutilerneraniillu nittarsaassineq taanna elektroniskimik pingaarnertigut ingerlanneqarpoq. Takornariartitsineq Tysklandimi aamma Frankrig-imi 2020-mi januaarimi tuniniagassanik pilerisaarinermi qulequttanut ilaavoq, tassani aamma Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoq Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit arlallit peqatigalugit peqataalluni.

Sermimut & imermut suliassaqarfimmi Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfik neqeroortitsinerneq nittarsaassinernillu ingerlatsisuuvoq. 2020-ip aallartinnerani Danmarkimi, Tysklandimi aamma Frankrig-imi aqqissuussinerni arlalinni sermimut imermullu ingerlatsinissamut akuersissutinut neqeroortitsinerit aappaat Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisup saqqummiuppaa. Covid-19 pissutaalluni 2020-p sinnerani aammalu maannamuugallartoq 2021-imi ukiup affaani siullermi annertunerusunik pilerisaarinernik ingerlatsisoqanngilaq. Taamaattoq selskabinut ukununnga licensiliisoqartarsimavoq:

Ataatsimeersuarnerni aamma tuniniagassanik pilerisaarinerni Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisup peqataasarneq Kalaallit Nunaanni tunisassianik aammalu Kalaallit Nunaat tamakkiisutut isigalugu

soqutiginnilersitseqataa nerusarpoq. Tamatuma saniatigut politikerinik peqataasoqarnera niuerfinnut nutaanut matunik ammaaqaataasinnaavoq aammalu soqutiginnittunik pingaaruteqartunik oqaloqateqarnissaq qulakkeerreqarsinnaalluni. Tassunga ilanngullugu politikerinik peqataasoqarnera inuussutissarsiornermut niuernernullu tunngasut ministerinik aammalu inunnik qaffasissumik inissisimasunik pingaarutilinnik nunani allaneersunik oqaloqateqarluni oqallisigineqarnerannut periarfissiisnaavoq.

18.4 Covid-19 pissutigalugu ikiorsiissutissat

Inuussutissarsiorlut aamma Kalaallit Nunaanni avammut niuerutiginninneq tunngavissinniarlugu Naalakkersuisut 2020-mi covid-19-ip nunarsuarmi tuniluunnerata kingunerisaanik ikiorsiissutissanik arlalinnik pilersitsippat. Inuussutissarsiorlut ilai 2021-imi suli covid-19-ip nunarsuarmi tuniluunneranit suli sunnernerlunneqartut, suli suliassaqarfinnut immikkut tunngatitanik ikiorsiiffigineqarsinnaapput makkununnga:

- Takornariartitsinermik inuussutissarsiorlutunut nukinginnartumik ikiorsiissutissat
- Takornariartitsinermik inuussutissarsiorlutunut suliffeqarnermi ikiorsiissutissat
- Takornariartitsinermik inuussutissarsiorlutunut sammisassanut ikiorsiissutissat

Nukinginnartumik ikiorsiissutissat aamma sammisassanut ikiorsiissutissat Innovation Greenlandimit aqunneqarput. Suliffeqarnermut ikiorsiissutissat Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit aqunneqarput.

Paasissutissat erseqqinnerusut
takuneqarsinnaapput uani www.big.gl.

Tamatuma saniatigut suliffeqarfiit tigoraaannarnik
aningaasaateqarnissaat tunngavissinniarlugu
naalagaaffiup qularnaveeqqusiinermut
aaqqissuussinerini makkunani Kalaallit Nunaanni
suliffeqarfiit pineqartunut
ilaatinneqarsinnaapput:

- SMV-nut naalagaaffiup
qularnaveeqqusiinermut
aaqqissuussinera (30. april 2021 tikillugu
atuuttoq)
- Suliffeqarfinnut annerusunut
naalagaaffiup qularnaveeqqusiinermut
aaqqissuussinera (30. april 2021 tikillugu
atuuttoq)

Naalagaaffiup qularnaveeqqusiinermut
aaqqissuussineri Vækstfonden-imit
aqunneqarput.

- Naalagaaffimmi avammut
nioqquteqarnermut aningaasaliinermullu
ikiorsiissutissat (2021 naanera tikillugu
atuuttoq)

Naalagaaffimmi avammut nioqquteqarnermut
aningaasaliinermullu ikiorsiissutissai Trade
Council-imit aqunneqarput.

18.5 Takornariartitsisarneq

Takornariartitsinermik inuussutissarsiornermit
inuiaqatigiinnut isertitaqartitsinissamut,
peqatigisaanillu takornariartitsisarnerup
ineriartortinneqarnissaanut, periaasissat ilaat
ilaatigut tassaavoq tigooqqaanermut
atortorissaarutinik pitsanngorsaaneq.
Takornariaqarnermik aallutaqartut sionatigornit
annertunerusumik ineriartornertik
ilusilersussavaat, Sinerissami kommuneqarfiit
suleqatigalugit

18.6 Sermeq & Imeq

”Sermimik imermillu avammut
nioqquteqarnissamut periusissiami”
inassuteqaatit 21-upput
siuariartortitseqataasussat aammalu sermip
erngullu Kalaallit Nunaanneersup nunani
tamalaani unammilleqatigiinnermik
sunnersimaneqartumi sermimik imermillu
niuerfimmilernissaanut iluaqutaasussat.
Ukiuni kingullermi Naalakkersuisut tungaanniit
ukkatarineqartoq tassaasimavoq inatsisip
immersugassat pitsaanerulersinnissaat,
akileraarutinik akitsuutinillu naleqqussaaniissamut
periarfissat aammalu nammineq imermik
peqarfinnik annertunerusumik nunap
assiliornissai.

Tamanna tunngavigalugu

Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu
Naalakkersuisoqarfiup De Nationale Geologiske
Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS)
suleqatigalugu sermersuarmit imermik
isumalluutit annertooujussuit nunap
assiliortippai.

Tamatumunnga nangissutigalugu Naalakkersuisut
2020-mi neqeroortitsinermik ingerlatsipput,
taakkunani sumiiffiit tallimat
neqeroortitsivigineqarlutik.

18.8 Urani

Nunanut allanut, illersornissamut
sillimaniarnermullu politikkimut tunngasut,
siunissami aatsitassarsiorfinnik ingerlatsinermi
aammalu Kalaallit Nunaanniit uranimik avammut
annissuinermit tunngassuteqartut
immikkuullarissut pillugit isumaqatigiissut
Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata 2016-imi
januaarimi atsiorpaat.

Isumaqatigiissut sillimaniarnermi iliuusissat
aamma avammut annissuinermik

nakkutiginninneq pillugu danskit Kalaallit Nunaannut inatsisaannut tunngavissaliivoq, ilanngullugit Kalaallit Nunaanniit atomip nukinganut atortussiassanik avammut annissuineq sillimaniarnermi nakkutiginniffigineqartussaasoq. Siunertaavoq atomip nukinganut atortussiassanik atuinerup sorsuffiunngitsunut siunertanuinnaq atorineqarnissaannik qulakkeerinissaq.

Kalaallit Nunaannut avammut annissuinerup nakkutigineqarnera pillugu inatsit nr. 616 aamma Kalaallit Nunaannut sillimaniarnermi iliuusissat pillugit inatsit nr. 621 ulloq 8. juni 2016 akuerineqarput. Suliassaqarfimmi naammattumik maleruagassiinissaq qulakkeerniarlugu, aalajangersakkat sukumiisut avammut annissuinerup nakkutiginninneq pillugu inatsimmut nr. 616-imut aamma sillimaniarnermi iliuusissat pillugit inatsimmut nr. 621-mut nalunaarummi aalajangersarneqarput. Tassani pineqarput tunisassianik marloqiusamik atugassanik avammut annissuinerup nakkutigineqarnera pillugu nalunaarut nr. 67, 22. januar 2018-imeersoq aamma sillimaniarnermi nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut nalunaarut nr. 752, 10. juli 2019-imeersoq. Danmarki Kunngaqarfik Danmarkimi siaruartitsinnginnissamut apeqqtutinut akisussaasuvoq, ilanngullugu sillimaniarnermi nakkutiginninnermi iliuusissat kiisalu tunisassianik marloqiusamik atuuffilinnut sillimaniarneq aamma avammut annissuineq (dual-use). Isumaqatigiisummi 2016-imeersumi Kunngaqarfik Danmarkip siaruartitsinnginnissamut nunani tamalaani pisussaaffiisa naammassineqarnissaat qulakkeerniarlugu ataatsimoorussamik aallaaveqarnissamut killissaliisoqarpoq.

Siunissami aatsitassarsiorfimmik ingerlatsisinnaanermut aammalu Kalaallit Nunaanniit uranimik avammut

annissuisinnaanermut atatillugu nunanut allanut, illersornissamut sillimaniarnermullu politikikkut apeqqtut immikkuullarissut pillugit isumaqatigiissutip ilaatut, nunani tamalaani isumaqatigiissutit tallimat pillugit Kalaallit Nunaannut nunamut tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsinneqarpoq, ilanngullugit ikummatissanik atornikunik isumannaatsumik passussinissaq aammalu qinngornernik ulorianartunik akulinnik eqqagassalerineq pillugu nunani tamalaani isumaqatigiisummi ataatsimoorussami tunuarsimaarfeqarneq ("Nunani tamalaani isumaqatigiissut ataatsimoorussa").

Nunani tamalaani isumaqatigiisummi tunuarsimaarfeqarnerup atorunnaarsinneqarnerani Kalaallit Nunaat ikummatissat atornikut aammalu eqqakkat qinngornernik ulorianartunik akullit Kalaallit Nunaanni qanoq passunneqartarnersut pillugu IAEA-mut nalunaarusiornissamut pisussaaffeqalerpoq. 2017-imi Kalaallit Nunaannut nunami namminerup nalunaarusiaq siullermeersumik suliarineqarpoq. Kalaallit Nunaannut tunngasortaa Namminersorlutik Oqartussat arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik ilisimatuussutsikkullu siunnersortaannit, "Aarhus Universitet-imi DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi", ilaatigut Aatsitassanik Suliassaqarfimmut Avatangiisinut Aqutsisoqarfimmit, Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfimmit, taamanikkut Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmit aamma Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfimmit ilassuteqarfineqartumik suliarineqarpoq. Nalunaarusiornerup siuliani taaneqartup malitsigisaanik Det Internationale Atomenergisagentur-ip (IAEA) Wien-imi qullersaqarfiani 2018-imi maajimi "review-imi ataatsimiinneq" ingerlanneqarpoq. Tamatuma

saniatigut sulisartut qinngornernut ioningortitsisartunut illersorneqarnissaat pillugu ILO-mi nunani tamalaani isumaqatigiissutaanni nr. 115-imi nunamut tunuarsimaarfeqarnerup atorunnaarsinneqarnissaa eqqarsaatigalugu danskit-kalaallit suliaqarnissaat suli amigaataavoq. Sulisartut qinngornernut ioningortitsisartunut illersorneqarnissaat pillugu ILO-mi nunani tamalaani isumaqatigiissutaata nr. 115 ilaaffigilerlugu akuerineqarnissaa Inatsisartut siusinnerusukkut akueraat.

Suliffeqarneq

18.9 Suliffeqarnermut Naalackersuisoqarfik

Kalaallit Nunaanni suliffeqarneq allanngoriartorpoq. Nunatsinni isertitaqarfiit pingaarnersaat suli tassaavoq aalisarneq, aammalu amerlasuunik ingerlaarfilimmik aningaasaqarnermi ineriartortitsinissaq Naalackersuisut sulissutigaat, taamaalilluni Kalaallit Nunaat nunarsuarmi aningaasat nalingisa nikerarneranni allannguutitut sunnertiannnginnerussalluni. Unammilligassaq tassaavoq sulisussaaleqineq. Tassani pineqarput ilinniagaqarsimasuunngitsut aammalu ilinniarsimasut, peqatigisaanik innuttaasut amerlasoorujussuit suliffeqanngillat. Siunissami suliffeqarnermi qaffasissumik ilinniarsimasuunissaq pisariaqarpoq, aammalu pingaartumik inuusuttut ilinniarlutik aallartitarnissaasa qulakkeernissaa Naalackersuisut sulissutigaat. Inuusuttut aallartingitsoortartut aammalu sivisuumik suliffissaaleqilersinnaasut amerlavallaarput.

18.10 Suliffeqarnermut suliassaqarfimmi ineriartortitsineq

Suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut malunnaatilimmik ikilisut Kalaallit Nunaanni ukiuni kingullerni misigineqarpoq, qaammammut agguaqatigiissillugu 2015-imi 3.456-niit 2020-mi

1.946-nut imaluunniit 43,7%-imik ikilismallutik. Suliffissaaleqisut nunaqarfinniit illoqarfinni ikinnerupput. Illoqarfinni suliffissaaleqisut piffissami 2015-imiit 2019-imut 8,8%-iniit 4,7%-inut ikilismapput. Piffissami tassani suliffissaaleqisut nunaqarfinnit 11,3%-iniit 8,1 %-inut ikilismapput.

Neriulluarnartumik ineriartorneq pingaartumik illoqarfinni angineriippoq, paarlattuanik illoqarfinni minnerusuni inoqarfinnilu taamatut neriulluarnartumik ineriartortoqartoq misigineqarani. Tamatumunnga pingaartumik najukkani sullivissat amigaataanerat pissutaavoq. Agguaqatigiissillugu 2015 – 2020-imi 54%-it qaammardini 1 – 3-ni suliffissaaleqisutut nalunaarsortissimapput, paarlattuanik taamaallaat 10,6%-it qaammardini 10 - 12-imi suliffissaaleqisutut nalunaarsortissimallutik. Pissutaasoq ukiup qanoq ilinerani suliffissaaleqisartunut ataqatigiissillugu isigineqassaaq, tassani amerlanerit aasaanerani suliffeqartarmata, kisianni ukiukkut suliffissaaleqisarlutik.

18.11 Covid-19-ip suliffeqarnermut suliassaqarfimmut sunniuteqarnera

Suliffissaqartitsiniarnikkut covid-19 nunanit avannarlernit allaniit Kalaallit Nunaat sakkukinnerusumik eqqugaavoq, taamaalillunilu ukiunut kingullernut sanilliullugu suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut amerlassusaat annertuumik qaffattoq Kalaallit Nunaanni misigineqanngilaq. Taamaattoq suliffissaaleqisut amerlinissaat naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Pingaartumik takornariartitsisarnerup aalisarnermullu suliassaqarfiup iluanni nunarsuarmi aningaasaqarnikkut ineriartorneq killilersuinerillu pissutaallutik suliffissaqartitsiniarneq unammilligassartaqarpoq.

18.12 Fast-track-imi aaqqissuussineq nutaaq

peqataasinnaasimanani.

Sulisussaaleqinermi unammilligassanut aaqqiissutissatut Naalakkersuisut fast-track-imi aaqqissuussineq atuutilerpaat, taamaalillutik suliffeqarfiit akuersissummik allagartaqartut sukkanerusumik nunarsuup sinneraniit sulisussanik atorfinitsisisinnaallutik. Peqqinnissaqarfik suliassaqarfinni siullersaavoq, aammalu aaqqissuussineq 2021-mi februaarimi atuutilerpoq. Kingusinnerusukkut inuussutissarsiornermi suliassaqarfinni allani ammaasoqarsinnaavoq.

18.13 ILO-mut ataatsimiititaliaq

Nunani tamalaani suliffeqarnermut kattuffimmut ILO-mut siunertaavoq inooqatigiinnermi naapertuilluartumik ileqqorissumillu sulinermi atugassarititaasunik atuutsitsinissaq. Kalaallit Nunaata maannakkorpiaq ILO-mi nunani tamalaani isumaqatigiissutit 18-it akuerisimavai, aammalu 2020-mi Kalaallit Nunaat nunani tamalaani isumaqatigiissut 138, suliffissaqartinneqarnissamut ukiukinnerpaaffissanut tunngassuteqartoq, akueraa. Nunani tamalaani isumaqatigiissutit qitiusut kingullersaat C182 meeqqat sulisinneqartarnerannut ajornerpaamik pisoqartarneranut tunngassuteqartoq, Kalaallit Nunaata 2021-mi akueraa.

18.14 Sulisuunermut Ministerit siunnersuisooqatigiivi, MR-A

MR-A-mi ataatsimiinneq ukiumut aalajangersimasumik ataasiarluni nalinginnaasumik ingerlanneqartarpoq, kisianni 2020-mi ataatsimiinnissaq covid-19 pissutigalugu taamaatinneqarpoq. Tamatumunnga taarsiullugu nunani avannarlerni suliffissaqartitsiniarnermut ministerit akornanni pisortatigoortuunngitsumik videukkut ataatsimiinneq ingerlanneqarpoq, ajoraluartumik Suliffeqarnermut Naalakkersuisoq

19 Isumaginninnermut Inatsisinullu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik

19.1 Inuit innarluutillit pillugit Nalagaaffiit Peqatigiit ataatsimiititaliaat

2020-mi apriliimi piffissat aappaannut pingajuannullu nalunaarusiaq inui iinnarluutillit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit ataatsimiititaliaanut Danskit naalagaaffiata (matumani Kalaallit Nunaat ilanngullugu) tunniuppaa. Danmarkki, matumani Kalaallit Nunaat ilanngullugu misilitsinnissamut qaaqquneqarnissamik utaqqipput. Taamaammatt nakkutiginninnermit inerniliussat innersuussutillu suli tiguneqanngillat.

20 Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik

Naalackersuisoqarfik nunani tamalaani avatangiisinik pinngortitamillu aqutsinermut isumaqatigiissutini, isumaqatigiissutaasuni suleqatigiiffinnilu pisussaaffinnik arlalinnik isumagisaqarpoq.

20.1 Isumaqatigiissutit ilaalerfiusut

Kalaallit Nunaat 2020-mi avatangiisinik suliaasaqarfinni isumaqatigiissutinut marlunnet ilaalerpoq.

Ukiakkut Ataatsimiinnermi Inatsisartuni ilaasortat tamarmiusut Kalaallit Nunaata Minamata-mi isumaqatigiissummut ilaalernissaanut Naalackersuisut aalajangiiffigisassatut siunnersuutaannut akuersipput. Isumaqatigiissummi nunarsuaq tamakkerlugu kviksølvimik mingutsitsinerup siaruarnissaanut pinaveersaartitsinissaq siunertarineqarpoq.

Tamatuma saniatigut Ukiakkut Ataatsimiinnermi Inatsisartuni ilaasortat tamarmiusut Kalaallit Nunaata imermut oqimaaloquttamut isumaqatigiissummut ilaalernissaanut Naalackersuisut aalajangiiffigisassatut siunnersuutaat akueraat. Kalaallit Nunaata imermut oqimaaloquttamut isumaqatigiissummut ilaalernermigut uumassusilinnik avataaneersunik eqqussisarnerup annikillisarneqarnissaanut alloriarneq pingaarutilik alloriarfigaa.

20.2 Ilisimatusarneq

Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnissamut soqutiginninneq annertuvoq. Tamatuma peqatigisaanik ukiuni makkunani Kalaallit Nunaanni suliaasaqarfinni assigiinngitsuni inuussutissarsiornerup, soorlu sikunik imermillu avammut annissuinerup, aatsitassanik piaanerep aammalu suliffissuarnut annerusunut erngup

nukinganik atuinerup ineriartornera annertusiartorpoq. Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnerup inuussutissarsiornerup ineriartorneranut tassunga kalaallini nunanilu tamalaani inuiaqatigiinni iluaqutaasumik tapertaasinnaanera periarfissaqartorujussuovoq.

Taamaattumik Naalackersuisuusimasut nunami namminermit ilisimatusarnermut periusissiamik nutaamik suliaqarlutik aallartissimapput. Ilisimatusarnermi periusissiassamut missingiummi maannatut iluseqarluni immikkoortut sisamat aallunneqarput: 1) Ilisimatusarnerup Kalaallit Nunaannit aallaaveqarnissaa, 2) Ilisimatusarnerup inuiaqatigiit piujuartitsiviusumik ineriartortinneqarnerannut tapertaanissaa, 3) Ilisimatusarnerit inernerisa kikkunnit tamanit pissarsiariuminartuunissaat, aamma 4) Ilisimatusarnermi suliniutit nunani tamalaani qaffasissutsit assinginik qaffasissuseqarnissaat.

20.3 International Arktisk Hub

Maanna Kalaallit Nunaanni International Arktisk Hub-imik pilersitsisoqarsimalerpoq. Tamanna kalaallit ilisimatusarnermik soqutigisaqartut oqartussaasullu aamma danskit oqartussaasuisa akornanni suleqatigiinnerisigut pivoq. International Arktisk Hub kalaallit nunanilu tamalaani issittumi ilisimatusartuisa aamma issittumi ilisimatusarnermik soqutigisaqartut aallaavigaat. Ilisimatusarnermik avatangiisillit tunngaviusumik ilisimatusarneriniit ilisimatusarnermut atorneqartumut atatillugu sulinermit tapertaassaaq.

International Arktisk Hub-imi ingerlatitseqqittarneq, ilinniartitsineq ilinniartitaanerlu pingaarutilittut inissisimassapput. Tamatuma saniatigut qitiusumik suliniuteqarfiusuni innuttaasut akuutinneqassapput aammalu najukkani

ilisimasat atorineqassallutik. Taamaalilluni International Arktisk Hub-ip innuttaasunut kalaallinut ingerlatitseqqittarneq pitsanngorsassavaa. Taamaalilluni innuttaasut ilisimatusarnerni piginneqataasutut misigisimanerat, aammalu ilisimatusarnerup inernerinik inuiaqatigiinni ineriartortitsineranut atuisinnaanerit annertunerulissaaq.

International Arktisk Hub issittumi ilisimatusarnermut aammalu ilisimatusarnermut tapertaasunik suliniuteqarnerit atorlugit nunani tamalaani oqaloqatigiinnermut tapertaassaaq. Kalaallit nunanilu tamalaani ilisimatusarnermik avatangiisillit akornanni attaveqatigiinnissamut, suleqatigiinnissamut oqaloqatiginnissamullu tunngavililissaaq. International Arktisk Hub pingaartumik pisussanik piareersaasarnermut ilisimasaqarnermullu paasissutissanik takussutissanillu, aammalu tapersuisoqarneratigut Kalaallit Nunaanni eqqaanilu ilisimatusarsinnaaneranut ajornannginnerulersitseqataassaaq periarfisseeqataassallunilu. International Arktisk Hub aammattaaq Kalaallit Nunaanni ilisimatusarneq tamakkiisumik susoqarneranik takussutissiissuteqarfigilersitseqataaffigissavaa.

20.4 Avatangiisit, pinngortitaq silallu pissusia

Issittumi Siunnersuisoqatigiit

Issittumi Siunnersuisoqatigiit suleqatigineqarnerini suleqatigiissitat arfinillit pilersinneqarput. Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitanut pingasuusunut, kiisalu imaani Senior Arctic Official-it (SAO) suliaqarnerinut suleqataavoq. Suleqatigiissitat suliassanut pilersaarutit aammalu ministerit ataatsimiinnerini neriorsuutit oqaasertaasut aqputigalugit piginnaatitsissutinik nutartikkanik pissarsisarput.

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Islandimi siulittaasoqarfiup (2019-2021) ilaatigut silap pissusia immamilu avatangiisit salliutippai, tassanilu suliat Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmit qanittumik malinnaaffigineqarput. Ruslandip 2021-miit 2023-mut siulittaasuutitaqarneq tigussavaa, tassanilu piujuartitsinissamik ineriartortitsinermit aningaasaqarneq, inooqatigiinneq avatangiisillu aallunneqassapput.

20.5 Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) – Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Suleqatigiissitaq

Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Suleqatigiissitamit (*Conservation of Arctic Flora and Fauna, CAFF*-imik taagorneqartoq) Kalaallit Nunaata pisussaaffinik isumaginnittuuvoq. Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Suleqatigiissitamit uumassusillit assigiinngissitaarneri pinngortitamilu ataqatigiit siunnerfigineqarput, aammalu Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Isumaqatigiissutip (CBD) atuutilernissaanut qulakkeereqataalluni.

Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik Namminersorlutik Oqartussani ataqatigiissaarisutut akisussaasuuvoq, tamatumalu saniatigut Kunngeqarfiup Danmarkip CAFF-imi aallartitanut pisortatut (Head of Delegation) pisussaaffiinut soqutigisaanullu ataatsimoortunut aksissaasuulluni. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata (Kunngeqarfik Danmark) 2023-2025-mi suleqatigiissitamit siulittaasuutitaqarneq isumagisussaavaa.

CAFF-imi issittumi uumassusillit assigiinngissitaarnerinik alapernaarsuinissamut pilersaarut (CBMP Kalaallit Nunaata

pingaarutilittut suliniuteqarfigisussaavaa. CBMP Issittumi Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaata "Arctic Climate Impact Assessment"-ip (ACIA), 2004-meersup toqqaannartumik malitsigaa. Issuttumi uumasuni pinngortitallu ataqatigiinnerani susoqarneranik alapernaarsuinissap pisariaqartinneqarnera nalunaarusiami pingaarnertut inerniliissutaavoq. Tassalu pilersaarut silap pissusiata allannguutaanik aammalu inuit suliaasa uumasunut pinngortitallu ataqatigiinneranut sunniutaanik ilisimasaqarnerulernissamut pingaaruteqarpoq. Kalaallit Nunaat (Kunnegeqarfik Danmark) sulii USA peqatigalugu CBMP-mi siulittaasuvoq. Aqutsineq ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup, Pinngortitaleriffiup aamma Aarhus Universitet-ip (DCE) Issittumi Avatangiisinut Immikkoortortaqaafiata akornanni qanittumik suleqatigiinnerisigut isumagineqarpoq.

Kalaallit Nunaat / Danmark 2020-mi USA peqatigalugu CBMP-mi periusissanut pilersaarutip nutaap suliarineqarnerani ataqatigiissaarisuvoq. Periusissanut pilersaarummi ukiuni tullerni sisamani alapernaarsuinissamut pilersaarut malillugu sulinissaq sinaakkusersorneqarpoq.

Suliniut pingaarutilik alla tassaavoq issittup nunataani uumassusillit assigiinngissitaarnerini killiffiit pisartullu pillugit ilisimatusarnikkut nalunaarusiaq angisooq. Tamatumunnga atatillugu pilersaarut Greenland Ecosystem Monitoring (GEM) issittumi pinngortitap ataqatigiinnerani piffissami sivisuumi alapernaarsuinissamut najoqqutassatut pingaarnertut siuttutullu isigineqarpoq. Pinngortitaleriffik aamma DCE pingaarutilittut inissisimapput, ilaatigullu ilisimatusarnerit pillugit allaaserisanik aaqqissuussisoq pisortaq tapersiiffigisimallugu. Nalunaarusiami inerniliissutigineqarpoq, silap pissusaani allannguutit issittup avannarpasissuani uumasut

assigiinngissitaarnerinut pinngortitallu ataqatigiinneranut annerpaamik ulorianartorsioartsisuusut, aammalu artorsartitsisinnaasut arlallit allat tamatumunnga isumaqartut.

Kiisalu suliniutitut pingaarutilittut immami uumassusillit assigiinngissitaarnerini killiffinni immami uumasut miluumasut timmissallu imarmiut pillugit malitsigititanik nalunaarusioortoqarpoq, uumassusillit tikiussat, uumassusillit assigiinngissitaarneri kiisalu aatsitassarsornerit il.il. pillugit suliamik aallartitsisoqarpoq.

2021-mi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit ataatsimiinnissaanni nalunaarusiaat matuma siuliani taaneqartut saqqummiunneqassapput.

20.6 Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) – Killeqarfiit qaangerlugit mingutsitsinermik alapernaarsuinissamut pilersaarut

Suleqatigiissitami Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) – Killeqarfiit qaangerlugit mingutsitsinermik alapernaarsuinissamut pilersaarummi silap pissusaata allannguutaanik alapernaarsuineq uppernarsaasiisarnerlu aammalu naleqqussaanerit, kiisalu avatangiisini ajornartorsiutit allat, soorlu avatangiisinut ulorianaatillit Issittumi inunnut uumasunullu isumaat sulissutigineqarput.

Aamma AMAP nunani tamalaani suliat arlallit ingerlanneqarnerinut, kiisalu avatangiisinut ulorianaatillit silallu pissusaata allannguutai pillugit suliarineqarnerinut tapersiinissaq ineriartortitsinissarlu siunertaralugu Issittumi ineriartortitsineq pillugu ilisimatusarnikkut nalunaarusanik suliaqarpoq. Tamanna ilaatigut

Stockholmimi aamma Minamata-mi isumaqatigiissutini, minnerunngitsumillu FN-imi silap pissusaanut isumaqatigiissummi ersersinneqarpoq.

Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik Kunngearfiup ataatsimiinnerni ataqatigiissaariffiusuni iliuusissaanik ilanngussinissamut ataqatigiissaarisuuvoq. Kalaallit immikkut ittumik ilisimasalittaat suliassat suliarineqarnerini suliassanik arlalinnik isumagisaqarput, pingaartumik avatangiisinut ulorianaatilinnut aamma Kalaallit Nunaanni innuttaasut peqqissusaannut atatillugu. 2021-mi ilaatigut paaq metan-ilu, kviksølvi, peqqissuseq, plastikkinik alapernaarsuineq, radiup qinngorneri silallu pissusaa pillugit nalunaarusiat arlallit tunniunneqassapput.

AMAP-ip 2021-mi "Climate Issues of Concern", sionratigut silap pissusia pillugu nalunaarusiaasarsimasunut nutarterissutitut tamanut ammasumik saqqummiuppaa. Nalunaarusiami nutaami Issittumi silap pissusaata allannguutaasa annertuneri peqqutigalugit Issittumi silap pissusaanut inerniliissutaasimasut tunngavigneqarput erseqqissarneqarlutillu. Tamatuma saniatigut nalunaarusiami Kalaallit Nunaata sermersuata qaani aattornerit annertuut immikkut aallunneqarput.

20.7 Protection of the Arctic Marine Environment (PAME) – Issittumi imartani avatangiisinik illersuineq

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitaq PAME issittumi imartani avatangiisit illersorneqarnissaannik suliaqarpoq. PAME naalackersuinikkut siunissamut ungasissumut anguniakkat tunngavigalugit issittumi imartani avatangiisini nunamiit immamiillu mingutsitsinermik suliaqarpoq.

PAME-mi suliassat assigiinngitsut arlallit, ilitsersuusiornernik naalackersuinikkullu aalajangersimasunik inassuteqarnernik innerneqarsinnaasut pilersinnerisigut isumagineqarnerisigullu, Issittumi imartani avatangiisit pillugit ilisimasat annertusarneqarnerinik nukittorsaanerit suliarineqarput. Suliani pingaartumik imartani sumiiffiit illersugaasut, uumassusillit tikiussat, pinggortitap ataqatigiinnerna tunngavigalugu aqutsineq, immami eqqakkat, HFO (uulia kinertoq) aamma umiarsuit angallanneri qulequtarineqarput.

PAME-p 2019-2021-mi sulinissamut pilersaarutaani immami eqqakkat annertumik eqqumaffigneqarput. PAME 2020-p ingerlanerani nunarsuup immikkoortuini immami eqqakkanut iliuuseqarfiginissaannut pilersaarummik suliaqarpoq. Illiuusissanut pilersaarut AMAP-ip aamma CAFF-ip qanittumik suleqatigineqarnerini pilersinneqarpoq. Kunngearfik Danmark suliama aqutseqataavoq, tassani Namminersorlutik Oqartussani Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik suleqataalluarluni.

20.8 Nunani tamalaani uumassusillit assigiinngissitaarneri

COVID-19 atuukkualuartoq suli nunani tamalaani pinggortitaq pillugu suliniutit aallunneqarput. Pinggortitap silallu pissusaata qanoq issusii pillugit nalunaarusiani, FN-ip 2019-imi saqqummersitaani silap pissusaa allanngoriartupiloortoq, aammalu nunarsuarmi uumasut naasullu sunniuteqarfiginerlunneqartut takutinneqarpoq. Taamatut ineriartortoqarnera kinguaariinni maanna inuusut tulliuuttussallu inuunermi atugaat sunnerneqartussaapput. Taamaattumik nunani tamalaani oqalliffinni qulequtaq qitiutinneqarluni uteqqinneqartartoq tassaavoq, nunarsuaq tamakkerlugu uumassusillit assigiinngissitaarnerinik illersuinissamut

sinaakktissamik suliaqarnissamik anguniagaqarnissaq. Isumaqtigiissut FN-ip Uumasut Assigiinngissitaarnerinut Isumaqtigiissutaata iluani isumaqtiginninniutigineqassaaq. Isumaqtigiissutip 2020-p naanerani, tassalu maanna uumassusillit assigiinngissitaarnerinut periusissiap naanerani akuersissutigineqarnissaa naatsorsuutigineqarsimagaluarpoq. Suliarli COVID-19 peqqutigalugu kinguaattoorpoq. Isumaqtigiissut akuttunngitsumik Pinngortitaq pillugu Paris-imi isumaqtigiissummik taaneqartarpoq, taamaalillunilu Silap Pissusaa pillugu Isumaqtigiissutip isumaqtigiissutigineqarnissaata pingaaruteqarneranut oqariartuutaalluni.

Kalaallit Nunaata soqutigisaasa immikkut ittut qulakkeerneqarnissaat siunertaralugu, Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik isumaqtiginninniarnernut atatillugu nunani tamalaani oqalliffinni oqallinnernut peqataavoq.

20.9 Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Isumaqtigiissut /Convention of Biological Diversity (CBD)

Uumassusillit Assigiinngissitaarnerinut Isumaqtigiissut (CBD), 5. juuni 1992-imeersoq pinngortitamik illersuiniarnermi nunani tamalaani isumaqtigiissutit pingaarutillit ilagaat. Isumaqtigiissummi pinngortitap ataqtigiinnera, uumasut kingornuttakkallu eqarsaatigalugit uumassusillit assigiinngissitaarnerinik piujuartitsinissaq siunertarinearpoq. Kunneqarfik Danmarkip CBD 1993-imi nunami sumiinneq apequtaatinnagu atuuttussanngortippaa. Atuuttussanngortitsinermi Kalaallit Nunaat ingerlaannartumik isumaqtigiissummi aalajangersakkanik atuutsitsilernissamut nunarsuarmi inuiaqtigiinnut

pisussaaffeqalerpoq.

2010-mi nunarsuarmi pinngortitamut aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerinut periusissior-nissamut pilersaarut akuersissutigineqarpoq. Tamatuma peqtigisaanik 2020 nallertinnagu uumassusillit assigiinngissitaarnerini pinngortitalu ataqtigiinnerani kinguariartorneq unitsinniarlugu nunani tamalaani anguniagassat 20-t akuersissutigineqarput (Aichi-mi anguniakkatut taasaq). Naliliinerni takutinneqarpoq, anguniakkanit amerlasuut ajoraluartumik 2020 naatinnagu anguneqarsimanngitsut, tamatumalu peqtigisaanik uumassusillit assigiinngissitaarnerini annaasaqartarneq sukkatsissimasoq. Taamaattumik CBD-p ataani nunani tamalaani 2021-2030-mut sinaakktissatut isumaqtigiissummik nutaamik suliaqartoqarpoq. Anguniakkani nutaani nunarsuarmi anguniakkat, FN-ip 2030 tikillugu piujuartitsiviusumik ineriartortitsinissamut aalajangersariigai malinneqassasut itisiliiffigineqassasullu naatsorsuutigineqarpoq. FN-ip piujuartitsiviusumik ineriartortitsinissamut nunarsuarmi anguniagai Naalakkersuisuusimasut suliaannut ilaatinneqarsimapput. Tamatuma peqtigisaanik FN-ip ”pinngortitaq inooqtigalugu” inuunissamut 2050-imut pingaarnertut takorluukkani sulissutigaa.

Suleqataasut ataatsimeersuarnerisa 15-issaata 2020-mi ukiakktut ingerlanneqarnissaa pilersaarutaasimagaluarpoq. COVID-19 peqqutigalugu taanna 2021-mi Kinami ingerlanneqartussanngorluni nuunneqarpoq. Suleqataasut ataatsimeersuarneranni uumassusillit assigiinngissitaarnerinik piujuartitsinissaq iluarseeqqinnissarlu pillugu isumaqtigiissutip nutaap angisuup anguniagaqarfiusullu akuersissutigineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaata pingaarnertut siunissami nunarsuarmi uumassusillit assigiinngissitaarnerinik pinngortitalu ataqatigiinnerinik illersuinissap piujuartitsiviusumillu atuinissap qulakkeerneqarnissaa soqutigisaraa. Siunissamut ungasissumut suliniutit pinngortitami ataqatigiit, silap allannguutaanut nunarsuarmilu ilaatigut imartani unammilligassanut allanut akiuussinnaanerusut peqqissuunissaannut qulakkeereqataassapput. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaata immamik inuussutissarsiutigalugu kulturilu eqqarsaatigalugu atuinitta qulakkeeriffigineqarnissaa immikkut soqutigisaraa.

Immami nunamilu illersuiffiit procentinngornissaat, uumassusillit tikiussat akiorniarnissaat, mingutsitsinermik annikillititsinissaq kiisalu nunap inuui najukkanilu inuiaqatigiit, taakkulu ilisimasaat pillugit oqallinnerit Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginaateqarput.

Taamani Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik 2020-mi danskit aallartitaasa videokkut ataatsimiittarnerinut peqataasimavoq. Danmarkimi Avatangiisinut Ministereqarfimmut ataavartumik ataqatigiissaaarisooqarpoq, tassungalu isumaqatiginninniutissat qanittumik ataqatigiissaarneqarneri ilaatinneqarput. Tamatuma peqatigisaanik Namminersorlutik Oqartussani Naalackersuisoqarfiit attuumassuteqartut akornanni qanittumik ingerlaavartumillu oqaloqatigiittoqarpoq.

20.10 Nunat inatsiseqarfiisa avataanni uumassusillit assigiinngissitaarnerinik illersuinissaq piujuartitsiviusumillu atuinissaq pillugit FN-imi isumaqatiginninniarnert

Kunngeqarfik Danmark 2004-mi FN-imi Imartanut inatsisit pillugit isumaqatigiisummut ilaalerpoq. Nunani tamalaani imartani uumasunik naasunillu illersuinissaq atuinissarluk pillugit aalajangersakkanik ataatsimoorussanik ilanngussisoqartariaqartoq, nunani tamalaani isumaqatigiisutigineqarpoq. Taamaattumik ukiuni arlalinni FN-imi nunat inatsiseqarfiisa avataanni imartani uumassusillit assigiinngissitaarnerinik illersuinissaq piujuartitsiviusumillu atuinissaq pillugit imartani inatsisit pillugit isumaqatigiisummut (BBNJ - Biodiversity Beyond National Jurisdiction) tapiliussassaq, inatsisitigut pituttuisussaq piareersarneqarsimavoq.

Isumaqatigiisuttip immikkoortui pingaarnert

Siusinnerusukkut oqallinnerni immikkoortut suut siunissami isumaqatigiisutissamut ilaatinneqassanersut isumaqatigiisuteqartoqarsimavoq. Tassani aamma niuernermik tunngaveqarluni aalisarneq isumaqatigiisummut ilaatinneqassanngitsoq isumaqatigiisutigineqarpoq. Imartanut inatsisit pillugit isumaqatigiisummut tapiliussatut isumaqatigiisutissaq immikkoortunik ukuninnga imaqassaaq:

- Sumiiffikkaartumik aqutsinissamut sakkussat, taakkununga sumiiffiit illersukkat ilanngullugit.
- Avatangiisinut sunniutissanik naliliinerit.
- Immami teknologiini piginnaasanik annertusaaneq nussuinerlu.
- Imartani kingornuttakkatigut isumallutit (soorlu enzymit, tappiorannartut uumassusillillu mikisut), taakku iluaqutissartaannik avitseqatigiissinnaanermut apeqquut ilanngullugit.

- Isumaqatigiissummi tamarmiusumi qulequttat akimorfiusut.

Tassalu BBNJ-imut isumaqatigiissusiassami, nunani tamalaani uumassusillit assigiinngissitaarnerinik illersuiniarluni piujuartitsiviusumillu atuiniarluni maleruagassani qulequttanut matuma siuliani taaneqartunut tunngatillugu "ingerlatsinermi putut" pitsanngorsaavigineqarnissaat pingaarnertut siunertarineqarpoq.

Naalackersuisut isumaqatiginninniarfiusumik ataatsimiinneri pingasut ingerlanneqareerput, aammalu sisamassaata 2020-mi marsimi/apriilimi FN-imi ingerlanneqarnissaa pilersaarutigineqarsimagaluarpoq. Kisiannili COVID-19 peqqutaalluni taassuma kinguartinneqarluni 2021-mi aggustimi ingerlanneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq, tamatumani COVID-19-imi pissutsit apeqqutaassallutik.

2020-mi isumaqatiginninniarnerpiaat FN-imi nangeqqinneqarsinnaalinnginnerini nunat akornanni aaqqeeqatigiinnissaq anguniarlugu videokkut isumaqasioqatigiittoqarpoq.

Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik oqartussaaffimmi akisussaasutut Kunneqarfik Danmarkip isumaqatiginninniarnernut aallartitaannut ilaalluni peqataavoq. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik nunap inuui najukkanilu inuiaqatigiit tamarmiusut, kiisalu naalagaaffiit sineriallit pisinnaatitaaffiitut nunaviillu sukaanut tunngassuteqartunik oqallinnissanut isumaqatiginninniarnerinissanullu aallarniuteqarpoq.

20.11 RAMSAR-eqarfinnut isumaqatigissut (masarsoqarfinnik illersuineq)

RAMSAR-eqarfinnut isumaqatigiissummi nunami

namminermi iliusissanut, aammalu masarsoqarfinni taakkunanilu isumalluutunik tammatsaaliiniarluni piujuartitsiniarlunilu nunani tamalaani suleqatigiinnernut sinaakkutissat aalajangersarneqarput.

Issittumi aamma issinnginnerusumi sumiiffinni masarsoqarfiit illersorneqarnissaat pillugit oqallinnerit Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginaateqarput, taakkunungalu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitami CAFF-imi suliat ingerlareersut akuutinneqarnissaat ilaatinneqarpoq. Nunat suleqataasut suliasanut aningaasartuuteqarfiungaatsiartussanut piviusorsiuunngitsunullu pisussaaffilerneqannginnissaasa qulakkeerneqarnissaa siunnerfigineqarpoq. Nunani tamalaani masarsoqarfinnut eqqumaffiginneq annertusisimavoq, taakku silaannarmi CO₂-p qaffannginnissaanut killilersueqataasinnaammata.

2020-p naanerani aamma 2021-p aallartinnerani Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik nunap nammineerluni ukiut pingasukkaarlugit nalunaarusiarisartagaanik Ramsar-imut allattoqarfimmut suliaqarpoq. Ukiuni pingasuni kingunnerni masarsoqarfinni toqqakkatsinni aqutsineq allannguuteqangaarsimanngilaq.

2021-mi suleqataasut ataatsimeersuarnissaasa 14-issaata Kina-mi ingerlanneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq. Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik Danmark aamma Savalimmiut suleqatigalugit ataqatigiissaarisuususaavoq.

20.12 Oslomi-Parisimi isumaqatigiissut (OSPAR)

Oslomi-Parisimi isumaqatigiissummi imartani avatangiisini mingutsitsinermik pinaveersaartitsinissaq akiuiniarnissarlu

siunertarineqarpoq. OSPAR-imut isumaqatigiissut nunanit 15-init, Imapriup avannaata kangiani imartani avatangiisinik imartanilu uumassusillit assigiinngissitaarnerinik illersuinermi suleqatigiittunit atsiorneqarpoq atuutsinneqarlunilu. Tassunga ilanngullugu uumassusillit assigiinngissitaarnerini, Kalaallit Nunaanni uumasuni, imartani sumiiffinni illersugaasuni, immami eqqakkani kiisalu aatsitassarsiornermut atatillugu ajornartorsiutit sulissutigineqarput.

OSPAR nunarsuup immikkoortunit tallimaasunit peqataaffigineqarpoq. Nunarsuup immikkoortua I Kalaallit Nunaata, Islandip Norgellu imartaanut tunngasuuvuq. Issittup eqqumaffigineqarnerata annertusiartornera ilutigalugu OSPAR-imi Nunarsuup immikkoortua I immikkut eqqumaffigineqaleriartorpoq. 2020-mi OSPAR-imi 2021-2030-mut periusissiaq nutaaq isumaqatiginninniutigineqarpoq. 2019-imi Kalaallit Nunaanniit Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik OSPAR-imi ataatsimiititaliarsuup ataatsimiinneranut Naalagaaffiup aallartitaannut peqataatitaqarpoq, tassanilu isumaqatiginninniarnert aallarniutaasut aallartinneqarput. Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup periusissiaq pillugu Avatangiisinut Inuussutissalerinermullu Ministereqarfik qanittumik attaveqarfigaa. Periusissiaq 2021-mi juulimi ministerit ataatsimeeqatigiinneranni saqqummiunneqassaaq. COVID-19 peqqutigalugu ministerit ataatsimeeqatigiinnerat online-kkut ingerlanneqassaaq.

20.13 Nunani tamalaani nersutinik nujuartanik naasunillu nungutaanissamut ulorianartorsiortinneqartunik niueruteqarneq pillugu isumaqatigiissut (CITES)

Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu

Naalackersuisoqarfik Kalaallit Nunaanni nunani tamalaani nersutinik nujuartanik naasunillu nungutaanissamut ulorianartorsiortinneqartunik niueruteqarneq pillugu isumaqatigiissummik (CITES) oqartussaasuuvuq. Nunat isumaqatigiissummumt ilaasut 200-ngajaapput, CITES-imilu uumasut 5.800-t aamma naasut 30.000-it missaanniittut allassimapput. Taakkunannga uumasut 35-t missaanniittut Kalaallit Nunaanni allassimasarnerat akulikippoq.

Kalaallit Nunaat ukiut tamaasa CITES-imut nalunaarusiortussaavoq. Tassani pingaartumik uumasut CITES-imi allassimasut avammumt nassiuttakkatta amerlassusii eqqumaffigineqarput. Pingaartumik aarrinit tunisassiat takornarianut tunineqartarnerisigut Kalaallit Nunaanniit anninneqartarput. Takornariat ilaatigut aarrinit qilalukkanillu qaqortanit tunisassianik nunatsinniit annissisinaanissaannut CITES-imut ilaanissaq piumasarineqarpoq. CITES-imut ukiumoortumik nalunaarusiaq 2020-mi decembarimi nassiunneqarpoq.

20.14 Pikialasorsuaq pillugu Canadap suleqatigineqarnera

Pikialasorsuarmi aannersuaq Kalaallit Nunaanni Baffinbugtip aamma Canadami Ellesmere Islandip akornanniippoq. Pikialasorsuaq Issittumi aannersuit annerit uummaarinnerpaallu ilagaat, tassanilu pinngortitap ataqatigiinnera aammalu uumassusillit assigiinngissitaarneri arlaleriarlutik immikkut pingaarutilittut erseqqissaatigineqartarput, aamma nunanut tamalaanut atatillugu.

Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup sumiiffimmi aqutsinissamut pilersaarusiassamut inassuteqaatinik suliaqarnissaq siunertaralugu Canadami oqartussaasut oqaloqatigai.

Oqaloqatigiinnermi Naalackersuisoqarfiit attuumassutillit aamma danskit oqartussaasui suleqatigineqarput. 2020-mi januaarimi Winnipeg-imi Canadamiittumi ilisimatusartunit aqutsisunillu peqataaffigineqartumik sammisaqartitsisoqarpoq. Tassani ilisimatuussutsikkut nalunaarusiap naliliiffigineqarnissaa siunertarineqarpoq. Nalunaarusiami aqutsinermut pilersaarusiornissamat tunngavissanut siunnersuutitik saqqummiussisoqarpoq. Ilisimatuussutsikkut nalunaarusiaq 2021-mi saqqummersinneqarpoq. Tamatuma peqatigisaanik Kalaallit Nunaanni Canadamilu allaffissornermi oqartussaasunut paaseqatigiinnissamat allakkiaq suliarineqarpoq.

2020-mi Kalaallit Nunaanni soqutigisaqartut arlallit oqaloqatigineqarput. Suliniut COVID-19 peqqutaalluni killeqarpoq.

20.15 Kalaallit inuusuttut nunarsuarmi uumassusillit assigiinngissitaarnerini anguniakkanut nutaanut tapiliussa

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiit nunani avannarlerni inuusuttut FN-imi uumassusillit assigiinngissitaarneri pillugit isumaqatigiissusiassamat sunneeqataasinnaanissaat aallunneqarpoq. Taamaattumik Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi, Finlandimi, Savalimmiuni, Sverigemit aamma Islandimi inuusuttunut sammisaqartitsisoqarpoq.

Kalaallit Nunaanni Inuusuttut uumasut assigiinngissitaanerini sammisaqartinneqarnerat 2020-mi septembarimi ingerlanneqarpoq. Inuusuttut 40-t pallillugit peqataapput, taamatullu politikikkut partiinit arlalinnit politikerinik peqataasoqarpoq.

- Uumassusillit assigiinngissitaarneri atuartitsissutitut aammalu inuiaqatigiit sinnerinut ilaatinneqalissapput.
- Inuiaqatigiinni tamarmiusuni pinngortitaq avatangiisillu suleqatigiiffiunerussapput, qujanaq.
- Ungasissumut eqqarsaritsi, biologit, aalisartut piniartullu tusarnaarsigit.
- Avatangiisinut inatsit aamma unioqutitsinermi kingunerisassat sukannernerusut.
- Nunani tamalaani suleqatigiinnissaq pingaaruteqarpoq – nunarsuarmi ataatsimi inooqatigiippugut.

Sammisaqartitsinermi inuusuttunit isumassarsiat nalunaarusiamut ataatsimut eqikkarneqarput, taannalu Naalackersuisut nittartagaatigut tamanut ammasumik saqqumiunneqarpoq, aammalu oqariartuutit matuma siuliani allassimasut naammassineqarnissaannut siunnersuutitik imaqarluni.

Nunani avannarlerni inuusuttunik sammisaqartitsinernit isumassarsiat assigiinngitsut 'nunani avannarlerni inuusuttut ataatsimoorlutik nipaasut'-nut katersorneqarput, taannalu Uumassusillit assigiinngissitaarneri pillugit isumaqatigiissutip (CBD) ataani nunarsuarmi uumassusillit assigiinngissitaarnerini anguniagassat nutaat isumaqatiginninniutigineqarnissaannut ilanngunneqassaaq.

Ataatsimut isigalugu nunani tamalaani oqalliffinni inuusuttut pingaartumik pinngortitami avatangiisinilu ajornartorsiutinut akuutinneqarnissaasa aallunneqarnera annertusiartorpoq.

20.16 Pingortitami ingerlatsineq pillugu USA-p suleqatigineqarnera

Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup 2020-mili Amerikami pingortitamik ingerlatsinermi oqartussaasut, National Park Service, Amerikami nunanik allanngutsaaliukkanik 400-t missaanniittunik ingerlatsisuusut suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarfigai.

Suleqatigiinnermi pingortitamik ingerlatsinermi qulequttat, USA-p aamma Kalaallit Nunaata illugiillutik qanittumik suleqatigiinnermik iluaquteqarfigisinnaasaat siunnerfigineqarput. Suleqatigiinnermi kalaalit amerikamiullu pingortitamik ingerlatsisuisa misilittakkanik avitseqatigiissinnaanissaat, isumassarsiorsinnaanissaat suliatigullu suleqatigiissinnaanissaat siunertarineqarpoq. Suleqatigiinnermi maannamut pingortitamik ingerlatsinermi qulequttat qitiusut, soorlu pingortitami sumiiffinni takornarialerineq, najukkani inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut iluaqutissat, ingerlatsinermit pilersaarutit, attaveqaqatigiinnerit ingerlatitseqqittarnerillu pillugit videokkut ataatsimiinnerit (webinarit) arlallit tunngavigineqarput. Webinarinut taakkununga kommunit aammalu Naalakkersuisoqarfiit attuumassutillit peqataatitaqartarput. Naalakkersuisoqarfiup pingortitamik ingerlatsinermi suleqateqarnissaa Kalaallit Nunaata USA-llu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaannut 'Common Plan'-imut, 28. oktobari 2020-meersumut ilanngullugu allanneqarpoq.

20.17 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiiffiat

Nunani Avannarlerni Avatangiisinut Silallu Pissusianut Ministerit Siunnersuisoqatigiiffianni 2020-mi ministerit nalunaarutaat sisamat akuersissutigineqarput. Kalaallit Nunaat

taakkununga tamanut atsioqataavoq:

- *2020-p kingorna kemikalianik eqqakkanillu isumannaatsumik passussinissamut nunani avannarlerni inassuteqaatit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit nalunaarutaat (30. aprili 2020-mi akuerineqartoq).*
- *Covid-19 nunarsuarmi tuniluukkaluartoq nunat avannarliit nunarsuarmi silap pissusaa pillugu oqallinnermi pisussaaffii pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit nalunaarutaat (11. maaji 2020-mi akuerineqartoq).*
- *Nunarsuarmi immami eqqakkat plastikkit mikroplastillu pillgit isumaqatigiissusiornissamut suliat siuarsarneqarnissaat siunertaralugu immami eqqakkat plastikkit mikroplastillu pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit nalunaarutaat (28. oktobari 2020-mi akuerineqartoq).*
- *Nunamut tikerartartunik siuarsaanisaaq aammalu nunat avannarliit umiarsuarnik sinersorluni takornariarfittut nunarsuatsinni ornigassatut piujuartitsilluarnerpaatut inissinnissaat siunertaralugu mingutsitsinngitsumik umiarsuarnik sinersorluni takornariartitsisarnisaaq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit nalunaarutaat (28. oktobari 2020-mi akuerineqartoq).*

Nunani Avannarlerni Suleqatigiiffiup takorluugaanut, "2030-mut takorluukkagut", iliuusissanut pilersaarut 2020-mi akuersissutigineqarpoq. Takorluukkani aallutassat pingaarnerit 'Nunat avannarliit mingutsitsiviunngitsut' ilaammat, Avatangiisinut Silallu Pissusianut immikkoortortaqaqarfiup suleqatigiinnermi ukiuni tulliuttuni nuimasumik inissisimanissaa naatsorsuutigineqarpoq. Avatangiisinut Silallu Pissusianut immikkoortortaqaqarfiup Avatangiisinut Silallu Pissusianut immikkoortortaqaqarfimmi suliniutit pingaarnerit arfineq pingasut, 2021-mi aallartinneqartussat akuersissutigai. Suliniutissat annerit immami eqqakkanut plastikkinut

tungasuuvuq, tassanilu Kalaallit Nunaanniit Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik aqutsisooqatigiinnut peqataatitsissaaq. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiiffisa suliaanni Issittumi Siunnersuisoqatigiit suliaannut attumassuteqarnerisa erseqqissumik allassimanissaat suli pingaaruteqarpoq.

Kalaallit Nunaanniit 2020-mi oktobarimi Suliffeqarnermut, Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq Nunani Avannarlerni Avatangiisinut Silallu Pissusianut Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa (MR-MK) ataatsimiinnerannut peqataavoq. Aamma Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigiissitani atorfillinnik ilaasortaqtartuni ukunani sulinermut peqataatitaqarpoq: Avatangiisinut Silallu Pissusianut atorfillit ataatsimiititaliaat, Uumassusillit assigiinngissitaarnerinut Suleqatigiissitaq, Imartanut Sinerissanullu Suleqatigiissitaq, Aningaasaqarnermik Kaaviiartitsineq pillugu Suleqatigiissitaq, Avatangiisinut Aningaasaqarnermullu Suleqatigiissitaq kiisalu Inuiaqatigiinnut Mikisunut Suleqatigiissitaq. Tamatuma saniatigut Naalakkersuisoqarfimmiit Imartanut Silallu Pissusianut Suleqatigiissitami sulineq eqqumaffigineqarpoq.

20.18 IMO

FN-imi Imarsiornermut Suleqatigiisitaq IMO 2021-mi novembarimi aalajangerpoq, Issittumi orsussamik kinertumik (HFO) atuinisaaq inerteqqutigineqassasoq. Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik 2019-imi inerteqquteqarnissap oqaasertassaata isumaqatiginninniutigineqarneranut peqataalluarpoq, aammalu inaarutaasumik aalajangiinnermut peqataalluni.

HFO-p inerteqqutigineqalernissaa 1. juuli 2024-mi atuutilissaaq. Umiarsuarnut Polarkoden-imik naammassinnittunut, taakkununggalu kalaallit umiarsuaat pilersuineranut atorneqartut, Danmarkimut Danmarkimiillu angalasartut ilanngullugit, atuutsitsinninnissamik isumaqatiginninniartoqarpoq, taamaalillunilu umiarsuit taakku 1. juuli 2029 tikillugu HFO atorlugu angalasinnaapput.

20.19 Nukissiorneq

Nukimmik imermillu pilersuinermi ingerlataqarfimmi pilersaarut november 2017-imi akuerineqarpoq. Ingerlataqarfimmi pilersaarut nukimmik imermillu pisortat pilersuinerannut 2030 tikillugu Naalakkersuisut sulinerannut pingaarnersiunerannullu pingasunik pingaarnersanik imaqarpoq:

1. Innaallagiasq imerlu akikinnerusut.
2. Sumiluunniit periarfissaqartillugu mingutsitsiviunngitsumik piujuartitsinermik tunngaveqartumik nukissiuuteqarneq
3. Nukissiuuteqariaatsimik nutarterineq

Innaallagissap erngullu akiini annikilliliineq 1. januar 2018 atuutilerput.

2020-mi erngup nukinganik nukissiorfinnut aningaasaliinerit annertuut naammassinissaanut periarfissat naatsorsorneqarnissaat misissorneqarnissaallu sulissutigineqarput, taakku Kalaallit Nunaanni pisortat nukimik pilersuineranni annertusisitsisussaapput. Taassuma saniatigut 2020-p naanerani nunatsinni siullerpaasussamik erngup nukinga atorlugu nukissiuuteeqqanik pilersitsinissamut aningaasaliissutit immikkoortinneqarsimapput, nukissiuuteeraq Kulusummi inissisimassaaq taannalu mittarfimmi nukissiuutinik atavartunik pilersuinermi tapiisussaavoq. Tamatuma

saniatigut sumiiffinni mikinerni seqineq atorlugu nukissiuutit arlallit orsussaavittallit ikkussorneqarput.

Nunarsuarmi erngup imigassatut pisariaqartinneqartup 10 %-ingajaa Kalaallit Nunaanni pissarsiassaavoq. Sermersuarmit imermik isumalluut annertoq siunertanut arlalinnut atorneqarsinnaavoq. Nunarsuarmi piujuartitsinermik tunngaveqartumik nukissiuutitigut aaqqiinernut pisariaqartitsinerup annertusiartuinnarnerani kalaallit nunaanni sermersuaq isumalluutitut taamaattumik ukiuni aggersuni pingaaruteqaleriartuinnarpoq. Nukissiuuteqarnermik imermillu pilersuinissamut Naalackersuisut ingerlataqarfimmut pilersaarutaanni anguniagassatut takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni erngup nukinganik periarfissat annertuut qulaajarnissaat nittarsaannissaallu, taakkulu suliffeqarfinnut nukissiuummik akikitsumik minguitsumillu ujaasisunut nittarsaanneqassapput.

2020-mi ingerlatseqatigiiffissuaq nunani tamalaani ingerlataqartoq erngup nukinganik nukissiorfimmut misissueqqaarnissamut akuersissummik tunniussisoqarpoq, taassumalu kingorna Naalackersuisut suliffeqarfissuullu pisortaasa akornanni ingerlaavartumik oqaloqatigiittoqarpoq taakkulu aamma paaasinnaanermut akuersissummik qinnuteqarnikuullutik.

Naalackersuisut 2020-p aallartinnerani Tysklandimi Frankrigimilu niuernikkut pilersaarineq naammassivaat. COVID-19 pissutaalluni allanik pilersaarisooqarnissaanik periarfissaqarsimanngilaq.

20.20 Nukissiorfiit

Nukissiorfiit tassaapput Kalaallit Nunaanni

pilersuisooq, illoqarfinni nunaqarfinnilu innaallagissamik imermillu kiisalu nunami sumiiffinni 16-ini kiassarnermik pilersuisooq. Nukissiorfiit taamaattumik Kalaallit Nunaanni tamarmi nukimmik ataavartumik atuinnermik anguniakkap anguneqarnissaani pingaaruteqarpoq. Ullumikkut nukissiornerup 70 %-ia Nukissiorfinneersuuvoq, nukissiuutininik ataavartunik tunngaveqartoq. Nukissiorfiit siusinnerusukkut Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suliniummi ARENA-mi peqataasimapput, nunat akornanni teknikikkut ilisimasatigut avitseqatigiinneq illugiillunilu piginnaasatigut inerisaaneq ingerlanneqarluni... Pingaartumik nunanik sanilitsinnik Canadamik, Islandimik, Savalimmiunik Alaskamillu (USA) pitsaasumik suleqateqarneq anguneqarsimavoq, Nukissiorfiit ilisimasatigut peqataapput aamma Kalaallit Nunaanni tamarmi nukimmik ataavartumik atuinnermik anguniakkap anguneqarnissaanut iluaqutaasussanik isumassarsianik ilisimasanillu pissarsisarlutik. Taamaattorli COVID-19-ineqarnera pillugu Nukissiorfiit nunat tamalaani ingerlatsinera unikaallannikuupput.

COVID-19-imik pissuteqartut ilaatigut, suliniut ARENA II Issittumi Siunnersuisooqatigiinni 2020-mi pilersaarutaasimagaluartuni Nukissiorfiit peqataasinnaasimanngitsoq. Nukissiorfiit naatsorsuutigaat periarfissaalerniariapat suleqatigiinneq ingerlaqqilissasoq. Suliniut ARENA II Issittumi Siunnersuisooqatigiinni aalajangersimasumik suleqatigiissitaavoq "*Sustainable Development Working Group*", nunani issittuni piujuartitsinermik tunngaveqartumik inerisaanermut issittumi naalagaaffiit ilaasortat suliniutaannik nukittorsaanermik suliaqartoq.

21 Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik

21.1 Den Europæiske Union-ip aamma Kalaallit Nunaata akornanni peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut

Peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummut atatillugu policy dialogue, ukioq affakkaartumik ataatsimiinneq ukiumi 2020-imi Covid 19 peqqutigalugu taamaatiinnarneqarpoq. Tassunga taarsiullugu internettikkut naatsumik ataatsimiinneqarpoq. Ukiumi 2021-imittaaq taamatut internettikkut ataatsimiinneqarnissaa ilimagineqarpoq.

Peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut ukiumi 2020-mi naavoq, taamaattorli covid 19-imik peqquteqartunik kinguaattoornerni nutaamik piffissamut 2021-2027-imut peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutissamik, ukioq 2021 ingerlanerani aammalu ukiup 2022-p aallartinnernani isumaqatigiissut iliornissaaq ingerlanneqarnissaa ilimagineqarpoq.

21.2 GUX

Ukiut tamaasa Naalakkersuisoqarfik ilinniarnertuunngorniartunut scholarships-inik pingasunik tunniussisarpoq. Nalinginnaasumik United World Colleges-inut nunanut tamalaanut ilinniarfinnut Canada-miittunut, USA aamma Norge-miittunut tunniussisaraluarpoq. COVID 19-illi nalaani USA Holland-imik taarsiunneqarsimavoq.

Joint Science Education Project (JSEP) ukiumi 2021-imi aqqanileriarluni ingerlanneqassaaq. Qallunaat Kalaallillu ilinniartut 21-it Kangerlussuarmi sapaatip akunnerini marlunni naapisimaassapput, tamatumalu saniatigut amerikamiut ilinniartut 42-t COVID 19

pissutigalugu internettikkut ilaassallutik. Kalaallit Nunaaniit ilinniarnertuunngorniartut aqqaneq marluk aammalu ilinniartitsisunngorniartut pingasut ilaassallutik. JSEP aqqissuunneqartarpoq NSF/Dartmouth Universityp aamma Namminersorlutik Oqartussat suleqatigiinnerisigut aallaaveqarlunilu Danmarkip, USA-p aamma Kalaallit Nunaata suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutaannik.

COVID 19-qartinnagu JSEP marloqiusaasarpoq. Siulleq sapaatip akunnerini marlunni Kangerlussuaq Science Field School-imi (KSFS) ingerlanneqartarluni, aappaalu sapaatip akunnerani ataatsimi Science Education Week-itut (SciEd) ingerlanneqartarluni. KSFS Kalaallit Nunaannit aqutaavoq SciEd-ilu USA-mit. KSFS-ernermi Kangerlussuup eqqaani ilisimatusartut takusarneqartarput SciEd-ernermilu sermersuarmi ilisimatusarfiit ilaannut timmisartorluni angalasoqartarpoq. Imarisaannut tunngatillugu ilisimatusartut nunami suliffianni naapinniarneqartarput Kalaallit Nunanni pinngortitamut tunngasunik ilisimatusarneq ilinniarneqartarluni pinngortitalu ilisimatusarfigineqarneranik soqutiginninneq annertusarneqartarluni, ingerlaqqiffiusunut ilinnialersitsiniartoqartarluni nunanilu tamalaani attaveqarfissiiniartoqartarluni kiisalu naggataatigut inuusuit tuluttut piginnaasaat annertusarniarneqartarlutik.

Atlantikup Avannaani Ilinniarnertuunngorniat Atuaqatigiit (NGK) Danmarkip, Kalaallit Nunaata, Islandip aamma Savalimmiut akornanni suleqatigiinnikkut pilersinneqarsimavoq. Tassani ilinniarnertuunngorniat angalasarput nunanilu assigiinngitsuni oqaatsit aamma kulturi pillugit ilinniarlutik. Atuaqatigiit 2019-imi Danmarkimi aallartipput, pilersaarutaasumillu ukiumi atuarfiusumi 2020/21-mi Islandimut aamma Savalimmiunut angalassallutik, tamanna ukioq ataatsimik Kalaallit Nunaanni Sisimiuni

naggataarneqassalluni. NGK-mi teknikikkut pinngortitalernermilu atuartitsissutit immikkut sammineqarput.

21.3 Kultureqarneq Ilageeqarnerlu

Nunani avannarlerni kultureqarnermut ministerit maj 2019-imi aalajangerput nunat avannarliit peqatigiillutik kulturikkut suliniutaat tulliuuttoq Canadami 2021-mi ingerlanneqassasoq.

Canadami eqqumiitsuliornikkut kulturikkullu sammisaqarfiusuni pingaernerit ilaat Torontomi Harbourfront Centre nunani avannarlerni nunani ataasiakkaani misissuilluni kiisalu pilersaarusiorluni aallartissimavoq. COVID-19 peqqutigalugu kulturikkut suliniut ukiumut 2022-mut kinguartinneqarpoq.

Nuuk International Filmfestival, ukiukkuutaartumik ingerlanneqartalersimasoq, 2020-mi ukiakkut ingerlanneqarpoq, COVID 19-mulli killilersuutit peqqutigalugit ingerlatsineq allatut ingerlanneqartariaqarsimavoq. Ingerlatsineq Tipsernermit Lottornermillu aningaasaliissutit pulje C-miit aningaasaliiffigitissimavoq.

Timersornikkut kulturikkullu aaqqissuussineq annertoq, Arctic Winter Games, 50-issaannik Yukon Whitehorsemi ingerlanneqarsimasussaagalarpoq.

Aaqqissuussinerlu peqataasut aamma illoqarfiup akornanni COVID-19-mik tunillaasoqarsinnaaneranik annilaanganeq pissutigalugu taamaatinneqarpoq. Taamaalilluni kalaallit nunaanni peqataasussat inuit 100-nik amerlanerusut angerlarsimaannarlutik.

